LIETUVIŲ DIENOS

RAŠYTOJA NELĖ MAZALAITĖ

LITHUANIAN DAYS

MAY, 1966

1966 M. GEGUŽĖS MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F Skirius
Administratorius /Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Vladas Būtėnas — Chicago, Illinois; Vytautas Alf. Braziulis — Cleveland, Ohio —; Vladas Mingėla — Detroit, Mich.; Balys Raugas — Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas — Baltimore, Md.; Petras W. Urban — Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis — Toronto, Canada; Vytautas Volertas — Riverside, N. J.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:

JAV: Boston, Mass. — B. Kerbelienė; Brooklyn-New York, N. Y. — V. Augustinas, V. Mažeiis; Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; Cleveland, Ohio — V. Bacevičius; Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Fr. Gasparonis, L. Kančauskas; Manchester, N H. — K. Daugėla; Hollywood, Cal. — P. Jasiukonis; Omaha, Nebraska — Rev. L. Musteikis; Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys; Washington, D.C. —Photo Alda, P. Labanauskas; Waterbury, Conn. — J. Gaidys.
CANADA: Hamilton,.Ont. — A. Juraitis; Montreal, P. Q. — L. Stankevičius; Toronto Ontario — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, E. Karpavičius, P. Sakalauskas, Vyt. Vosylius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without seperate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku. / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 65 centai. **Single copy 65¢.**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood, California 90029 • Telefonas: 664-2910

GEGUŽIS, 1966 METAI **MAY, 1966**
Nr. 5 (164), XVII metai **Vol. XVII, No. 5 (164)**

TURINYS / CONTENTS

J. Kojelis, **Lietuviškoji ištikimybė.** 3
R. N., **III-ji Dainų šventė bus gausi ir didinga.** 4
Jonas Brazaitis, **Ar nebegalima būti savimi?** Iš pokalbio su rašytoja Nele Mazalaite... 5
Spaudoj ir gyvenime 6
A. Kl. **Trys iz. Vasyliūno koncertai.** 7
V. Tarsis, **Palata Nr. 7.** Romanas. III-ias tęsinys. Vertė J. Andrius. 8
A. Jasmantas, **Poezija.** Voro sonetas, šešėlio sonetas ir kt. 9
Nelė Mazalaitė, **Bokštas. Parapija.** Baladės apie Motiną. 11
Pr. Naujokaitis, **Apie Nelės Mazalaitės kūrybą.** 12
Vl. Ramojus, **"Traviata" jau istorijoje.** 14
KNYGOS IR AUTORIAI. J. Tininis — "Enejidė lietuviškai. Literatūros premijos. ..16
VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruota kronika iš lietuvių gyvenimo. 18
Žmonės, Datos ir Darbai. Smulkioji kronika. 20

ENGLISH SECTION

The Meaning of Communist National Liberation. 21
A Cemetery of Nations in the Siberian Tundra, by H. Tautvaišienė. 22
Estonian Literature in Exile. 23
Books and Periodicals. 23
Lithuanian History in Stamps. Part LXXXVII, by A. Bernotas. 24
Pri e Fighter Jack Sharkey, by T. Yuknis. 24
LITHUANIANS MAKE NEWS. 25
Stasio Baro arijų plokštelę pasitinkant. Foto reportažas. Nuotraukos V. Noreikos. .. 26

COVERS / VIRŠELIAI

Front Cover / Pirmasis

Rašytoja Nelė Mazalaitė. Foto V. Maželio.

N. Mazalaitė g. 1907 rugp. 20 Darbėnuose, Kretingos aps., kur lankė vid. mokyklą. Nuo 1931 m. tarnavo vidaus reikalų ministerijoje Kaune. 1944 pasitraukusi iš Lietuvos gyveno anglų zonoj, Vokietijoj. Po 1949 m. emigravo į JAV ir apsigyveno Brooklyne.

Jau nuo pat pasirodymo periodikoje Nelė Mazalaitė buvo nepaprastai pamėgta skaitytojų. Dienraštį "Rytą" daugelis skaitytojų graibstė ir skaitė tik dėl atkarpos, kurioje ėjo Mazalaitės apysakos "Tolimame miške", "Žuvėdra' ir kt. Vėliau bendradarbiavo N. Romuvoj ir daugelyje kitų šurnalų. Išleido tris apysakų rinkinius. Gyvendama Vakaruose ji sukūrė originalią tautinių legendų formą ir išleido dvi legendų knygas — Legendos apie Ilgesį ir Gintariniai vartai, — abi knygos laimėjo premijas. Gyvendama JAV-se išspausdino 4 romanus, kuriuose ji kelia moters širdies, meilės, ištikimybės, vedybų problemas, viską apgaubdama romantine nuotaika ir idealistinėmis spalvomis. Nelė Mazalaitė rašo nepaprastai turtingu poetiniu stilium, jos personažai gyvena krikščioniškos kultūros pasaulyje, daugelį kūrinių persunkia religinė nuotaika.

Nelė Mazalaitė yra viena iš geriausių Nepriklausomoj Lietuvoj išaugusių moterų rašytojų.

Ką tik išėjo jos vienuolikta beletristikos knyga "Miestelis, kuris buvo mano".

Writer Mrs. Nelė Mazalaitė-Gabė was born August 20, 1907, in Darbėnai district of Kretinga, where she also attended grade school and graduated from high school. In 1931 she began working for the government. In 1944 she left Lithuania and lived in W. Germany; in 1949 she emigrated to the U. S. and settled in Brooklyn, N. Y.

Already with the appearance of her first literary works, N. Mazalaitė was well liked by the readers. While living in the West, she created an original form of national legends and published two books: Legends of Longing and Gates of Amber; both of which won literary prizes. She also published four novels dealing with problems of woman's heart, love, faithfulness, marriage, all engulfed in a romantic atmosphere and idealism. N. M. writes in a poetic style, her characters dwell in a Christian world, many works have deep religious sense.

N. M. is one of the best women writers to grow out of Lithuania's independence years. Just recently her elevent book was published, entitled "The Town, which was Mine".

Back Cover / Antrasis

III J. A. V. ir Kanados Lietu Dain šventės plakatas. Piešė dail. Vi. Vijeikis.

The official poster of the Third American and Canadian Lithuanian Song Festival created by artist V. Vijeikis.

The third Song Festival will take place on July 3rd in Chicago. 30 choirs with over 1200 singers have registered to participate. The program includes folk songs, original songs by Lith. composers and the cantata "Homeland" composed by B. Budriūnas (words by Bern. Brazdžionis), from Los Angeles. The combined chorus will be conducted by P. Armonas, B. Budriūnas, J. Kačinskas, and A. Mikulskis.; conductor of honor will be Alice Stephens.

A 1000 member youth choir is also included in the program.

R. Dabšys dainuoja solo partiją "Tėviškės namų" kantatoje, kurią atliko Los Angeles Šv. Kazimiero par. choras, vadovaujamas komp. B. Budriūno, pernai L. Vyčių kongreso koncerte. Sol. R. Dabšys pakviestas dainuoti solo partiją kantatoje III Dainų šventėje, Chicagoje š. m. liepos 3 d.

R. Dabšys, Los Angeles, Calif., will sing a solo part of the cantata, "Tėviškės namai" (My fatherland), composed by B. Budriūnas, that will be performed at a song festival in July, 1966, in Chicago, Illinois.

Foto L. Kančauskas

Lietuviškoji ištikimybė

Yra klausimų, į kuriuos pakanka vieną kartą atsakyti, ir jie visam laikui tampa išspręsti, yra ir tokių, kurie niekad nesulauks galutinio atsakymo. Visada reikės juos kelti, nuolat į juos atsakyti, o ir gautieji atsakymai nebus nei pilni, nei tobuli, nei visų priimami. Pastarajai kategorijai priklauso ir lietuviškos šeimos svetimuose kraštuose klausimas. Šimtų jis buvo spręstas praeityje, kitų šimtų bus nagrinėjamas ateityje. Bet jis visada paliks aktualus, gyvas ir... pilnai neatsakytas. Todėl šioje vietoje vėl drįstame klausti, kas pagrindinai lemia šeimos lietuviškumą, ir drįstame paieškoti atsakymo.

Atrodo, kad šią temą iki šiol negrinėję mūsų pedagogai, filosofai, rašytojai, publicistai ir patys tėvai beveik sutaria, jog lietuviškos gyvybės išlaikymo svetimuose kraštuose pagrindinai yra patikėtos ne kam kitam, o tai pačiai lietuviškai šeimai. Daug yra įvairių pagelbinių priemonių, bet lietuviškas brendimas šeimoje turi lemti, kad vaikas į gyvenimą žvelgtų lietuviškomis tėvų akimis. Juk gyvenimas šeimoje yra persunktas nuolatiniu mokymu. Bet šioje vietoje kaip tik ir įklimpstame į pagrindinius visos problemos sunkumus. Ir tai įvyksta todėl, kad lietuviškumo sampratos skalė yra be galo plati.

Tiesa, kad vaikai daugiau ar mažiau į gyvenimą žiūri tėvų akimis, bet kokiomis akimis į lietuviškumą žiūri patys tėvai? Atmetus tuos, kurie lietuviškais reikalais sau galvos visai nebekvaršina, dar nenutautėjusioje visuomenėje nesunkiai galime išskirti šias kraštutines ribas: kalbėjimo lietuvybę ir aukos lietuvybę.

Kalbėjimo lietuvybė su nuolatiniais palydovais — arogancija, egoizmu ir triukšmingu kitų smerkimu vaikams gali padaryti daugiau žalos, negu tylus tėvų nugrimzdimas į svetimus vandenis. Nugrimzdusio stuobrio išleistos atžalos gali dar į vandens paviršių iškilti, gi neteisingais kirčiais nukapotos šakos retai prie tautinio kamieno beprigyja.

Aukos lietuvybė nepretenzinga: ji tyli, kukli, visada pasiruošusi patarnauti. Tačiau savo kuklume ji labiausiai patikimas, o gal ir vienintelis tautinio auklėjimo veiksnys. Ir kuo šeimos gyvenime lietuvybė labiau artės prie aukos, tuo daugiau galimybių lietuviškąją gyvybę, gyvenant svetur, išlaikyti, o gal ir stiprinti.

Tarp šių dviejų lietuvybės ribų rasime visą eilę pereinamų spalvų ir atspalvių, k. pvz.: naujai išrasta 30-40 metų kartos lietuvybė (tarsi sulaukti 60 metų būtų lietuviškas nusikaltimas), dainų ir šokių lietuvybė, mokslinė ir kultūrinė lietuvybė ir t. t. Vieni savo šeimose pirmumą teikiame vienai lietuvybės formai, kiti — kitai. Visos jos vertingos, kol rišamos su pačia lietuvybės versme — Lietuva. Lietuvybė be Lietuvos yra tokia pat iliuzija, kaip krikščionybė be Kristaus. Vienas dalykas dainuoti lietuviškas dainas dėl to, kad jos gražios, mokytis lietuvių kalbos, kad ji sena arba kad dvikalbių žmonių smegenys geriau išbalansuoti, lankyti lietuvišką operą, kad puikūs dainininkai, pirkti lietuvių dailininkų paveikslus, kad talentingi jų kūrėjai, kitas — kad tai darydami išreiškiame ištikimybę kraštui, kuriam priklausome. Juk galima surasti lygiai gražių, o gal ir gražesnių dainų, senesnių ir gal reikšmingesnių kalbų ir neblogesnių dainininkų bei dailininkų svetimuosiuose. Bet ištikimybė yra viena. Jei pirksime paveikslus, bet pamiršime Lietuvių Fondą ar Manyland Books, kaskart užsisakysime ložes operose, bet neparemsime rezoliucijų sąjūdžio, doleriais švaistysimės lietuviškuose kultūros ir labdaros baliuose, bet neprisiruošime pasiųsti siuntinio į Lietuvą, mūsų lietuvybės veikla atsidurs didelio klaustuko ženkle.

Sakoma, kad ne visi gali būti gražūs, ne visi gabūs, ne visi turtingi. Tik visi turi vienodas galimybes būti geri. Maždaug vienodas galimybes lietuvių šeimos turi ir savo vaikus išlaikyti lietuviškoje bendruomenėje. Šeimų lietuviškumas priklausys ne tiek nuo tėvų išsimokslinimo, socialinės padėties, turto, užimamos pozicijos lietuvių ar gyvenamo krašto visuomenės gyvenimo, kiek nuo šeimoje praktikuojamos lietuvybės. (*J. Kojelis*).

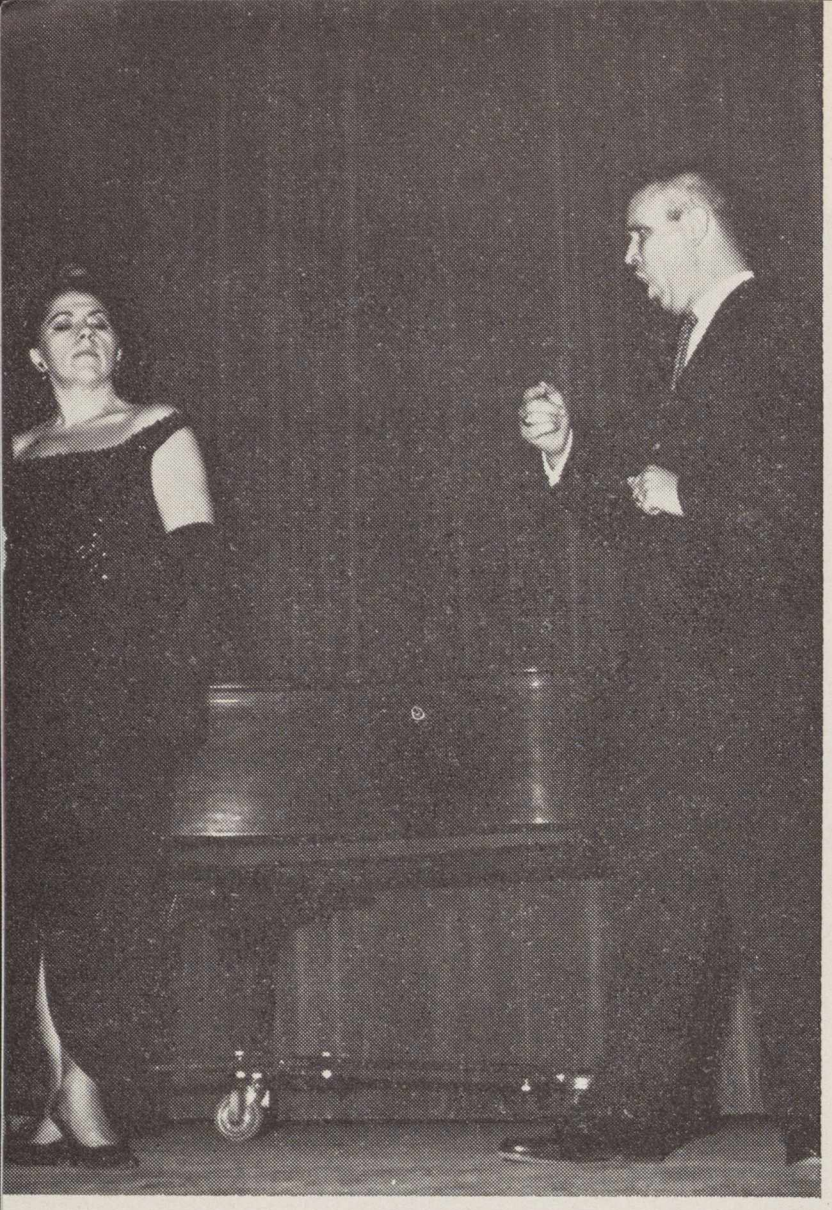

Sol. D. Stankaitytės ir Rimtauto Dabšio duetas koncerte Los Angeles mieste. Abu solistai dainuos solo partijas "Tėviškės namų" kantatoje III Dainų šventėje Chicagoj liepos 3 d.

Soloists D. Stankaitytė and Dabšys will sing solo parts of the cantata, "Tėviškės namai", that will be performed at the song festival in July, 1966, in Chicago.

III-ji DAINŲ ŠVENTĖ BUS GAUSI IR DIDINGA

Iki III-sios JAV ir Kanados Dainų šventės Chicagoje liepos 3 dieną beliko vienas mėnuo laiko. Jai pasirengimas intensyvėja. Chorai dirba repetuoja, rengiasi išsijuosę. Lietuvių kolonijų žmonės laukia tos didžiulės šventės, nors jie patys gal ir ne visi dalyvaus. Vyks daug jaunimo, ir vyresnieji jiems užleis pirmenybę, nes jų metai ir jų kongresas . Bet visiems nepaprastai įdomu laukti ir didžiuotis, kad, štai, ir "mūsų choras" bus atstovaujamas šventėje, o dar išdidžiau, jei kurioj kolonijoj gali pasigirti, kad, štai, ir "mūsų dirigentas" diriguos.

Keliose kolonijose, girdėti, jau surengtos ar rengiamos "mažosios dainų šventės", kuriose atliekama visa dainų šventės programa. Chorai daug rūpesčio ir darbo turi parengdami Broniaus Budriūno kantatą "Tėviškės namai"; reikia daug repeticijų, reikia solistų, bet daugumas chorų ją rengia visu uolumu, nes pagaliau ir choro garbė reikalauja atvažiuoti ir dalyvauti šventėje ne vien su liaudies daina ar lengvesne kompozicija — kantatos įveikimas rodys choro egzaminą ir jo aukštą lygį. Kai kurie chorai yra pakvietę ar dar rengiasi kviesti patį kompozitorių Br. Budriūną dalyvauti bent vienoje repeticijoje ir įvesti chorą į vėžes. Pats kompozitorius savo kūrinio atlikimo tobulumu labai susirūpinęs, ir jau birželio mėnesyje jis išvyksta iš Los Angeles, kur parapijos koncerte bus atlikta visa kantata su Metropolitan operos soliste Lilija Šukyte ir III-sios dainų šventės solistu Rimtautu Dapšiu.

Dainų šventės vykdomasis komitetas Chicagoje turi nemažiau darbo, negu būsimieji šventės programos dalyviai perferijose. Organizacija, informacija, propaganda — viskas eina per čikagiškių rankas. Kiek jie dirba ir reklamuoja, tiek ir šventės darbas eina į priekį. Spaudai paberiamos kartkartėmis kronikos žinutės nuolat primena visuomenei, šventės komiteto darbų atgarsius.

Be pirmininko dr. S. Biežio — 3241 W. 66th Place, Chicago, Ill. 60629, tel. RE7-7868 — komitete darbuojasi visas būrys energingų ir prityrusių žmonių; štai jie:

J. Paštukas, vicepirm. — 4335 S. Artesian Ave., Chicago, Ill. 60632, tel. VI 7-6528;

A. Šantaras, vicepirm. — 2617 W. 71st St., Chicago, Ill. 60629, tel. WA 5-0743;

K. Dočkus, ižd. — 1901 So. 49th Court, Chicago, Ill. 60650, tel. OL 2-4410;

S. Šiaučiūnas, sekr. — 2511 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629;

J. Jurkūnas, ryšininkas — 3259 W. 66th St., Chicago, Ill. 60629, tel. GR 6-4217;

J. Zdanius, narys muz. reik. — 823 Brummel, Evanston, Ill. 60212, tel. DA 8-3616;

T. J. Kubilius, S.J. — L. B. Kanados atstovas — 5620 So. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636, tel. PR 8-7227;

Be to, veikia eilė komisijų, kurių pirmininkai yra šie:

Registracijos — J. Bobinienė, 1530 S. 49th Court, Cicero, Ill. 60650, tel. OL 2-2316;

Aukų rinkimo — J. Vidmantas, 1923 So. 56th Ct., Cicero, Ill. 60650, tel. 652-0761;

Bilietų — J. Vepštas (gaila, kad labiausiai reikalingos komisijos adreso informacija neduoda. Siūlome rašyti bet kurio valdybos nario arba informacijos adresu).

Informacija lietuvių kalba — V. Vijeikis, 4346 S. Western Ave., Chicago, Ill. 60609, tel. CL 4-1122;

Informacija anglų kalba — S. Pieža, 6100 S. Albany Ave., Chicago, Ill. 60629, telefonas GR 610809.

Bus išleistas III-sios dainų šventės leidinys-programa, redaktorius *S. Daunys;* administratorius *L. Pračkaila.*

Salės papuošimu rūpinasi *K. Avižienis,* šventės svečiais — *P. Gaška.*

———

Dainų šventės emblema
Dail A. Kurauskas

Neseniai Darbininke, Drauge ir Naujienose pasirodė Jurgio Janušaičio pasikalbėjimas su šventės komiteto pirmininku dr. S. Biežiu, kuris pareiškė, kad "pasiruošimas trečiajai Dainų šventei eina labai sklandžiai. Vykdomojo komiteto nariai ir paskiros komisijos savo darbus dirba su noru ir nepaprastu entuziazmu... Darbas atliekamas planingai ir tariamieji rūpesčiai bei sunkumai mūsų negąsdina... Dainų šventės pasisekimu neabejojame."

Toliau pirmininkas painformavo, kad jau užsiregistravę 27 suaugusių ir 12 vaikų chorų su 1200 dainininkų ir tūkstantine vaikų. Jis tikisi, kad chorų ir choristų skaičius dar padaugės. Su chorų vadovybėmis palaikomi glaudūs ryšiai, visi bendradarbiauja, atsilie-

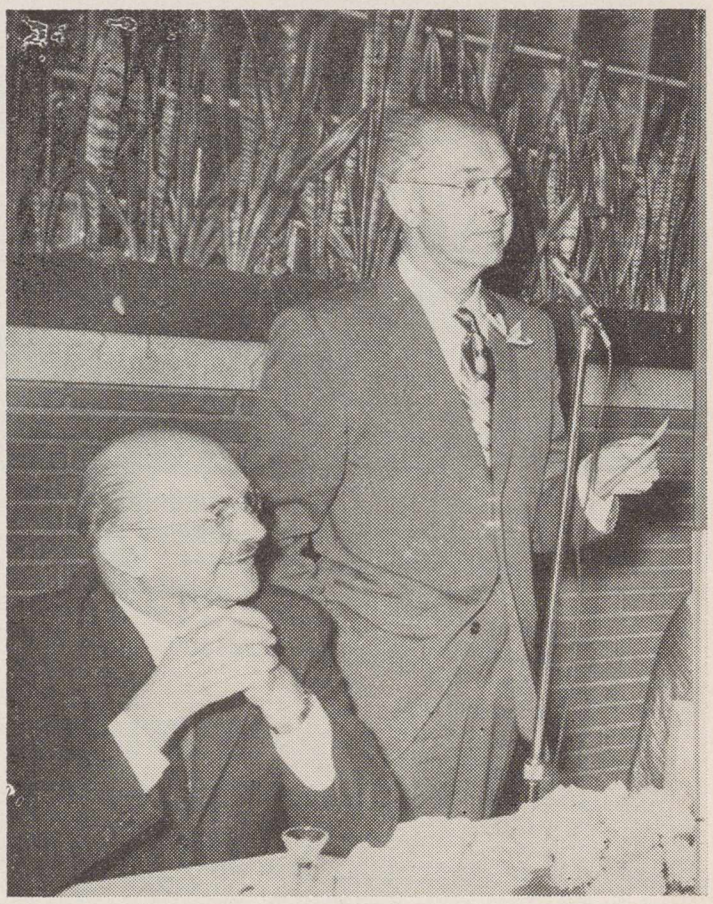

III Dainų šventės Chicagoje komiteto pirm. d. S. Biežis (kalba) ir gen. kons. dr. P. Daužvardis.

Dr. S. Biežis, standing, Chicago, Ill. chairman of the song festival committee.

———

pia ir rengiasi entuziastingai. Pavyzdžiui, Šv. Juozapo parap. choro iš Waterburio pirmininkė Marcelė Andrikytė komitetui rašo: "Su malonumu repetuojame triskart per savaitę ir nekantriai laukiame džiaugsmingos Dainų šventės Chicagoje." Nenuostabu — choro dirigentas ten yra komp. Alenksandras Aleksis. Aušros Vartų parap. choro Hamiltone sekretorė M. Kežinaitytė tokiu patriotiniu šūkiu išreiškė savo susižavėjimą švente: "Kol skambės lietuviška daina — lietuvių tauta bus gyva!"

Jeigu daugumas bus tokie entuziastai, nėr abejonės, dainų šventė bus gausi ir didinga.

Paklaustas, ko pirmininkas pageidauja iš lietuvių visuomenės ir bendrai iš kiekvieno lietuvių, dr. S. Biežis korespondentui Jurgiui Janušaičiui atsakė:

— "Vienintelis pageidavimas — dalyvaukime pačioje šventėje. Prašantiems talkos ar kitos paramos — neatsisakykime. Dainų šventė yra mūsų visų šventė. Tegul tad tautinė savigarba sujungia mus bendram, gražiam šventės pasisekimui. Skambanti lietuviška jungtinė daina tebūnie mūsų didžiųjų bendro darbo siekimų simbolis." *R. N.*

Ar nebegalima būti savimi?

Iš pokalbio su rašytoja Nėle Mazalaite

Stilius — tai žmogus. Kas taip gudriai pasakė? Ernest Hello, ar kuris kitas prancūzas, vistiek labai teisingai. Ir tai labiausiai pasitvirtina, kai susitinki su rašytojais. Su Jonu Aisčiu — sopulingo džiaugsmo ir džiugaus liūdesio poetu, su Antanu Vaičiulaičiu — klasikinės rimties ir auksakalio preciziniu stilistu, ar Nėle Mazalaite — poete kvadrate prozoje ir širdies žmogum prakeiktoje gyvenimo realybėje...

Kai kurie Mazalaitės beletristikos kritikai linkę primesti, kad jos raštų stilius esąs nenatūralus, kad žmonės taip nekalbą, kaip jos personažai kalba, kad moterys per gražios... Bet reikia tik susitikti su pačia rašytoja ir paklausyti jos kalbos, kuri taip nuostabiai stilingai liejasi, kad, rodos, iš savo knygų pasiskaičiusi kalbėtų, kad pamatytum jos, kūrėjos ir žmogaus gražią sielą, ir tuojau nebesutiktum su kritikais, kurie nejaučia kalbos stiliaus kasdienybėje.

Nelės Mazalaitės galėtum klausytis be galo— jos kalba bėga banguoja perijodais, pilna palyginimų ir poezijos. Ji nekalbės nei apie namų kainas, nei apie butų nuomas, nei apie mašinų naujus modelius, nei apie panašias pasaulio mornastis. Rūpesčių yra ir be to. Ir jie tokie dideli, kaip kalnai, ir tokie įkyrūs, kaip sloga, kurios ji nenusikrato metų metus.

— Atvažiuok į Kaliforniją, bematant praeis.

— Ar sakai, praeis. Netikiu. Nematau, kad būtų pasauly toks rojaus kampelis, kaip Palanga, ar tokia cūdauna vieta, kaip Žemaičių Kalvarija. Jeigu ten sugrįžčiau, visos "slogos" praeitų. Bet Kaliforniją norėčiau pamatyti. Su menininkais susitikti. Jūs taip mokat ten gražiai pasigirti, kad imi žmogus tikėti. Kaip gyvenu tame New Yorke? Gyvenu subruktam Brooklyne. Bet ar ne tas pats, kaip ji pavadinsi? Tai milžiniškas dangoraižis, pastatytas ant šiukšlyno. Daug kas nieko daugiau ir nemato. Teatras ant teatro, muziejai, bibliotekos, Tai šaltiniai, iš kurių aš nuolatos geriu...

Ir iš tiesų — N. Mazalaitė knygas iš bibliotekų neša maišais. Tuose pat, kur nešamas maistas. Naujausi bestselleriai, klasikai, istorijos ir fantazijos, — viskuo domisi rašytoja, ir sunku rasti autorių, kurio ji būtų neskaičiusi. Nuolat savaitgaliais perka didžiuosius dienraščius su knygų apžvalgų priedais, ištisai seka Saturday Review ir Commonweal. Paštu ateina glėbiai lietuviškos spaudos.

— Kai paskęstu tame pasaulinio babelio raizgyne, laukiu pašto su lietuviška spauda., kad atsigautum, Po tų sensacijų ir variotinio politikos mišiugenų erzelyno. Kas gali pavaduoti mūsų savąją spaudą, pilną mūsų gyvenimo, nesvarbu, nors ir pakalbėtų kiek suvalgė kugelio, — gali pro tai mandagiai praeiti, — tačiau žinai, kad ten buvo saviškiai, kad sudėjo aukų tam ar kitam fondui, kad kovojo nė dėl valdžios šiltos vietos, o iš noro geriau padaryti. Vaidino. Pastatė savą dramą. Operą. Kelintą. Ar amerikiečiui gali būt suprantamas toks dalykas, kad daugybė žmonių dirba ir dar prideda, kad kelis kartus pasirodytų? Ar nebūtų karališka, kad lietuviška opera galėtų aplankyti ir kitus didesnius miestus?

— Kaip vertinate mūsų dramaturgiją?

— Neturiu masto veikalų vertybei, tačiau jukžinome, kad mūsų Landsbergio Stulpai išsilaikė amerikonų scenoje palyginti nettrumpą laiką, jeigu krito nevienas didelių amerikoniškų dramaturgų veikalas, kartais jau po premjeros vakaro nebepakėlęs uždangos. Ir pastatymas — bent dviejų tokių vienaakčių kaštavo pusę milijono. O juk amerikiečių publika turi gerą virškinimą, — jeigu paminėsim Sade/Marat. Tad kodėl netikėti, kad mes vistiek turim savo teatrą, aš tikiu, ir dėl to džiaugiuosi. Beje, matėm Aukso žąsį. Iš mūsų trobos ėjom du, ėjom nekantriai, kuriem pažadėta pasaka, — mes nesinešėm svarstyklių nei apyskaitų, už kiek kas padarytų tokį filmą Hollwoode, — ėjom ir radom, kas buvo žadėta, — pasaką, ir priėmėm į širdį su padėka. Argi negraudu ir negražu tai pamatyti ir žinoti, kad turim žmonių ir idėjų?

Kitas idealistas — Stepas Zobarskas. Bet ar tinka jį vadinti idealistu? Kai kas mano, kad čia "biznis". Žiūrėk, sako, kiek amerikiečių leidyklos uždirba! Uždirbtų ir Zobarskas, jei tiek skaitytojų turėtų, kaip amerikiečių leidykos. Pasiteiraukim, kiek Manyland Boosk leidykos knygų skaito tie, kurie jau lietuviškai nebepaskaito? Sunku yra tiesti vieškelį. Bet dar sunkiau, pasirodo, nevaikšiotais keliais eiti. Yra kelio taisytojų, nėra keliauninkų. Taip ir neišeinam iš užburto rato. Džiaugiamės, kad amerikiečiai giria mūsų rašytojus, bet patys nenorim jais pasidomėti, pasigėrėti, pareklamuoti, paremti.

— Jeigu Krėvė, Šeinius, Baronas — niekam verti, kodėl neparašyti vertų dalykų? Kodėl jaunimas, kuris jau geriau kalba angliškai, negu lietuviškai, neišeina su savo angliškais kūriniais, kaip dailininkai?

— Kodėl? Gal kad neturi ko pasakyti. Nežinau. Aš negaliu gyventi nepasakiusi, kas viduje kaupiasi, kas kartais versmėmis liete liejasi, ir nespėju užrašyti. Temų problema, man rodos, vargina visus. Kiek ilgai galima tąsyti temas apie vokiečius? Viskas nublunka. O gal kitas net pagalvoja: jeigu ne Vokietija, kuri leido prabėgti ir palūkėti per karo ir pavietrės metus, — ar nebūčiau ten toks, kaip tie, kurių nepajėgiam skaityti be pasipiktinimo ar mirštamo nuobodulio, ar nebūtume maskolių aidas?

Bet juk yra tokių tragiškų, tokių didelių temų, — joks tobulumo ieškotojas nepasakys, kad čia nerastum visuotinų žmogiškųjų problemų. Kur tik kalbama apie žmogų, ten ir žmoniškumas, ir visuotinas. Pavyzdžiui, — liberali, kilni Švedija ir atiduoti rusams pabaltiečiai. O jeigu neliesim neutralios valstybės — tereikia tik atsiminti amerikiečių zoną — ir tokius pat įvykius: rusai ir tremtiniai, reemigracija. Juk amerikiečius šukuoti tikrai galima — jie patys nieko kito

Rašytoja Nelė Mazalaitė su savo vyru Juozu Gabe. Jis yra sudaręs jai sąlygas, kad galėtų visą savo laiką skirti literatūros kūrybai.

Lithuanian novel writer N. Mazalaitė and her husband Juozas Gabė, Brooklyn, N. Y.

Trys pirmosios N. Mazalaitės knygos, išleistos Lietuvoje, pirmoji knyga išleista Vokietijoje, ir pirmasis romanas, išleistas JAV-se.

Some books written by Nelė Mazalaitė.

Nelė Mazalaitė su savo tėvais. Iš kairės: močiutė (tėvelio mama), Nelė, mama Ona, stovi — tėvelis Jonas.

Authoress Nelė Mazalaitė at the age of four with her parents in Lithuania.

nedaro savo knygose. Tos problemos ir temos mums labai gerai žinomos. Bet ar daug kam dabar rūpi žmoniškumas? Ar nekrinta kaip migla ant mūsų tik vienašališki kaltinimai. Fašizmas, nacizmas! Man tie žodžiai jau visai baigia nusišerti. Tokiomis nuodėmėmis pakaltintasis man jau ima rodytis, kad jis tiktai dar žmogaus vardo vertas. Bet kas gali nurodyti ką rašyti? Kai kur — partija. O čia? — Skaitytojas? Baimė pasirodyti nemoderniu? Noras būti nesiauru, noras būti kosmopolitu, liberaliu, universaliu. Iki šiol tie žodžiai man nereiškė literatūros termino. Bet kodėl būti visiems vienodais? Kodėl negalima būti savimi? Kodėl užmiršti, kad svirtis buvo didelis dalykas, ir dirvos, ir miestai, kurie buvo mūsų, — buvo mūsų gyvenimas ir tebesitęsia. Nemanau, kad būtų toks daiktas, kaip nebereikalinga, pasenusi praeitis. Ar dėl to tyli mūsų rašytojai, kurių laukia skaitantieji? Neskaičiuokim kiek tų skaitytojų, bet miestai prie Mirusiųjų jūrų būtų buvę išgelbėti, jeigu būtų rasta nors keli teisieji.

— Tai Nelė už lietuviškąjį gheto?

— Argi taip atrodo, kad aš šaukiu už gehto? O, tie žodžiai, nudėvėti ir nuvarginti, — jeigu jie būtų daiktai, kaip platina ar plienas, jie būtų sudilę, tie: meilė, neapykanta, netolerancija, dialogas, vienybė, ekumenizmas. Ir gheto. Ar nėra jis visokių prasmių? Ar ne į gheto ateidavo karaliai ir didžiūnai skolintis pinigų ir ieškoti gydytojų? Ir iš gheto galima valdyti pasaulį. Jeigu jis bus ne paniekos žodis, o pasididžiavimo, kad turime kažką sava, kažką nepamainoma, kažką brangaus. Taip pat manau, kad mums reiktų pasilaikyti šiek tiek to gheto, — tai tiktų ypač tiems jauniesiems, kurie tenori prisiimti "senąją tėvynę" tik tokią, jeigu ji perpildyta herojais, užkariavimais, rašytojų nori nemažesnių, kaip Gėtė, kaip Šekspyras, kaip Dostovevskis. Ak, jūs Hamletai ir broliai Karamazovai! Dažnai dėl daugelio dalykų kovojam ir keliam balsą, bet kai reikia jais gyventi, — nebėra...

— Tikriausiai turit savo nuomonę apie kultūrinį ir kitokį bendradarbiavimą su kraštu ir su atvykstančiais iš krašto.

— Turiu. Kas jos neturi. Iš tikrųjų bendravimo reikalas toks "mitologiškas", ak tegalima juoktis ar kalbėti kaip apie humoristines pasakas. Ir kaip reikia bendrauti? Su kuo? Atsimenate Cloisters, rodos, tris gobelenus, kurie vaizduoja Unikorną — mistišką vienaragį. — laimės žvėries medžioklę? Ir ji tegali pagauti ar pašauti nekalta mergelė. Taip, buvo pradėta gaudymas. Ir paskui pavirto į Ionescu "Raganosius" — tiek daug norėjo neatsilikti, būti kaip tie, kurie jau pavirto.

Kaip matote, neturiu jokios ekumeninės dvasios ir tesirūpinu, kad lietuviai išliktų gyvi. Dar baisiau, — širdis tokia užkietėjus, jog visas pasaulis neturėtų jokios reikšmės, jeigu visi kraštai, visos penkių jardų salos būtų nepriklausomos valstybės su atstovais stiklo narve, vadinamame Jungtinėmis Tautomis, — ar iš tiesų tautomis? — ir tiktai mūsų kraštas pasiliktų pavergtas. Iš viso pasaulio nuostabumų niekas taip nenustebina, taip džiugiai, kaip pakeliui, kur nors viduryje New Yorko išgirsti kalbant lietuviškai. Bet kas iš to, kad viduryje Lietuvos kalba rusiškai... Ar imu kalbėti, kaip Ragangaudis? Ne, tai tiktai, kad viskas rūpi, ką daro mūsiškiai, kas darosi pasaulyje ir tėvynėje, — ir dėl visko arba ima džiaugsmas arba skauda širdį...

— Ir tegu skauda — iš to gims nauji veikalai... — pasakau, lyg poniutė, kuri rodydama savo dukterims poetą, kalbėjo: "Kaip gerai, kad mūsų poetai kenčia, kaip gražiai jie tada rašo..." — Bet į tai Nelė man neatsakė nieko...

Spaudoj ir gyvenime

POPIEŽIAUS IR CANTERBURIO ARKIVYSKUPO DIALOGO PRADŽIA, SIEKIANT VIENYBĖS

Kovo 24 d. Chicago Tribune paskelbė savo nuolatinio korespondento Romoje, Henry Gaggiottini, pranešimą, kad kovo 23 d. Popiežius Paulius VI-sis ir dr. Michael Ramsey, Canterburio arkivyskupas, suteikė vienas antram "taikos bučinį", ryždamiesi kartu dirbti krikščionių vienybei pasiekti.

Jųdviejų susitikimas Siksto koplyčioje, Vatikane, buvo pirmas formalus susitikimas dviejų dvasinių vadų — Romos Katalikų ir Anglikonų bažnyčių — nuo Anglijos karaliaus Henriko VIII-jo laikų, kai 1534 metais pastarasis nutraukė ryšius su Romos Bažnyčia.

Pirmas prabilo Ramsey

Arkivyskupas Ramsey atsisėdo po garsiuoju Mykolo Angelo paveikslu (freska) "Paskutinysis teismas" kairėj pusėj nuo popiežiaus. Jis prabilo pirmas, patvirtindamas oficialų savo misijos pobūdį pareiškimu, kad jis kalbąs kaip Canterburio arkivyskupas ir Lambetho vyskupų viso anglikonų pasaulio bendruomenės susirinkimo pirmininkas.

Dr. Ramsey pareiškė, kad jis atvyko į Romą, tikėdamas, kad susitikimas patarnaus visų krikščionių bendruomenės vienybei, kaip Popiežiaus Pauliaus susitikimas su patriarku Athenagoru šventojoje žemėje lankymosi metu.

Ramsey pasakė, kad kelias į krikščionių vienybę susiduria su daugeliu kliūčių, kaip doktrinalinių, taip praktinių sunkumų. Tačiau jis pridūrė, kad jos galėtų būti išspręstos sąlyčiams tarp katalikų, anglikonų ir kitų bažnyčių teologų padažnėjus, kuriems diskusijas tektų vesti su didele kantrybe ir meile."

Jis prisideda prie popiežiaus pageidavimo

Dr. Ramsey pasisakė prisidėsiąs prie popiežiaus pareikšto pageidavimo, jam "kreipiantis į visas tautas" atsisakyti naikinančių ginklų, gerbiant kiekvieno krašto suverenumą, tarpusavio nesutarimus spręsti be karo."

Popiežius Paulius pareiškė dr. Ramsiui, kad jo vizitas tikrai sujaudino, pradžiugino ir suteikė vilties, pagirdamas jį už jo drąsą ir pasiaukojimą atstatyti tiltą, kuris prieš kelis šimtmečius sugriuvo, atskirdamas Romos bažnyčią nuo Anglijos bažnyčios.

"Dabar Jūs peržengėt tą netvirtą tiltą, dar tebesantį atstatymo eigoj visai savaimingai, sava iniciatyva ir išmintingu pasitikėjimu. Telaimina Jus Dievas už Jūsų drąsą ir nusižeminimą", pasakė popiežius Paulius arkivyskupui Ramsey. Be to, popiežius dar pridėjo, kad atvykdamas į Vatikaną, jis neįžengė į svetimus namus, bet į tuos kuriuos jis galėtų laikyti savais.

Popiežius Paulius pabrėžė, kad arkivyskupo vizitas atidarė naują susipratimo santykių erą tarp Romos ir Canterburio, bet jis priminė, "kad mes nesam pamiršę visos eilės sunkių problemų, kurios savaime iškyla, ir kurios savaime neišsisprendžia."

Pramato tarpusavio vienybę

"Doktrinos srityje ir bažnytinės teisės atžvilgiu mes esame vis dar skirtingi ir tolimi vieni kitiems", pastebėjo Paulius VI, tačiau jis pasakė, jei Romos ir Anglikonų bažnyčių bendruomenė nepaliaus ieškojus tiesos, ateis laikas, kada tikėjimo vienybė ir bendravimas tarp abiejų bažnyčių bus atsiektas.

Po viešų iškilmių Anglijos primas ir Romos popiežius perėjo į popiežiaus privačią biblioteką Vatikano rūmuose, kur vienudu kalbėjos daugiau kaip valandą.

Arkivyskupo vizitas baigėsi kovo 24 d. vieša bendros maldos iškilme Šv. Pauliaus bazilikoje už Romos vartų.

Popiežiaus Pauliaus ir dr. Ramsey pasirašytas bendras pareiškimas nusako jųdviejų gerą valią krikščionių vienybės pageidaujant, buvo perskaitytas lotynų ir anglų kalbomis, bendroms pamaldoms pasibaigus. Bendromis idėjomis pasisakančio pareiškimo buvo tikėtasi, ir sulaukta.

Tai vienas iš dabar taip populiaraus dialogo reiškinių, lydimas meilės ir tikros vienybės ilgesio ir siekimo. **Dr. P. Mačiulis**

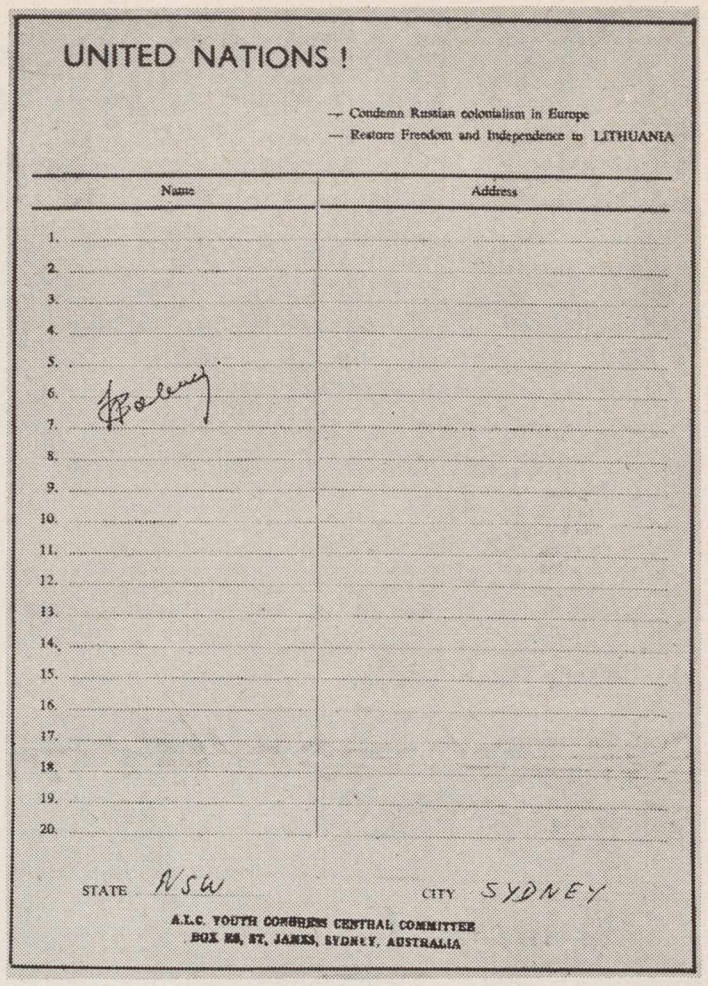
UNITED NATIONS !

— Condemn Russian colonialism in Europe
— Restore Freedom and Independence to LITHUANIA

	Name	Address
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.	Paleckis	
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

STATE NSW CITY SYDNEY

A.L.C. YOUTH CONGRESS CENTRAL COMMITTEE
BOX 88, ST. JAMES, SYDNEY, AUSTRALIA

Sumažintas peticijos Jungtinėms Tautoms lapas, ant kurio pasirašė okupuotos Lietuvos komunistų patikėtinis "prezidentas" Justas Paleckis Sydnėjuje balandžio 19 d. Parašą gavo Jūratė Reisgytė, 16 metų studentė, spaudos konferencijos metu Sydnėjau aerodromo laukiamajame prieš sovietų delegatų išskridimą į Maskvą.

Signature of Lithuanian quisling J. Paleckis on a Petition sheet to the United Nations.

More about that reed on page 25.

Balandžio 11-18 Australijos sostinėje Canberroje įvyko Tarptautinės paralmentarinės Sąjungos suvažiavimas, kuriame dalyvavo ir Lietuvos kvislingas Justas Paleckis.

..Sydnėjaus lietuviai studentai "parlamentarui" Paleckiui surengė tokį "priėmimą", kad jis visą savo gyvenimą atsimins.

Kremliaus sovietai, dėdamiesi demokratais, yra įstoję į Tarpparlamentarinę Sąjungą, kurioj dalyvauja 72 valstybių parlamentų ar parlamentinių grupių atstovai (jų tarpe JAV-bių kongreso, Kanados parlamento, 9-nių Pietų Amerikos valstybių ir 27 Euorpos valst.).

Sąjunga įkurta 1889 m. Paryžiuje, jos būstinė dabar yra Šveicarijoje. Sąjungos tikslas — stiprinti asmeninius ryšius tarp parlamentų narių ir jungti juos bendram darbui, siekiančiam stiprinti ir tobulinti demokratines institucijas. taip pat veikti taikos kryptimi ir tarptautinio bendradarbiavmo labu. Sovietai, nors ir skelbdami proletaro diktatūrą, visur kiša nosį, kur gali pamokyti kitus demokratijos ir pakovoti dėl taikos. Kad pro demokratinį sovietų šydą nebūtų matyti diktatūrinių nagų, jie net tokį okupuotos Lietuvos kvislingą įtraukė į parlamentarų atstovus, dar daugiau — padarė visos sovietinės delegacijos "vadovu".

Todėl labai linksma buvo išgirsti, kaip lietuvaitė studentė tokį "šulą" apstatė, pakišdama pasirašyti peticijos lapą, kur reikalaujama jo atstovaujamai valstybei laisvės.

Kaip humoristiškai tas reikalas beatrodytų iš šalies, bet pačiam "parlamentarui" jis sudarė nemažai nemalonumų ir paliks neskanių nuosėdų. Nors jis dabar ir teisinasi savo duondaviams, kad buvęs apgautas, kad jam pasirašyti lapą pakišęs jo politrukas, tas reikalo nebepataiso. Šis vyra "vadovo' titulą bus praradęs amžinai.

TRYS IZIDORIAUS VASYLIŪNO KONCERTAI

Izidorius Vasyliūnas nenuilstamai groja smuiku. Muzika yra jo gyvenimas, prasidėjęs vaikystėje ir vis dar tęsiamas. Jo didelis pagalbininkas yra jo sūnus Vytenis, kuris nenuilstamai dirba su savo tėvu kaip jo pamiltojo darbo dalininkas.

Izidoriui Vasyliūnui egzistuoja vienintelė realybė: s c e n a. Visa, kas yra prieš — tai pasiruošimas koncertui; kas yra po koncerto — tai planavimas, kaip suruošti naują koncertą. Nei bombardavimas, nei tremties vargai, nei patrauklus Amerikos doleris — niekas jo nuo muzikos neatitraukė ir jo nusistatymo nepakeitė. Jokia asmeninė auka jam nėra perdidelė, joks vargas muzikai nėra jam sunkus.

Šiemet spaudoje matėme skelbimą trijų Iz. Vasyliūno koncertų: Worcesteryje, Bostone ir New Yorke. Worcesteryje koncertui ruošti susidarė komisija iš Jono Pipiro, Svirskio, Stanelio, kun. Steponaičio, Naro, Branto, Pauliukonio, Adomavičiaus, Keršytės, Keršienės, Vaitkevičiūtės, Židžiūno, Molio, Kleino, Jakubausko; jie buvo Iz. Vasyliūno koncerto rengėjai. Išskaičiavom pavardes asmenų, nes koncertus ar šiaip vakarus ruošiant būtina turėti ir žmonių, kurie prisidėtų darbu ir organizacija kaip vakaro mecenatai. Tokia yra mūsų kultūrinių parengimų realybė.

Koncertas vyko gražiajame Maironio Parke, kur susirinkusieji išgyveno labai malonią valandą. Kaip visi Vasyliūno koncertai, taip ir šis atnešė malonaus dvasinio poilsio, pasitenkinimo, kurio neduoda nei šnapsiukas, nei buteliukas. Tai yra dvasinis pasigėrėjimas, kuris perkelia klausytoją į kitus horizontus ir palieka sieloje ilgai neišdildomus įspūdžius.

Antrasis koncertas buvo Bostone, Jordan Hall salėje. Į šį koncertą šiemet susirinko daug didesnis skaičius lietuvių kaip paprastai kasmet ruoštuose koncertuose toje salėje. Salė puiki, gerai skambąs smuikas, nevienam sukėlė pasididžiavimo ir garbės jausmus, kad, štai, ir mūsų lietuvis nė kiek neatsilieka nuo žymiųjų svetimtaučių, koncertuojančių Jordan Hall salėje.

Koncerto metu Bostono spauda streikavo, nebuvo kur muzikos kritikams pasisakyti, bet savaitinis laikraštis "Pilot" davė gerą recenziją, nemažai parašydamas apie Iz. Vasyliūno koncertą, ypač atkreipdamas dėmesį į J. Gaidelio sonatą, kuri buvo atlikta šiame koncerte.

Pasaulinio masto Town Hall salė New Yorke, kur yra koncertavę ir koncertuoja pasaulio įžymybės, šiemet parodė Iz. Vasyliūno smuiko meną išpaikytai New Yorko publikai. Salė yra tūkstantinė, todėl nenuostabu, kad susidarė įspūdis, kad klausytojų buvę nedaug. Jeigu koncertas būtų įvykęs kitoje salėje, mažesnėje, — įspūdis būtų kitoks, nes klausytojų iš tikrųjų nebuvo taip mažai.

Įdomus buvo kritiko klausimas, koks yra giminystės ryšis tarp tų dviejų koncerto Vasyliūnų, — ar jie esą broliai, nes atrodą maždaug panašūs. Kai išgirdo atsakymą, kad tai tėvas ir sūnus, kritikas nemažai

Smuikinikas Iz. Vasyliūnas ir akompaniatorius Vytenis Vasyliūnas Town Hall koncerte. Foto V. Maželis

Violinist I. Vasyliūnas during his concert in Town Hall, New York; accompanying his son, Vytenis Vasyliūnas.

Iz. ir E. Vasyliūnų šeima prie Town Hall New Yorke. Iš dešinės: sūnus Vytenis, Elena ir Izidorius Vasyliūnai, duktė su vyru.

Mr. and Mrs. Iz. Vasyliūnas with their family in front of Town Hall, in New York, N. Y.

nustebo: ir mokėk tu man taip apgauti pasaulį!

Izidorius ir Vytenis Vasyliūnai šiems koncertams parinko šitokią programą: Mozarto Sonata B dur Nr. 14, K 750, Johannes Brahms Sonata G dur op. 78 ir Juliaus Gaidelio Sonata E moll, — kaip reprezentacinį mūsų kultūrai parodyti svetimtaučių tarpe veikalą.

Grakštus ir elegantiškas Mozartas praskambėjo lengvai ir žaismingai. Tėvas, rodos, kalbėjosi su sūnum: čia bėgo piano pasažai, čia liejosi žaismingos smuiko melodijos.

Brahmsas įvedė klausytoją į visai kitokį pasaulį: jo veikalas parašytas gražiais akordais, skambąs rimtai ir romantiškai, nevienam sukėlė svajingai ramų įspūdį. Abiems muzikos milžinams tėvas ir sūnus davė atitinkamą interpretaciją. Daug klausytojų sakėsi mėgstą Brahmsą: kaip jo nemėgsi, — jis gi romantikas.

Juliaus Gaidelio sonata, kurioje interpretatorius vis randa naujų perlų, buvo programos centre. Rodosi, interpretatorius sudėjo į ją savo visą temperamentą, visą savo sielą. Šį kartą Gaidelis "kalbėjo" itin lietuviškai, mat, interpretatorius sugebėjo iškelti jo lietuviškus folklorinius motyvus. Nevienas nustebo, girdėdamas, lyg tik dabar sužinojęs, kokius kultūrinius turtus mes turime, nors jų kartais ir nepažįstame.

Iz. Vasyliūnas — seniai mums pažįstamas smuiko virtuozas, nežiūrint laiko ir aplinkybių, vis jautriai sugeba įsigyventi į muzikos autorių ir perduoti jį savo pirštais iki tobulumo. Įsigijęs puikią techniką, jis jos nepraranda, kaip ir nepritrūksta entuziazmo mūsų smuiko meno propagandai savuosiuose ir svetimuosiuose. Gaila, kad iš jaunųjų vis dar nematyti, kas tęstų jo tradiciją.

Vytenis Vasyliūnas, kuris atlieka fortepiono dalį, yra pasidaręs lyg smuikininko nebeatskiriama dalis. Jo technika yra grakšti ir žaismingа, jo muzikalumas gilus. Negyvoji dėžė, kuri sudaro fortepijono pagrindą, po Vytenio rankomis atgyja: ji pradeda dainuoti ir, rodos, susilygina su smuiku. Vytenis muzikus kūrėjus interpretuoja, kaip ir tėvas Izidorius, sudarydami vieningą ir, rodosi, neatskiriamą vienetą. Koncertams tai yra didžiulis pliusas. Smuikininkui turėti tokį palydovą fortepijonu yra liuksusas. Vasyliūnas jį turi skirtą likimo, už pinigus nepasamdomą.

Už koncertus klausytojai yra dėkingi abiems Vasyliūnams ir tikisi ateityje išgirsti dar ne vieną panašią koncertinę programą. **A. Kl.**

VALERIJ TARSIS

Palata Nr. 7

Romanas

Pradžia kovo mėn. numeryje

GOLGOTA

— Aš norėčiau, kad ateitų pasaulio galas, — atsiduseęs pasakė Dorianas. — Gyvenimas — perdidelis nusivylimas.

— O, mano brangusis, — sušuko lady Harboro, — nesakykite man, kad jūs išsėmėte viską, ką duoda gyvenimas. Kai žmogus šitaip sako, man aišku, kad gyvenimas jį išsėmė. **Oscar Wilde**

Gyvenimas negailestingai buvo išsėmęs visus, kuriuose tik Valentinas Almazovas sutikdavo ilgame ir vingiuotame kely.

Daugelis net neturėjo jėgų beprieiti iki pragaro vartų, — taip ilgai jie užtrukdavo skaistykloje, kad jų kojos tirpo, jie jau nepretendavo į geresnį teisėjų sprendimą, — juk tas procesas ilgas ir varginantis, ir niekad nesi tikras, kad tau pasiseks įrodyti savo teisę į vietą rojuje ar bent jau rojaus prieangyje. Likimo teisėjai nė vieno neskubino, jie turėjo daug reikalų ir jie mielai leido norintiems pratęsti laiką skaistykloje, juo labiau, kad ji vis daugiau darėsi panašesnė į pragarą — ir žmonės dažnai ten sutrūnydavo, neišlaikydami pragariško karščio.

Valentinas Almazovas, pusę amžiaus pragyvenęs, liko jaunas ir dabar pačiame savo žilos jaunystės žydėjime. Nemanykite, kad tai autoriaus fantazija, Balzako ir Wildes laikai jau praėjo. Valentinas Almazovas neišlaikė jaunuoliškos Doriano Grey'jaus išorės; jo kakta buvo išvagota raukšlių, plaukai įgavo druskos su pipirais spalvą, kaip sakė jo draugai italai. Aplamai, — išorė buvo pagyvenusio žmogaus.

Išorė...

Bet argi daug charakterizuoja žmogų jo išorė? Argi nebuvo gražus kuprotas ir sužalotas Quasimodo?

Valentino Almazovo siela buvo tokia pat jauna, besiblaškanti, besikeičianti, prieštaringa, išdykusi, lengvai įsimylinti, kaip ir neužmirštamais septynioliktaisiais metais. Ir čia buvo jo tragedija.

Ir iš tikrųjų, vienintelis daiktas, ką jis apie save žinojo, tai tas, kad jis visam laikui liks septyniolikmetis, net jei ir šimtą metų gyventų. Jame nebuvo nė šešėlio to, ką paprastai vadina patirtimi, subrendimu. Priešingai, kuo jis ėjo senyn, tuo mažiau buvo įsitikinęs, kad jis turi ko nors vertą patyrimą ar kokių nors žinių. Viskas matyta ir jaunystės bei subrendimo metais įgyta jam atrodė nepastovu, netikra, efemeriška. Žmonės, kuriuos jis gerai pažinojo, dabar jam tapo tolimais, mažai pažįstamais, ir jis nieko nebelaikė savo draugu ar broliu. Visi giminaičiai, žmona, broliai ir seserys jam buvo tolimais žmonėmis, ir jis kartais stebėdavosi, kad jie be ceremonijų įeina į jo kambarį, braunasi į jo gyvenimą, duoda jam savo patarimus. "Ko tie žmonės nori iš manęs?" — vis dažniau jis pagalvodavo, nors visi jie buvo paprasti žmonės, greičiau geri, malonūs, jį atjaučiantys.

Valentinas Almazovas visiškai nebesuvokė, ką esantieji jo aplinkoje žmonės vadino gėriu, blogiu, morale, įsitikinimais, tikėjimu; jam rodėsi, kad šių dalykų jau seniai nebėra jo tėvynėje, kurią jis laikė ne motina, bet pikta pamote. Sunku jam buvo taip pat spręsti ir apie savo gyvenimą, elgesį. Todėl jo gyvenimas buvo neišpasakytai sunki kančia. Viena tik jis žinojo: toliau taip gyventi negalima, neįmanoma, tai ne žmogaus gyvenimas, o šlykštus šliužo egzistavimas. Žodžiai nustojo skambėję, jie neturėjo jokios jėgos, čiužėjo kaip sausi, nukritę lapai — negyvos šiukšles. Kad galėtum įtikinti žmones, reikia tuos žodžius perdirbti. Perdirbti negaištant. Juk jie turėjo gi kadaise prasmės! Jis net galvojo sukurti naują gramatiką, pakeisti žodžių eilę sakiny, išmesti skyrybos ženklus, paliekant tik brūkšnelį ir, gal būt, daugtaškį... Taškus kiekvienu atveju išjungti, kad žodžiai atbėgdami ištisomis grupėmis, stumdytųsi, muštųsi, skintų sau kelią į žmogaus protą ir širdį; kad kalba įgautų grožį ir jėgą ne dėl apdailinto paprastumo, bet dėl ugningo temperamento, aistros. Dostojevskis niekados nežibėjo apdailinimu, pas jį nerasi nė vieno peizažo, kaip pas Turgenevą, Prišviną, Paustovskį; bet gi kokia baisi jėga, — štai kaip reikia žodžiu deginti žmonių širdis! Galimas dalykas, kad žmonės pradės ieškoti pamestos žodžių reikšmės, — įprasta sandara jie, visai teisėti, nebetiki, joje nebėra daugiau nieko, kaip tik melas, veidmainystė, negyvumas, ypač vadų kalbose, laikraštininkų rašliavoje, eilėkalių ir aplamai pataikūnų ir šliužų, besitrinančių ant sovietų literatūrinių laktų.

Nepakenčiamas troškimas veikti, nors ir šventvagiškai, kankino, alino Valentiną Almazovą, ypač naktimis. Jis pragyveno daug metų, visada gerai žinojo, kad turi pasakyti žmonėms naują žodį, bet bijojo to; bijojo kaip pačios paskučiausios katastrofos pasakyti žodį, kuris netaps veiksmu, kuris netaps Dievu, iš naujo kuriančiu pasaulį, tą nusigyvenusį pasaulį.

Ėjo eilė nepaliaujamo ieškojimo metų: jis mėtėsi į visokius kraštutinumus, — meldėsi šventyklose, buvo komunistu ir niekur nejuto prieštaravimų aštrumo, — visur neatjungiamai viešpatavo apgaulė, veidmainystė, žemiausi interesai.

Kiek daug dievų turėjo ir turi žmonės, bet beveik nė vienas neturi tikrojo Dievo ir niekas, tame skaičiuje ir Valentinas Almazovas, nežinojo, kas yra tas tikrasis Dievas. O kaip beprotiškai norisi rasti Jį nakties tamsoje, išvysti Jo kelrodę žvaigždę.

Klystkelių žvaigždės, akligatvių žvaigždės, vaiduokliškos, kruvinos Kremliaus žvaigždės — visa tai jis matė, — tiktai ne kelrodės; visos matytos vedė į nakties bedugnę, į nebūtį.

Jis ėjo vienas, tikras savo baisiu likimu ir kasdien nejučiomis kartojo savo labai mylimo poeto Boriso Pasternako eiles:

Pramatyta santvarka darbų, dienų,
Neišvengiamoji pabaiga apsprendžia daug ką.
Veidmainystėj skendi viskas. Vienas aš einu.
O gyvenimą gyvent — ne peržengt lauką...

Bet Valentinas Almazovas nebuvo vienas, vienas ir dienos neišgyventum. Kartu su juo buvo amžini keliauninkai, pasmerkti ieškotojai, nedidelė grupė, kuri, gal būt, jau buvo kažkas daugiau negu žmonės: Heraklitas, Platonas, Zenonas iš Stojos, Ovidijus, Klaudijus, Šekspyras, Bekonas, Paskalis, Montenas ir visų priešakyje Dostojevskis, arčiausiai priėjęs prie Dievo, bet nespėjęs visko apie Jį pasakyti. Valentiną Almazovą slaptai kamavo ir kėlė džiaugsmą mintis, kad jam, laimingu ar nelaimingu, bet kiekvienu pavydėtinu atveju, lemta atskleisti tą paslaptį, išsklaidyti miglą, kad žmonija pagaliau išvystų tą kelrodę žvaigždę.

Tas troškimas jį kamavo.

Kaip teisingai yra pasakęs nežinomas Indijos išminčius dar prieš du tūkstančius su puse metų:

"Vis auga bepročio troškimas (Almazovas seniai žinojo, kad visi išminčiai, visi tikri žmonės, — žiūrint paprastų miesčionių ir policininkų akimis, — yra bepročiai; išminčius kvailam — pavojingas beprotis), vis tęsiasi jis, lyg tirštas sirupas; jis gi šokinėja nuo vieno gyvenimo prie kito, kaip kad beždžionė, ieškodama vaisių, miške šokinėja nuo vieno medžio į kitą (ir aš buvau tapęs tokia beždžione, ieškojau miške vaisių ir rasdavau tik nuodingas vilkuoges ir krisdavau nuo medžių, laužydamas sau kaulus, o kartu ir šakas)."

Taip, Valentinas Almazovas buvo apimtas to nepasotinamo troškimo, ir jo kančia supo jį vis stipriau ir stipriau; kartais jam rodėsi, kad ta kančia jį pasmaugs. Sunkiausiais momentais jis išsiimdavo iš savo dėžės sąsiuvinius su užrašais, surašytais daugeliu kalbų, ir sklaidė savo mėgiamas mintis, kaip Dorian Grey brangakmenius. Tuo metu jis pergyvendavo didelį fizinį pasitenkinimą; sklaidydamas ir glostydamas puslapius, jis garsiai tardavo neužmirštamus žodžius, tvirtus, kaip pasmerkimas; jam jie skambėjo kaip Bethoveno sonatos. Jie suteikdavo jam kažko daugiau, negu paguodos, — gyvenimo jėgų.

Štai tylus Marko Aurelijaus balsas:

— Gyvenk taip, lyg tuojaus turėtum atsisveikinti su gyvenimu, lyg tau paliktas laikas būtų netikėta dovana.

Jis jau seniai taip gyveno, ypač paskutiniaisiais metais, kai jam paaiškėjo, kad komunizmas tai tik kita fašizmo forma; kai jis suprato, kad rusų literatūros nebėra; ir tada jis atidavė savo rankraščius svetimos valstybės žurnalistui, su kuriuo buvo atsitiktinai susipažinęs. Leidėjai kalbino jį leisti veikalus prisidengus slapyvardžiu, bet jis griežtai atsisakė, nors ir žinojo, kas jo laukia. Jo nebedomino oficialios visuomenės nuomonė, nes tikros, tautos nuomonės nebuvo. Juk jau daug metų niekas Rusijoje nebesakydavo to, ką galvoja. Savo pasisakymuose "visuomenės veikėjai" vadovaudavosi žemiausiais motyvais.

Ir vėl tylus Marko Aurelijaus balsas:

— Jei tu žinotum, iš kokio šaltinio išteka žmonių sprendimai ir jų interesai, nustotum siekęs jų pritarimų ir pagyrų.

Kankinanti gėda apimdavo jį, prisiminus savo, kaip partijos nario, laikus. Kaip galėjo jis tiek ilgai nematyti, kad visi jo draugai, ypatingai partinio komiteto nariai, sekretoriai — paprasti policininkai! Dabar jam taip aišku, aiškiau kaip dieną! Kai buvo sužinota, kad jis perdavė rankraščius į užsienį —

tai nesunku buvo sužinoti, jis pats to neslėpė, bet veikė, kaip visuomet, atvirai, – partinio komiteto sekretorius jam paskambino telefonu ir maloniu balseliu pasakė:

– Valentinai, ateik rytoj dvyliktą valandą į partkomą, pasišnekėsim, pasistengsim tau padėti.

Ir, štai, jis atėjo.

Partkomo sekretorius, plikas, žilabarzdis, tuščiomis vandeningomis akimis, išėjo jo pasitikti į laukiamąjį, ir Valentinas Almazovas iš karto pastebėjo, kad jo elgesys kažkoks keistas: visuomet laisvas, savimi pasitikintis, dabar jis tūpčiojo vietoje, trynė rankas, atrodė visiškai pasimetęs, ir kalbą pradėjo, lyg nusikaltęs mokinukas:

– A, sveikas, brangusis. Eime. Žinai, čia draugai iš valstybės saugumo komiteto nori pasikalbėti su tavimi. Štai... susipažinki. Supranti, mes nutarėm bendromis jėgomis tau padėti, – toks reikalas, kad... na, bendrai...

Čekistai, – vienas žemas, plikas, storas, kitas aukštas, liesas, žilas, – vaikštinėjo pirmyn ir atgal po kambarį, aiškiai nežinodami kaip ir nuo ko pradėti.

Valentinas Almazovas pergyveno vieną iš tų akimirkų, labai retų, kai staiga pasikeiti, pasidarai iš karto dešimčia metų senesnis, ir visa tai, kas metų metais mirgėjo prieš tave lyg rūke, prieblandoje, staiga iškyla stipriai apšviestas, ryškiai apibrėžtais kontūrais, lyg nupliekstas tekančios saulės spinduliais. Jis beveik negirdėjo, ką kalbėjo čekistai, jų žodžius stelbė kūjų dūžiai, mušę jo galvoje; jam buvo kankinančiai gėda ir skaudu, kad visą tą policinę gaują ilgus metus jis laikė susidedančią iš idėjinių žmonių, iš draugų.

Plikis storulis pravapėjo:

– Jūsų padėtis sunki. Jei užsieny išeis jūsų knyga, mes jus pasodinsim.

– Išeis ne viena... Taigi – sodinkit. – Almazovas karčiai nusišypsojo. – Reiškia, visi Chruščiovo tvirtinimai, kad pas mus atstatytas socialistinis teisingumas – paprasta apgaulė.

– Na, kam jau taip grubiai? Mes tikimės, kad jūs atšauksite savo rankraščius... Juk gi jūs komunistas.

– Gal būt, – pasakė Almazovas, galvodamas, kad reikia nedelsiant išsiųsti užsienin likusius rankraščius.

Taip baigėsi jo romanas su partija, kurį jis laikė gėdinga sandrauga; kaip gintaro karolius varstė jis skambius Oskaro Wildo žodžius: "Jis niekad nedarė klaidų, kurios galėtų pristabdyti jo intelektualinį vystymąsi, be ginčo prisiimdamas betkurį tikėjimą ar betkurią sistemą; jis niekad nesuplakdavo į viena namų, kuriuose jam lemta gyventi, su namais pakeleiviams, kuriuose tenka praleisti kelias bežvaigždės nakties valandas.

Be abejonės, tamsioje Valentino Almazovo naktyje nebuvo žvaigždžių, gi tai, kad jis, kad ir neilgam pakeitė jas penkiakampėmis Kremliaus žvaigždėmis, o abejotinos vertės landynę laikė savo gimtuoju namu, pripildydavo jo sielą kankinančios gėdos.

Bet viskas praeina.

Valentinas Almazovas niekad nepatyrė skausmingo pasitenkinimo, kurį patiria silpni žmonės, stebėdami savo kančią, savo kilniadvasiškumą. Reikėjo kiek galint greičiau nukratyti šias dulkes nuo savo kojų; jis parašė laišką Chruščiovui, viską vadindamas tikrais vardais ir prašė leisti išvykti į užsienį.

Atsakymo ilgai nesulaukė. Praslinko mėnuo, antras, ir Valentinas Almazovas jau gal-

Antanas Jasmantas

VORO SONETAS

Išbalęs beržas ir speige pavytęs
Gelsvučiais pumpurais staiga sužiūro,
Lyg auksaplaukės kūdikių galvytės
Prie pirmąkart pravertų saulėn durų.

Gelsva piene pakvietę pirmą bitę,
Suvirpo šilimoj mėlsvi papieviai.
Jauni ir saulės šypsenoj nušvitę
Pakilo upės karklai raudonžieviai.

Ir aš, kaip voras į stiklinį indą,
Kai nerimu visi garsai pasklinda
Ir ilgesiu ir troškuliu atgiję

Svaigiu džiaugsmu mūs žemę juosia —
Į naują būtį, lyg į slidžią giją,
Iš naujo, vis iš naujo kabinuosi.

ŠEŠĖLIO SONETAS

Tai mūs atodūsių paklydę vėjai
Tave čia buvo užgesinę.
Atėjo vakaras ir, sako, suspindėjai,
Lyg vabalėlis sunkiame kemsyne,

Tu mūs būtyj. Vidurnaktis artėja.
Sugrįžo paukščiai nuo lizdų nutolę.
Susiglaudė delnai, pabaigę sėją,
Žiogeliai šaukiasi po žolę.

Ir aš kartu išeiti pasikėliau.
Tiktai Tavęs, kodėl Tavęs man nematyti?
Kažkas čia, sako, švyti,

Kažkas čia pat prie mano kojų.
Tai aš, tur būt, savu šešėliu
Tave užstoju.

PRISIKĖLIMAS

Laukų balandžiai ūbauja pušyse.
Pavasaris, o Viešpatie, pas mus!
Atvožęs juodus arimus,
Žalių raštelių prirašysi:
Ir kils giesmė, lyg vyturėliai,
Upeliai ūžaus ir skardens,
Kad iš numirusio akmens
Kalnelių šypsenoj mums prisikėlei.

Naktis nusilenkė. Ateina Rytas.
Ir Tu atgniaužtą delną pradarai:
Aloe varva pumpurai,
Grumsteliai nusigandę ritas,
Ir obels drobule tava vyniojas.
Tik kas, o Viešpatie, slidžiais
Takelių mūsų paledžiais
Skubės Tau apkabint rasotas kojas?

NAKTIS

Naktis, ta verpėja voratinklinė,
Tuoj mūsų langus užraizgys,
Plazdėdama, lyg aksominis
Paklydęs vakaro drugys.

Kalneliais leisis bandos su varpeliais,
Ir piemenėliai parraliuos,
Ir ilgas ilgas kaimo kelias
Drebės mėnulio spinduliuos.

Paskui varpai pakils pakalnėj tingūs
Ir supsis kloniuos ir aidens,
Ir atsišauks daina pradingus,
Daina liūdna, daina rudens

Nakties, tos verpėjos voratinklinės,
Kuri mus langus užraizgys,
Virpėdama, lyg aksominis
Paklydęs vakaro drugys.

PANAKTINIS

Tu, rūpestingas Panaktini,
Tu mano sodų sarge!
Kai šunes po dienos išvargę
Suguls ir, galvas panarinę,
Jieškosis poilsio šiauduose,
Tu strėnas susijuosi
Ir, pasiėmęs rankon lazdą,
Apeisi sodą.

Sustok ir paklausyk! Atrodo,
Kažkas lyg plazda
Ten pas kraščiausią taką;
Kažkas lyg žemę plaka
Palūžusiu sparnu;
Kažkas lyg čipsi
Tenai už akmenų.
Kai juos pralipsi,
Drėgnam beržų liekne
Atrasi tarp žolių
Iškritusį mane
Beplunksniu paukšteliu.

Kai pasilenkęs imsi jį į saują,
Būk atsargus:
Jis žnaibys ir įleis nagus
Tau ligi kraujo.

Tu, rūpestingas Panaktini,
Tu, mano sodų sarge!
Vėjingą naktį, naktį dargią,
Kai ilsisi visi išvargę,
Tu nešies prie krūtinės
Mane besparnį,
Tu, senas, ištikimas mano tarne!

GEGUŽINĖS

Prie jos nepalytėtų kelių
Gegužės dienomis tylus stovėjai,
Ir ne pavasario paklydę vėjai
Tau skainiojo lapelį po lapelio.

Tai valandą vėlyvą nuo vartelių
Sugrįžusi jauna gėlių skynėja
Savus atodūsius tavin sudėjo,
Ir vytai tu — lapelis po lapelio.

Visi mes vytome anąją dieną
Ir degančiuos laukuos ilgai klajojom,
O vakare ties Jos nepalytėtom kojom

Kaip tu nusvirę, prašėm Ją, Ją vieną,
Vienintelę, pakelti mus nuo dulkino mūs
Mus byrančius — lapelis po lapelio. /kelio,

vojo, kad jo laiškas taip ir liks be atsakymo, kaip visuomet kad atsitinka, kai į suakmenėjusius sovietinius biurokratus kreipiesi be himnų ir smilkalų, bet griežtu tiesos žodžiu.

Bet atsakymas vis dėlto atėjo.

Sužavėtas pablukusiu, bet vis dar puikiu rugpiūčio vakaru, Valentinas Almazovas užrašinėjo italų kalba tai, ką jam šnibždėjo pirmi pageltę lapai, skrieją už lango auksinėje vakaro mėlynėje. Vos girdimame šių rudens skelbėjų šlamesy jauti kažkokį saldų liūdesį, kurio lauki su baime ir nekantrumu. Kai nepermaldaujamas tepliorius tau baltina smilkinius, jau nieko nebelauki pavasarį, kaip būdavo jaunose dienose, nei aistros geismų, nei puikių meilės katastrofų. Užtat rudenį visuomet lauki naujų nusivylimų, žinodamas jų liūdną neišvengiamumą. Ir kai vis naujos ir naujos iliuzijos nyksta tirštame rudens ore ir šlama kaip sausi besisuką prie kelio lapai, jau nebe taip skaudu, kaip pirmųjų katastrofų dienose, — be verksmo ir dejonių laidoji jas savo širdies slaptuose kampučiuose, širdies, kuri dabar pasidarė be galo erdvi ir ištverminga; ir rodosi, kad nebetaip skaudžiai gelia piktos rudeninės musės; ir apie visa tai rašai būtinai eilėmis, tokiomis svaigiomis, kad nuo jų sukasi galva.

Valentinas Almazovas rašė itališką rapsodiją savo mėgiamų poetų Giocomo Leopardi ir Giovanni Papini motyvais. Buvo kažkas pranašingo, kad jo lyriniai mąstymai apie "Tuščią kasdienybę" sutapo su jo paties tragiška kasdienybe, kai netikėtai įsiveržė jo kambarin du policininkai, vyresnysis kiemsargis, visada tarnaujantis policijai, ir dar kažkokia didžianosė boba, kuri, kaip pranešė vyresnysis policininkas, yra "visuomenės atstovė", ateity pakeisianti valdžios organus "liaudies" valstybėje.

Jie atrodė pasimetę. Vyresnysis policininkas pradėjo nusikaltusio balsu:

— Atsiprašome, Valentinai Ivanovičiau, kad mes jus trukdome, bet milicijos skyriaus viršininkas turi su jumis pasikalbėti ypatingai svarbiu reikalu ir prašo jus atvykti. Reikalas neatidėtinas.

— Kokie gali būti mano reikalai su policija? Juk aš nei vagis, nei chuliganas, — pasakė Almazovas.

— Deja, aš nieko apie tai nežinau. Viršininkas man nieko nesakė. Betgi milicija — valstybinės valdžios organas, ir jūs privalote vykti.

Valentinas Almazovas iš karto suprato, kad bus blogai. Jo žmona taip pat.

— Aš eisiu su tavim, — ji pasakė.

— Taip, prašau, — leido policininkas.

Prie įvažiavimo laukė mašina, mėlyna su raudonu dryžu per vidurį. Atskirti nuo stalininių "juodvarnių", žmonės šias mašinas praminė "maro vežimais".

Milicijoje jo palydovai tuojau pranyko. Prie durų kambario, į kurį įvedė Almazovą, stovėjo kitas policininkas, ne toks mandagus, — į klausimus neatsakinėjo.

Žinoma, jokio pokalbio su milicijos viršininku nebuvo. Už dešimties minučių Valentiną Almazovą išvedė į kiemą, kur jo laukė sanitarinė mašina. Moteris gydytoja (yra tokie policininkai - gydytojai - kalinių palydovai) paklausė:

— Jūs Valentinas Almazovas? Vyriausiojo miesto psichiatro patvarkymu jūs turite būti ištirtas.

— Niekšai! — tyliai pasakė Almazovas žmonai. Policijos niekšai net ir gydytojus paverčia policininkais. Bet nesijaudink, šitokie veiksmai rodo, kad jie jau bijo. Apgaulės būdu įtraukė. Komunistiniai banditai neišvengs tautos keršto.

Ir nuėjo prie automobilio. Du augaloti sargai baltais apsiaustais žiūrėjo į jį bukaprotiško jaučio akimis.

Lijo.

Keista, tik prieš valandą dangus buvo mėlynas, o dabar lietaus čiurkšlės įkyriai beldėsi į automobilio stogą ir langus, šnirpštė sanitarai, žemai dangumi plaukė debesys; jie priminė Almazovui begemotus, matytus vaikystės metais zoologijos sode. Miestas atrodė nepažįstamas, svetimas, nesvetingas.

Almazovą atvežė į paskirstymo punktą; iš čia apskritą parą siuntė su lydinčiais sanitarais į jų nuolatines vietas ligonius, kurie buvo gydomi Maskvos psichiatrinėse ligoninėse. Dviejuose mažuose medinio barako kambarėliuose prisirinko daugybė vyrų ir moterų. Po žemomis, paprastų lentų lubomis plaukiojo pigių papirosų ir machorkos dūmai. Buvo purvina, prispjaudyta. Iš išvietės, kurios durys beveik neužsidarydavo, nepakenčiamai dvokė; musių nutupėta lempelė be abažūro metė ant žmonių paslaptingus šešėlius; Almazovo žmona tyliai verkė, budinti gydytoja, — vidutinio amžiaus moteris, išvarginta, kankinio bruožais veidu, — pro Almazovą kažkur į tolį žiūrėdama kalbėjo:

— Šiandien jau vėlu... Daktaras Jonuškevičius išvyko. Jis bus tik rytoj dešimtą valandą ryto. Kas jums atsitiko? Triukšmavot su kaimynais? Ne? Turit atskirą butą? Čia jūsų žmona? O, štai kas. Na, žinoma... Ne jūs pirmas, ne jūs paskutinis... Toks jau visų maištininkų likimas... Gerai dar, kad tik bepročių namai. Mano vyrą sušaudė... Neseniai buvo atėjęs pas mane rajkomo sekretorius, guodė, pasakė, kad partija nepamirš mano vyro... Taip jie visiems šneka... Mane stebina... nejaugi jie mano, kad mes, našlės ir našlaičiai, šimtai tūkstančių našlių ir našlaičių, pamiršim tuos partijos žygdarbius.

Almazovas klausėsi tylėdamas. Jo nestebino drąsus išvargusios moters atvirumas. Pastaruoju laiku visur — tramvajuose, traukiniuose ir ypatingai begalinėse eilėse stovint, visokio amžiaus žmonės nebesislėpė ironiškai išreikšti savo priešingo prieš sovietų valdžią, prieš jos tariamą pažangą nusistatymo; ir čia tenka pabrėžti tą moralinį ir politinį žmonių vieningumą, apie kurį taip dažnai ir taip iškilmingai plepa partijos veikėjai, spauda ir radijas; žmonės be išimčių keikė sovietų vadus, ypatingai Chruščiovą ir ypač nuo to laiko, kai vėl išnyko rinkoje pirmo reikalingumo produktai. Ir kuo vargingiau atrodė žmogus, tuo pikčiau jis keikė tas eiles, stoką viso ko reikalingo pragyventi, tyčiojosi iš menamų sovietų ekonomikos laimėjimų, keikė aukštas kainas, mažą atlyginimą, vadeivų bukaprotiškumą, jų tuščius pažadus, kurių jie niekados neįvykdo.

— Eikite pailsėti, — pasakė moteris, — nenusiminkite, juk jums dar daug teks pergyventi... Tik nesugalvokite protestuoti, — na, badavimą skelbti ar pareiškimus rašyti, — į tai čia niekas nekreips dėmesio. Net turkus ir graikus paveikė Nazymo Hikmeto ir Glezo badavimas, — gi pas mus iš jūsų tik pasityčios, ir jūs nieko nelaimėsit. Čia ne žmonės, o kaladės, budeliai...

Almazovas atsisėdo ant suoliuko. Jam rodėsi, kad visa tai vyksta sapne. Naujas paveikslas iš Dantės Pragaro.

Kiek atokiau stovėjęs nepaprastai liesas, beveik vieni griaučiai, nuplikęs, neaiškaus amžiaus vyras, bebarzdis, kaip eunukas, visą laiką šypsojosi, prikandąs plonas, tamsiai mėlynas lūpas, paskui mįslingai prislinko prie pat Almazovo ir kiek pakreipęs galvą pradėjo su įsitikinimu šnabždėti:

— Aš girdėjau — jūs rašytojas... Labai įdomu susipažinti. Kokiu būdu jūs sugebėjot išlikti, jei rizikavot rašyti teisybę?

Minutė tylos, ir tuo laiku, lyg audra, pralėkė Valentino Almazovo vaizduotėje visa jo rašytojo karjera. Keista, kaip ir visas jo gyvenimas. Jis bandė tapti sovietų rašytoju. Bet nieko iš to neišėjo. Jį tiesiog apimdavo desperacija, beskaitant anų laikų savo rankraščius. Taip visi anie rašiniai būdavo dirbtiniai, sugalvoti, pritempti, bejėgiai, be jokios abejonės, daug blogesni, negu vidutinių grafomanų. Dabar jam buvo aišku, kad kitaip ir negalėjo būti. Ne visi gali net kūną pardavinėti — verčiau miršta badu ar nusikandina; bet pardavinėti sielą daug sunkiau.

Valentinas Almazovas nebeprisimena, kada jis nustojo literatūros dirvoje bernavęs. Bet jis puikiai prisimena tą sunkiai išreiškiamą pasitenkinimą, kokį pergyveno, kai pradėjo rašyti teisybę; nuo to laiko praėjo beveik ketvirtis šimtmečio. Jis žinojo, kad negalima rankraščio parodyti net savo draugams, — Stalino laikais tai būtų buvę lygu savižudybei. Slinko metai, ir, štai, atėjo valanda, kai nebebuvo daugiau ko nustoti. Reikėjo priminti pasauliui, kad jame yra dar ir rusų, o ne sovietų, tauta, yra sąžiningų rašytojų, ir šaukti kovon dėl laisvės, demaskuoti naujuosius fašistus, žudikus, alarmuoti. Juk Vakaruose labai maža apie tai težino. Atvykusiems rodo vis tą patį Kotrynos kaimą, ir net tokie sąžiningi rašytojai, kaip Caldwell ir Steinbeck linkę tikėti legendai apie sovietinę demokratiją. Nejaugi Steinbeck nuoširdžiai sako, kad jis nepastebėjęs priespaudos Sovietų Sąjungoje, kad rašytojas čia gali rašyti tai, ką tik jis nori? Nejaugi jis neskaitė daugelio pranešimų spaudoje apie nelaimingą Boriso Pasternako ir Aleksandro Esenino likimą?

Taip... reikia atverti pasauliui akis. Reikia atvesti Steinbecką ir kitus Vakarų kultūros veikėjus į tą prispiaudytą daržinę — tegul jis pasėdi tame pragare su Valentinu Almazovu ir įsitikina pats, kaip sovietų rašytojas gali rašyti tai, ką jis pats nori. Jis tada sužinos, kad bet kokie tiesos žodžiai apie sovietų gyvenimą policininkų vadinami šmeižtu. O ar nesusimąstė John Steinbeck dėlto, kad iš dvylikos jo išleistų knygų tik dviejų vertimai išleisti Sovietų Sąjungoje. Kodėl? Skaitytojai su malonumu perskaitytų visas jo knygas. Bet... O juk Steinbeckas nerašo apie sovietinį gyvenimą. Jei jis, neduok Dieve, būtų gimęs Sovietų Sąjungoje, jis negalėtų nė vienos eilutės atspausti ir tikriausiai būtų buvęs Stalino budelių sunaikintas arba sėdėtų dabar tame pragare greta Valentino Almazovo. Tokie dalykai, Mr. Steinbeck. Tikiuos, neušsigausite ant manęs už tai, kad pakviečiau jus į tą prispiaudytą beprotnamį, — kitos vietos sąžiningam rašytojui dabar Rusijoje nėra.

Bus daugiau.

NELĖ MAZALAITĖ

Baladės apie Motiną

Bokštas

Atėjo jis gražiausias iš dvylikos, kaip minima knygoje, kad Jos galvą lenks vainikas iš dvylikos žvaigždžių, — gegužis atėjo, trijų Motinų mėnuo. Noriu kalbėti apie jas, kurios susiliejo, kaip Trejybės paslaptis. Argi nepažinsite jų vardo, jeigu girdėsite taip sakant:

— Marijos mėnesį į mano Tėvynės bažnyčią mano Motina nuvesdavo mane.

Tai ne aš kalbu, tai kiekvienas yra taip gyvenęs, nors nežinodamas, kad tai buvo labai svarbu, — nes nieko nereiškia žmogui istorija, jeigu jis nedalyvavo joje, — ir anuose dideliuose įvykiuose mes buvome lygūs karaliams. Mums priklausė gegužis — gražiausias, nes joks kitas neturi lengvesnių suotemų ir grakštesnės aušros, ir gegužio naktys laksto basos žeme ir viršūnėmis, nes niekuomet po to nebus žalesnių medžių lapų, nei minkštesnės žolės. Pievos nebijo dalgio, nei lapai rudens — geriausias gintaras yra išmetamas iš jūros pavakarių smilkalų dūmams, ir kvapiausieji kadugiai auga šiems giedantiems vakarams, ir gėlės, kurios yra pamerktos, nežino, kad jos nuskintos kvėpuoja kaip miegantys kūdikiai, be baimės. Jos buvo skubėjusios pražydėti, kad būtų nuskintos dėkingų rankų ir atneštos prie Motinos kojų, ir jauni berželiai, kaip aukšti indai pripildyti kiekvienas jų vamzdis skamba taip, tarsi per juos siūtų paukštės, lyg audeklo šaudyklės, ir savo snapuose neštų giesmę? Nėra gražesnės už tą, prieš saulės laidą! Ir kas parinko paslaptingus žodžius, kas yra litanija, kurią giedi nežinodamas, tik tikėdamas? Ir tiktai vaikai gali klausti, kaip darau aš, pamažu šnibždėdama, su ištiestom rankom į motinos ausį:

— Mama, kas yra Bokštas Balčiausiasis?

Tu nežinojai, brangioji mano, kaip nežinau aš dabar, nei išminčiai nežino, ir gal šventieji, bet Tu neklydai, kai sakei:

— Kažkas aukšta. Kažkas labai gražu. Ir Tu girdi Litanijoje — labai balta.

Aš žinau, — sakiau sau tada, — jeigu žiūri į bažnyčios viršūnę, reikia taip labai atsikragenti, kad galva ima plaukti, tiktai ten žiba bokštas, kaip mūsų sidabro cukrinė, — tai nėra balta.

Aš žinau, — sakau vėl, — čia tai bus tikrai! — Tai topolis prie sodo tvoros. Jis yra tiesus ir aukštas, tiktai truputį žemesnis už bažnyčią, ir jis yra gražus, jis auga mūsų sodyboje; tačiau jis yra žalias, ne baltas.

Aš daugiau nežinojau nieko aukšto, bet kiekvieną gegužį aš pasitikrindavau:

— Mama, kas yra Bokštas Balčiausiasis?

Man reikėjo Tavo nuraminimo, kad jis yra, nes kaip kitaip jis būtų minimas Karalienės palyginimui? Ir aš žinojau, kad atrasiu jį.

Visos knygos buvo puikios, kurios skelbė bokštų buvimą. Aš svajojau ir sapnavau — bokštai buvo dykumose, jie švitėjo kaip smėlis ir mėnuo, jie buvo vieniši ir neprieinami, kad pasiliktų nesuprasti, kaip Litanija. Bokštai buvo pastatyti ant kalnų viršūnių — šitie buvo tikrieji —juk jie buvo balti, kaip ledynai ir sniegai, kurie gulė jo papėdę. Bet ir kitaip buvo — pats aukščiausias nebuvo atsistojęs ant žemės, iš gilumų vandenyno jis išaugo, aukštesnis už viską, kas gali būti išmatuojama, ir jo baltumą mes spėjame iš nuolaužų, kurias iškelia bangos, ir mes manome, kad tai kriauklės. Bokštai gyveno knygose — jų buvo perdaug, jeigu tereikėjo tiktai vieno. Ir neužteko knygų.

Ir atrodo, — negali užtekti gyvenimo aplenkti visas duobes ir pamatyti visus bokštus, kuriuos iškėlė žmogus savo rankomis, savo tuštybe, savo ilgesiu ir rūstybe; kartais vieną akimirką, aš noriu patikėti, kad radau, bet tuojau linguoja gegužės vėjas per tolimus vargonus ir girdžiu Tavo balsą, atsakant į mano pavargusį šnibždėjimą:

— Mama, kas yra Bokštas Balčiausiasis?

— Kažkas gražu. Kažkas aukšta. Ir labai balta.

Tu niekuomet neklydai. Ir dabar žinau, dabar tikrai žinau, — juk Tu esi Bokštas, Motina mano!

Parapija

— Mama, Mamute, kur esi? Salės atidaros, stalai apkloti ir dovanos sudėtos; visos Motinos sėdi savo pagarbos vietose, bet man negali prasidėti šventė — aš stoviu prie durų ir tebelaukiu.

—Koks mėnuo, mano vaike, ar neatsimeni? Ir koks dienos metas, ar nematai?

— O Mamute, argi aš nežinočiau, kad Gegužis? Štai kodėl kalbu apie šventę — juk saulė jau išlaistė visą karštį ant žemės, kaip vandenį ant dygstančių daigų, tuojau prasidės santėmių miglos lankose ir žvangės arklių kojų ranktai velkami per žolę, ir nakvišos pabus, ir vėlyvi paukščiai pradės savo pamainą. Štai, kodėl rūpinuos, kad Tu vėluojiesi.

— Aš nesivėluoju , mano dukrele, aš esu savo vietoje, kur mano balsas ir malda priklauso. Argi tu negirdi giedojimo, Gegužės giedojimo?

Bet aš apibėgau visas bažnyčias — ir mūsų mieste Kaune, ir mano miestelyje, kur tik Tu buvai kada, — aš visur apieškojau. Kame Tu esi, Mama, Mamute?

— Kurgi kitur aš būsiu, jeigu ne Parapijos bažnyčioje, mano vaike, argi tu nežinai tako?

— O kodėl aš nebegirdžiu varpų, kodėl aš nematau jokio kelio? Aš tiktai juntu, iš kurios pusės kalbi, ir aš bėgu į ten — juk negaliu paklysti, jeigu Tu esi ėjusi, jeigu Tavo pėdos liki?

Teisybę sakau, kad negaliu paklysti: matau bažnyčią! Bet juk tai ne Darbėnai ir ne Kaunas! Kur aš atėjau? Kada buvo pastatyta tokia šventovė. Iš vieno gintaro, iš paties skaidriausio, iš permatomo ir kvepiančio sakais iškilusi katedra, gintaro katedra, ir jos bokštų negaliu suskaityti, ir bokštų viršūnių neužmatau.

Ir tiktai vienerios durys teveda į gintaro bažnyčią, ir vienas takas prie jų, ir nė vieno lango nėra sienose. Bet aš permatau, ir esu pilna nuostabos — tartum regiu kuriamą pasaulį, nes, žiūrėkit, — kas čia yra viduje- Ar ne Vilniaus Katedra stovi viduryje gintaro šventovės? Ta, kuri buvo užpuolikų paniekinta ir uždaryta maldai? Ir uždarytoji Kauno Įgula, ir šimtai mažų, mūrinių, iš akmens ir medinių bažnytėlių stovi ir spindi kaip apvainikuotos žvaigždėmis, ir visų durys atkilos, ir visos pilnos, ir visų vargonai atgavo balsus, ir visos nukankintos varpinės yra atgiję, ir mirę varpai gyvi, ir visi gieda.

Kur jūs matėte tokius stebuklus?!. — Miškai auga gintaro katedroj, eglės klojasi iki žemės ir pušys kyla į viršų, ir maži berželiai ir ąžuolai, ir juodalksniai, ir lazdynai — visi, buvę iškirsti ir nukankinti, nūnai, nūnai žaliuoja ir niekuomet nenuvys.

Ir po medžiais ilsisi kapai — lygūs vėjai kaip velėna, ir išarti nedorų rankų, ir išversti pavergėjų kastuvais, bet po kapais jau neguli niekas — visi yra atsikėlę ir nebemirs. Žiūrėkit į jaunus vyrus, į senius ir mergaites, į kūdikius, kuriuos supa augalai, į senutes, nužudytas Šiaurėje, — visi tebenešioja savo kraujo ir kančių ženklus, kaip atlyginimo vainiką, ir niekas nebejunta kančios — nė išduotieji, nė tremtiniai, nė nužudytieji.

Žiūrėkit, kokios iškilmės! Kiek kunigų ir vyskupų! Akmenimis užmuštieji, ir apmeluotieji, ir išmainyti į Barabus — kaip šviečia jų arnotai kiekvienoje bažnyčioje! Taip, kiekvienas savo atgautoje bažnyčioje gieda, ir visi sutelpa gintaro katedroje.

Ir pažįstu Tavo balsą, Mama, Mamute, Tu — mirusioji iš ilgesio — ir matau Tave pro sieną, kuri yra skaidresnė už viską, kas yra permatoma, — Tu sėdi apsupta savo mylimųjų namiškių, ir Evos mama yra prie Tavęs, ir kilni moteris sėdi šalia Tavęs; aš nesu regėjusi jos, bet iš jūsų draugystės pažįstu — ji yra ta, kuri gyveno prie Šventosios upės, ir jūs tapote giminės, per savo vaikus — o Motinos, kurios mirėte vienišos, išleidusios mus į laisvę. Aš girdžiu jūsų giesmes, aš nusilenksiu jums per šią gintaro sieną, jums, kankiniai, išpažintojai, Motinos, — Jums, besimeldžiantiems Dievo Parapijos gintaro katedroj už aną parapijos pusę, kurią Viešpats seniai pasodino prie jūros ir buvo suteikęs gyvenimą ir laisvę. Jūs maldaujate, kad Laisvė būtų sugrąžinta, idant sugrįžtų išvarytieji ir pabėgėliai, ir gyventų savo žemėje.

Melskitės, melskitės už mus, Motinos mūsų!

Nelė Mazalaitė

GINTARE ĮŠALĘS ŽALIUOJANTIS PUŠIES SPYGLYS

Keli žodžiai apie Nelės Mazalaitės kūrybą

Pr. Naujokaitis

Praėjusiais, 1965, metais "Aidų" grožinės literatūros premija buvo paskirta Nelei Mazalaitei už pasakojimų knygą "Miestelis, kuris buvo mano". Veikalas, pirma spausdintas "Darbininko" atkarpoje, dabar išeina atskira knyga. Skaitytojai Mazalaitės pasakojimų jau senokai laukia išsiilgę. Ta proga čia ir norime tarti kelis žodžius apie visą Nelės Mazalaitės kūrybą. Atrodo, kad jau seniai pribrendęs reikalas plačiau pažvelgti į rašytoją, kuri, būdama gausi, kūrybinga ir mėgiama daugybės skaitytojų, yra nusipelniusi plačios ir išsamios studijos. Šie keli žodžiai tebūna to laukiamo veikalo užuomina.

Mūsų literatūros gyvenime Nelė Mazalaitė reiškiasi nuo 1928 metų, tačiau tik 1939 metais išėjo pirmoji jos novelių knyga "Pajūrio moterys". Tais pat metais išleista antroji knyga — "Miestas, kurio nėra" ir 1942 m. — "Karaliaus ugnys." Visą tą laiką rašytoja N. Mazalaitė bendradarbiauja periodikoje (Rytas, Naujoji Vaidilutė, Naujoji Romuva, Lietuvos Aidas, Ateitis, Židinys, Vairas, Dienovidis ir k.). Jau tose pirmose knygose pasireiškia N. Mazalaitei būdingas linkimas į romantines nuotaikas, į gilesnį žmogaus dvasinį pasaulį, į ekspresionistinį stilių. Tačiau pats didysis Nelės Mazalaitės kūrybos turtas sukrautas knygose, parašytose ir išleistose tremtyje ir emigracijoje.

Pirmiausia sustokime ties legendų knygomis. Vokietijoje 1948 m. išleista knyga "Legendos apie ilgesį" prabyla į skaitytoją milžiniška tėvynės ilgesio jėga. Čia susipina pasaka, gyvenimo skaudi tikrovė, antgamtinis ir kasdieninis gyvenimas— kenčiančio žmogaus širdyje, o iš po rašytojos plunksnos prasiveržia stipriomis metaforomis, palyginimais, alegorijomis, minties ir jausmo žaibais. Nesuvaldoma emocija kyla nuo žemės į dangų, susiranda angelus, šventuosius ir patį Dievą ir drąsiais žygiais rodo kenčiančią tėvynę, kovoja dėl prigimtųjų žmogaus teisių. Šios knygos naujumas, originalumas ir giliai humanistinis turinys įvertintas paskiriant už ją Balfo teikiamą literatūros premiją.

Kai "Legendose apie ilgesį" nesuvaldyta emocija kartais prasiveržd avo retoriniu šauksmu, tai jau antroji legendų knyga, išleista 1952 m. Amerikoje, "Gintariniai vartai" rodo N. Mazalaitės pilną kūrybinį subrendimą, gerai išbaigtą ir pilnai apvaldytą estetinę legendos formą. Knyga, laimėjusi Lietuvių Rašytojų Draugijos premiją, rodo N. Mazalaitės kūrybos pačią aukščiausią viršūnę. Eilėraščio forma knygos pradžioje įrašyti žodžiai: "Kaip amžiai gintare uždarė lašą nerimstančio vandens — visa, kas mano sieloj gera, tik Tavo meilėje gyvens. Kaip amžiai gintare išlaikė spyglį žaliuojančios pušies — nežino toji meilė laiko, nebijo griaunančios mirties" — tas motto, išreiškiąs knygos idėją, aptaria ir legendų grožį bei vertę. Nelės Mazalaitės legendos — gintare įšalusi gyvybė, amžina ir nesunykstanti, skaidri ir spindinti. Visi 29 pasakojimai—vieni daugiau pasakiški, kiti visai realistiniai — yra tikri literatūros deimančiukai.

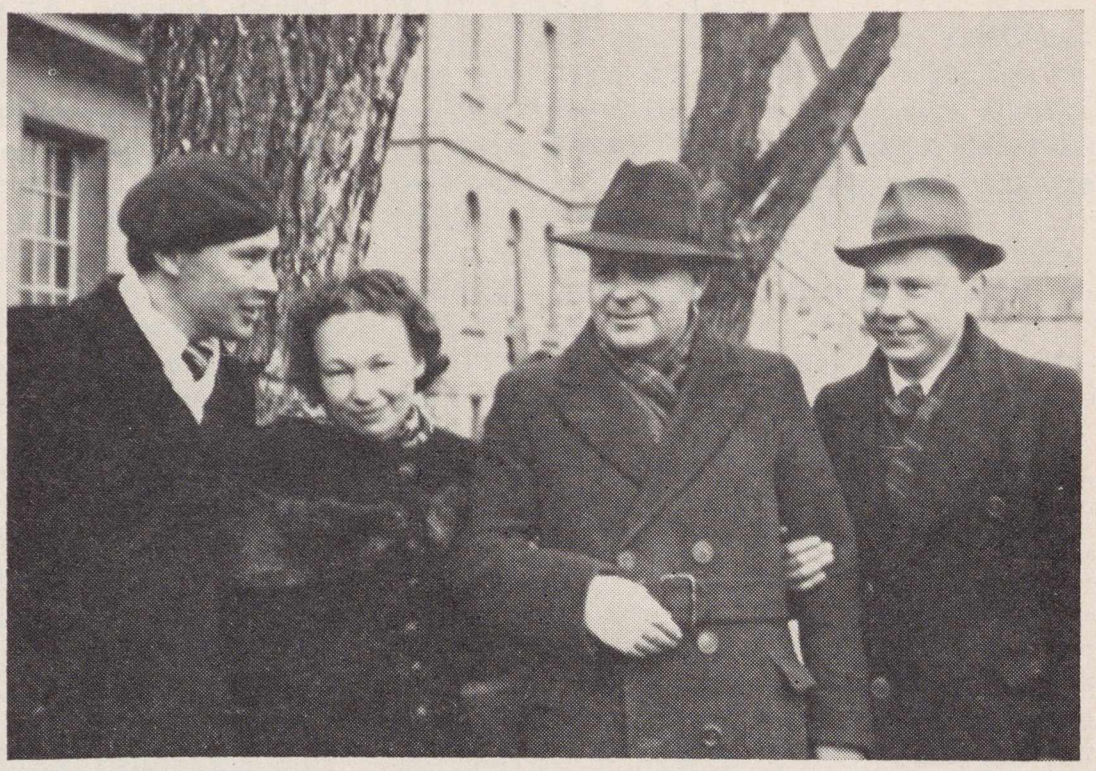

Nelė Mazalaitė tarp rašytojų 1949 m. Schwaeb. Gmuende liet. stovykloje. N. Mazalaitei tas metais paskirta premija už knygą "Legendos apie ilgesį". Iš kairės: Paulius Jurkus, N. Mazalaitė, Jurgis Jankus, K. Bradūnas.

Authoress N. Mazalaitė among friends writers in W. Germany, 1949.

Į tą deimantinį skaidrumą trikiuojasi ir naujoji knyga "Miestelis, kuris buvo mano". Legendos ir tikrovės elementas susipina į neišskiriamą vienumą, siejami tarpusavyje Žemaitijos miestelio peizažo ir pačios pasakotojos, kuri vedžioja jai brangų asmenį po jos vaikystės ir jaunystės dienų apylinkes. Ir tragiška gaida, kad visa tai yra žuvę, sunykę, išardyta, žmonės sugulę kapuose ar žuvę Sibiro tremtyje, naująją knygą susieja su ankstesnėmis legendų knygomis, nors ne visi pasakojimai ir yra legendiški.

Antra vertus, "Miestelis..." turi kai kurių giminystės ryšių ir su Vokietijoje 1948 m. išleista novelių knyga "Apversta valtis", kur daugumas siužetų mus nukelia į Lietuvą tais nerūpestingais laikais, "kai žmonės neįtikėtinai gražiai mokėjo kankintis dėl niekų" (Apversta valtis, 128 psl.).

Nuosekliai ateiname prie ilgųjų pasakojimų, prie romanų. Kai kurie "Apverstos valties" motyvai pasikartoja, tik jau gerokai išplėsta ir išbaigtesne forma, 1951 m. išleistame romane "Mėnuo, vadinamas medaus". Siūlosi pačios autorės parašyti įžangos žodžiai, iškalbingi ir taiklūs tiems mažiems įvykiams, kurie ramiu metu pripildo žmogaus gyvenimą: "Šita knygelė niekuomet nebūtų buvusi parašyta, jeigu mes gyventume ten, iš kur esame išmesti: kas nemato vandens ant upės kranto, kas ieško medžių, gyvendamas miške? Tačiau dabar, kai stoviu ant akmens, ir akmenis regiu ir akmenimis puola dienos — į juos atsidaužia širdis, kaip titnagas, iškelia atsiminimus žmonių ir vietų... Bet kuomet čia perskaitinėjau — stebėjausi: argi iš tikro buvo taip, kad žmogaus didžiausias rūpestis buvo jo siela? Ir jam atrodė, kad jo širdies plakimas gali išgelbėti ar nugramzdinti pasaulį? Vieno žmogaus širdis. Jeigu mes matome, kaip pražūna tautos, ir šito nepastebi niekas (Mėnuo... 7 p.). Tai šviesaus Lietuvos gyvenimo iškarpa, drumsčiama asmeninių intrigų ir nesusipratimų. Kai kurie knygos vertintojai teisingai yra pastebėję kompozicinių ir psichologinių silpnybių, bet tai buvo pirmas N. Mazalaitės žingsnis į plataus masto pasakojimus, atsinešęs gilesnį turinį, nekasdienines problemas.

"Saulės takas" (1954 m.) skaitytoją išveda į tikras Lietuvos gyvenimo platumas. Kai kuriems kritikams nepatiko šio romano vyriausia veikėja, jos nuolatinis blaškymasis, bėgimas nuo pasitaikančių progų sukurti šeimą, įsivaizduotas ieškojimas savojo "saulės tako", kurio nesuradusi pasilieka senmerge.

Lietuvių Enciklopedijoje Nelės Mazalaitės novelių ir romanų personažai pavadinti "svajotiniais". Ką toks aptarimas reiškia, sunku suvokti. Jei tai reikštų nutolimą nuo kasdienio gyvenimo, tai esama dalies tiesos, bet jei tai suprasti kaip nutolimą nuo tikrovės, tai tokiais aptarimais reikia labai abejoti. N. Mazalaitės personažai yra realūs savo vidaus turiniu, savo nuotaikomis, savo gyvenimo supratimu. Kuriuo mastu galima išmatuoti, kad jų gyvenimo tikrovė nepateisina, kad jie išsvajotiniai? Kūrėjas nėra mechaniškas gyvenimo fotografas. Jis laisvai renkasi medžiagą — tikrovinę, psichologinę, idėjinę, kasdienišką ar nekasdienišką ir ją savaip išgyvena, pagal pasaulėžiūrą ir pasaulėjautą interpretuoja, vertina, atskleidžia, išryškina; atima, prideda — kaip to reikalauja užmanymas ar situacija; pridengia ar apnuogina — kaip to reikalauja psichologinis momentas. Bet yra kritikų, kurie susipainioja prieštaravimuose: teigia, kad tikrovės dėsniai meno kūryboje neegzistuoja, o čia pat vėl reikalauja, kad su tikrovės dėsniais kūryboje nebūtų prasilenkta. Taigi ir Mazalaitės perso-

Nelė Mazalaitė premijos įteikimo vakare už knygą "Gintariniai vartai" duoda autografus (Chicagoje).

Fiction writer Nelė Mazalaitė signing autographs in Chicago, after she was presented the Lithuanian Writers' Association Award for her short story book "The Amber Gates".

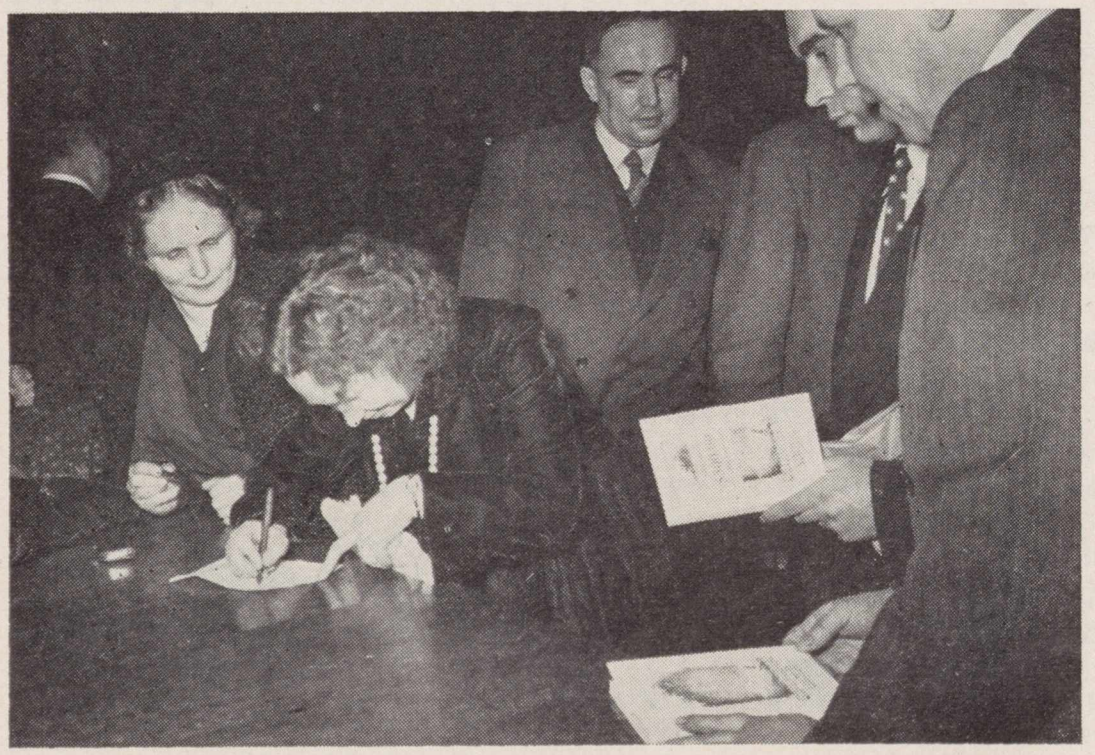

Trys N. Mazalaitės romanai: Negestis, Saulės takas, Piūties metas.
Three novels by N. Mazalaitė: Negestis, The Path of Sun, Harvesttime.

nažus vertindami, labiau turėtume žiūrėti, kiek jie yra nuoseklūs savyje ir kiek jie įtikina savo veiksmų natūralumu, kiek jie yra tikri meninėje, sukurtoje tikrovėje. Pagrįstas priekaištas būtų kai kurių charakterio bruožų pasikartojimas. Giminingumo rastume tarp "Saulės tako" pagrindinės veikėjos, tarp Julijos (Mėnuo, vad. medaus), Elenos, Milos, Jolės (Apv. valtis). Tas siauras moteriškas kaprizingumas yra būdingas daugeliui N. Mazalaitės moterų. Kai jis eina per daugelį kūrinių, tai jau galėtume pavadinti neapdairumu, kūrybiniu susiaurėjimu.

Nelė Mazalaitė nepasiliko nuošalyje ir nuo didžiųjų aktualių gyvenimo problemų. "Negestyje" (1955 m.) ji vaizduoja mišrios šeimos problemą. Tiesa, autorė ją kiek susiaurina, pasirinkdama pagrindine veikėja ištekėjusią jauną moterį (Danguolę), kurios vyras bolševikų išvežtas į Sibirą, o ji atsidūrusi Amerikoje. Teko skaityti jaunimo atstovo pasisakymą, kad N. Mazalaitė mišrių šeimų problemos savo romane neišsprendusi. Jei tas jaunas publicistas ieškojo veikale mišrių šeimų palaiminimo, tai tokio sprendimo ten negalėjo rasti. Jei pati problema savo esmėje yra neigiama, tai teigiamas sprendimas iš viso negalimas. O Nelė Mazalaitė labai giliai palietė kultūrinę ir psichologinę sritį. Danguolę ji grąžina prie savo tautos ir prie savo moralinių principų. Mišrios vedybos savaime nėra palaima,o grėsmė tautinės gyvybės tęstinumui. Ir toks sprendimas, kokį davė Nelė Mazalaitė, yra pagrįstas ir logiškas, o medžiagos pasirinkimas, formos reikalas — priklauso rašytojo kūrybinei laisvei.

"Pjūties metas" — plataus masto romanas nukelia skaitytoją į bolševikų pavergtą Lietuvą. Tai gili idėjinė, psichologinė vienos šeimos drama, pro kurią autorė rodo bolševikinės sistemos piktas pasėkas žmogaus dvasiai. Iš religingos šeimos, nepaprasto gerumo ir gilaus žmoniškumo motinos auklėjami, išsiskleidžia skirtingi žmonės: komunistų veikėjas, patriotas partizanas ir kunigas. Dar atvedama marti žydė Judita — ateistė, iš turtuolių kilusi komunistė. Veikale vyksta stipri, įtempta kova, draminė, likiminė kova, nes kovojama dėl savo vidaus laisvės, dėl žmogaus sielos. Kaip ir iš viso N. Mazalaitės knygose, išoriniai įvykiai tėra tik rėmai, tik scenos, kur vyksta vidaus grumtynės. Laimi principai, laimi tiesa, žmoniškumas, o kovoją prieš tuos principus palūžta viduje. "Pjūties mete" N. Mazalaitė artėja į Dostojevskį savo vidinės kovos sunkumu ir išorinio veiksmo pristabdymu. Kai 1956 metais knyga buvo išleista, atrodo, per maža į ją buvo atkreipta dėmesio, per maža ji nagrinėta ir įvertinta.

Visai Nelės Mazalaitės kūrybai yra būdinga turinio gilumas, idėjingumas. Tai vidaus kovų, vidaus sprendimų vaizduotoja. Ir jos stilius, jos sakinys, jos sintaksė yra vidaus turinio išraiška. Tokiu dinamišku antplūdžiu veržiasi autorės mintis, emocija, kad sprogdina įprastą minties tekėjimą, laužo sakinį, daro įtarpus, minties šuolius į šalį, žaibu tvykstelėja netikėtumas. Dėlto N. Mazalaitės stilius labai turtingas, kupinas aforizmų:

"Tie, kurie mėgsta kankinti kitus, niekuomet nepavargsta. (L. a. i., 27). Melas yra toks įsipenėjęs, jog vos telpa savo apdare, ir jam priklauso kiekviena vieta ir laikas... Jūs surandate pelenus ir kaulus, ir užmirštate gyvą žmogų! (L. a. i., 115 p.). Kantrybę tą laikau kaip žariją delne, ir dabar mano rankos yra sudegintos, o širdis pavargusi (L. a. i., 105 p.). Iš tikro, tik žmogui yra taip leista, kad, būdamas labai protingas, yra labai kvailas. (M. v. m., 209 p.).

Kiekviename puslapyje galėtume pririnkti panašių posakių, kur glausta forma išreikšta mintis, taikli pastaba. Dar daugiau rastume nekasdieniško vaizdingumo: "Aš tuojau nebegalėsiu skristi, — galvoja paukštis, — mano plunksnos darosi tarsi sulūžę malūno sparnai (L. a. i., 38 p.). Gal būt, ji buvo paukštis, kuris nutūpė į slidų bokštą ir kuriam nukarpė nagus, ar ilgai galėjo jis laikytis? (M. v. m., 218 p.). Kaip gera būti vyru, — galvoja ji, — jų linksmumas triukšmingas, jų liūdesys trumpas. (M. v. m., 204 p.). Gal būt, aš perdaug savo amžiuje esu gavusi dovanų, — galvoja ji, — kad mokėčiau džiaugtis kaip tie, kur nebuvo išlepinti (M. v. m., 160 p.). Tu neprivalai sau savintis tokios teisės, nes tik Viešpats turi savo valioje ištarmės ir mielaširdystės žodį (G. v., 89 p.).

Išrašome čia keletą mazalaitiško stiliaus pavyzdžių. Ilgi, perkrauti vaizdų ir minties sakiniai, laužytas ritmas, gausios puošmenos, įtarpos, sentencijos. Štai vaizdas, kaip giltinė tempia žmogų, kurs nenori mirti, nepasiduoda, nes tėvynei uždaviniai dar neatlikti: "...mirtis vilko su savimi žmogų, kuris taip spyrėsi ir tampėsi, jog senoji giltinė buvo išprakaitavusi visais kaulais — ji net užsidengė kaktą, kad nebūtų regėti jos bejėgiškumas ir kad neišgąsdintų savo klaikiu pavidalu dangaus gyventojų. Ach, ne, jie jau seniai buvo nustoję šitos žmogiškosios baimės, užtat jie ir nežiūrėjo į giltinę, jie tik stebėjo žmogų, kuris ėjo tempiamas, ir stvarstėsi už kiekvieno daikto, jis jau buvo nutraukęs vienos kometos uodegą ir pastūmęs didelį sniego debesį. Ir iš paskos, — matė šventieji, — neperžengdamas dangaus slenksčio, cimpino velniukas..." (G. v., 10 p.). Toliau pasekime mirusio partizano vaizdą prie danguje nutapyto tėvynės paveikslo: "Ir žmogus džiugiai sušuko, prasiveržė pro visus ir pribėgo prie sienos, ir paskui jį nuėjo visi, tiktai mirtis negalėjo peržengti dangaus slenksčio, nes čia yra amžina gyvybė, ir velniukas seniai jau buvo pasitraukęs. Ir šventieji matė, kaip žmogus apkabino nutapytą sienoje medį, ir medžio viršūnė susiūbavo, ir atsiliepė paukštis gyvu balsu, ir trobos durys dar labiau praviro, tarsi kažkas norėjo pasižiūrėti pro jas." (G. v., 12 p.). Dar pridėkime šventojo Kazimiero vaizdą danguje: "Buvo žinoma, jog šventasis Kazimieras yra toks drovus ir vienišas, jog net ir danguose mėgo laikytis nuošaliose vietose, auginti gėles, ir jo džiaugsmo malda buvo labai tyli. Štai dabar pasitaikė, kad bevaikštinėdamas jis sustojo ties lelijų kelmu, ir pro tenai taipgi praėjo šventasis Jurgis. Kilnusis riteris mėgo kiekviena trapų ir globos reikalingą groži, štai todėl jis taip pat palinko ties gėle, ir visi trys atrodė labai puikiai (G. v., 13 p.).

Paprastai N. Mazalaitės stilius nėra lengvas, kaip sudėtingas savo turiniu ir minčių gausumu ir pats kūrinys. Vaizdų lūžiai ir vingiai daro laužytą ir sakinį, jo ritmą, jo bangavimą. Tačiau esama ir ramaus bangavimo, jei vaizduojama rami buities slinktis. Išrašome tokį turiningą, bet ramios slinkties pavyzdį: "Ji dirbo visokius darbus, kuriuos palaipsniui pereina šitas darbo luo-

Nukelta į 17 psl.

Knyga, laimėjusi Balfo premiją.

Knyga, laimėjusi Lietuvių Rašytojų Draugijos premiją.

Knyga, laimėjusi "Aidų" žurnalo literatūros premiją, ką tik išėjusi iš spaudos.

Books by N. Mazalaitė that were awarded literary prizes.

Chicagos Lietuvių Opera šių metų kovo 20,26 ir 27 ir balandžio 2 ir 3 dienomis Chicagoje davė penkis Verdi operos "La Traviata" spektaklius. Visi pastatymai buvo perpildyti klausytojais.

Režisavo Birutė Pūkelevičiūtė, dailininkas — V. O. Virkau. Apšvietimas K. Oželio. Chormeisteriai — Alice Stephens ir Alf. Gečas.

Nuotraukoje matome pirmo veiksmo sceną. Žiūrint iš kairės — prie stalo sėdi Algimantas Grigas — baronas, Roma Mastienė — Flora, Vaclovas Momkus — markizas, Julius Savrimavičius — Gastonas; stovi — Lilija Šukytė — Violeta, Stefan Wicik — Alfredo. Dešinėje tarp dviejų damų — Bronius Maciukevičius, dainavęs daktaro partiją. Aplinkui — choras.

The Lithuanian Opera in Chicago on March 20, 26 and 27 and April 2 and 3 gave five performances of Verdi's "La Traviata".

Visos foto nuotraukos Vl. Juknevičius

Lilija Šukytė, Metropalitan Operos solistė, Chicagos Lietuvių Operos "Traviatos" pastatymo Violetos partijoje, kurią ji dainavo kovo 20, 26, 27 ir balandžio 3 dienomis Chicagoje.

Miss Lilian Shukis, Metropalitan Opera soloist in the role of Violeta in Verdi's opera La Traviata, presented by the Lithuanian Opera in Chicago.

"TRAVIATA" JAU ISTORIJOJE...

Į sceną atkeliaus J. Karnavičiaus "Gražina"

Rigoletto, Faustas, Carmen, Trubadūras, Cavaleria Rusticana su Pajacais, Aida, Tosca, pernykštis Verdi "Requiem" su B. Markaičio "Vilniaus varpais", atlikti Lietuvos partizanų ir visų žuvusiųjų už Lietuvos laisvę per 25 okupacijos metus prisiminimui, — tai kelias, kuriuo žengė Lietuvių Opera Chicagoje nuo 1956 m rudens (kada pradėta repetuoti Rigoletto) iki šių metų ankstyvojo pavasario, kada pakilo taip pasisekusios Traviatos uždanga.

Tame kelyje būta ir įvairių posūkių. Rigoletto premjerai pasiryžo ir stojo tuometinis Chicagos Lietuvių Vyrų choras, vadovaujamas Vl. Baltrušaičio. Tad jie ir buvo pirmieji operos pionieriai. Faustui jau prireikė ir moterų choro. Šis buvo sudarytas šalia jau kylančio vyrų choro. Dar po metų kitų abu chorai susijungė ir iš jų gimė Chicagos Lietuvių Opera. Ruošiant pernykštį Verdi Requiem ir Br. Markaičio Vilniaus varpus, jau reikėjo milžiniško choro. Čia talkon atėjo Chicagos Vyčių choras, Alice Stephens dainininkių ansamblis ir Chicagos evangelikų Tėviškės choras. McCormick Place prabangioje koncertų salėje 5000 lietuvių minia, suplaukusi ne tik iš Chicagos, bet ir iš kitų kolonijų, klausėsi išmilmingo ir graudaus koncerto, kurio metu visi nulenkė galvą žuvusiems už Lietuvos laisvę. Chorus ir solistus palydėjo Chicagos simfoninis orkestras, jam pritariant pirmą kartą nuskambėjo simfoniniam orkestrui pilnai orkestruotas Lietuvos himnas.

Chicagos Lietuvių Operoje keitėsi žmonės ir vardai, bet išliko noras dirbti ir vieną kartą pasiekti svarbiausią tikslą — lietuvišką tautinę operą. Didžiuoju stūmekliu operos uždaviniams įgyvendinti šalia taip operą remiančios lietuvių visuomenės, yra nuo pat pirmųjų dienų su opera besidarbuoją maestro Aleksandras Kučiūnas, valdybos pirm. Vytautas Radžius ir eilė kitų. Štai jie paskelbė, kad ateinančiais metais, minint Lietuvių Operos Chicagoje dešimtmetį, gegužės 20 ir 21 dienomis Chicagos Operos rūmuose, kur spektaklyje telpa iki 4000 žiūrovų, bus pastatyta J. Karnavičiaus lietuviška opera "Gražina".

Kai Operos vadovybė iš anksto paskelbė šiųmetės "Traviatos" keturis spektaklius, ne vienam atrodė, kad atsistota prieš riziką: kas užpildys tuos keturis spektaklius, jei anksčiau užtekdavo trijų?

Bet dabar, žvelgiant į jau istorijon nuėjusią "Traviatą", lieka akivaizdus faktas, kad neužteko planuotų keturių spektaklių ir reikėjo papildomo — penkto, kuris taip taip pat buvo išparduotas.

Kas sudarė tokį pasisekimą? Buvo keletas motyvų. Visų pirma kone "Traviatos" išvakarėse staigus Lilijos Šukytės įkopimas į Metropalitan Operą jau sukėlė žmonėse intriguojantį susidomėjimą lietuviškąja "Traviata", kurioje Šukytė jau anksčiau buvo susitarusi dainuoti pagrindinę Violetos partiją trijuose spektakliuose. Ilgiau nuo visuomenės akių slėptas tenoras Stefan Wicik, St. Baro surastas ir mūsų Operos vadovybei pristatytas kaip laikinas jo pavaduotojas, pirmą kartą režisierės pareigose Birutė Pūkelevičiūtė, šalia Šukytės, buvo kitos atrakcijos, pakėlusios susidomėjimą. Al. Brazis, R. Mastienė ir kiti pažįstami iš anksčiau sudarė Traviatos branduolį.

Pagaliau uždanga pakilo.

Dėmesys ir pritarimas augo su kiekviena nauja scena. Kilo kartu ir pasididžiavimas.

L. Šukytės balsinis ir draminis pajėgumas, išplaukęs iš neįprastai natūralios laikysenos, bendrai jos dominavimas visose scenose, svečio St. Wiciko balso spalvingumas ir jo vidinis šiltumas bei neblogas lietuvių kalbos apvaldymas (jis lenkas) taip pat choro vokalinė ir vaidybinė galia (šį kartą masinėse scenose buvo juntama stipri režisūros ranka), neužmirštant Al. Brazio ir kitų įnašo į spektaklio visumą, premjeros spektaklis šimtu procentų pavergė publiką. Po premjeros pasklido gražiausi įspūdžiai ir atsiliepimai. Bilietų tuoj pritrūko sekantiems dviems spektakliams.

Kas įdomiausia, kad didžiausias Chicagos dienraštis "Chicago Tribune" neeiline antrašte paminėjo lietuviškąją "Traviatą".

Tuojau buvo išparduoti bilietai ir ketvirtajam spektakliui, kur turėjo debiutuoti Daiva Mongirdaitė ir Algis Grigas (pavaduojantis A. Brazį). Gal ne vienas į spektaklį ėjo iš pareigos, kiti iš įdomumo, nes po Šukytės triumfo sunku buvo ko šaunesnio besitikėti. Ir kaip malonu buvo, kai ketvirtajam spektaklyje jau po pirmo veiksmo publika buvo "pagauta" ir uždangai nusileidus, po paskutinio veiksmo, vaidintojams ir dainininkams sukėlė šilčiausias ovacijas. Tad ir ketvirtas spektaklis mūsų operos istorijoje paliks kaip graži meno šventė ir D. Mongirdatitės bei A. Grigo vardai mūsų operos vadovų ir ateityje, tikėkime, nepaliks užmiršti ar aplenkiami.

Šalia kitų, papildoman spektaklin atsilankė ir "Chicago Sun-Times" redaktorius R. Kennedy, pernai po Verdi "Requiem" parašęs tame dienraštyje tikrai puikų redakcinį straipsnį. Apie "Traviatą" jis žodžiu daug gero pareiškė ir tikėkimės, kad jis savo svaria plunksna prabils kitą pavasarį, išvydęs ir išgirdęs lietuviškąją "Gražiną".

Pakilios "Traviatos" nuotaikos telydi visus iki "Gražinos" premjeros, o visam operos kolektyvui ir solistams sekmės ir ištvermės. Dešimtmečio šventę, neabejojame, sutiksime ir praleisime su naujais laimėjimais.

Vl. Ramojus

Solistė Daiva Mongirdaitė iš Bostono, dainavusi Violetos partiją "Traviatos" operoje balandžio 2 dienos spektaklyje.

Miss D. Mongirdaitė performed the role of Violeta in the April 2 performance , Chicago, Ill.

Du jauni dainininkai ketvirtame operos spektaklyje, bal. 2 d. — Daiva Mongirdaitė — Violeta ir Algimantas Grigas — Germonto partijoje.

Two young stars in the fourth act of La Traviata — Daiva Mongirdaitė from Boston, and A. Grigas from Chicago.

Bernardo Brazdžionio

poezijos rinkinys

VIDUDIENIO SODAI

Už šį rinkinį paskirta "Aidų" literatūros premija.

Dail. T. Valiaus pieštas viršelis.

Kaina 4 dol.

"Lietuvių Dienų" Leidykla

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.

KNYGOS IR AUTORIAI

VERGILIJAUS "ENEJIDĖ" LIETUVIŠKAI

Nemažai prakaitavome mokyklos suole, kaldami lotynišką hegzametrą, ir gremėzdiškai jį "vertėme" į savąją kalbą. Tuo pat kartu apie autorių Vergilijų sužinojome ir daugiau: jį didysis Dantė pasiėmė savo vadovu — Vergilijus mūsų atmintyje išliko kaip nemirštamas poetas laureatas. Bet jo kūrinių grožį vargu ar tiksliai pagavome. "Mirusias" kalbas šiandieną tobulai nelengva išmokti, ne taip, kaip anglų, prancūzų ar vokiečių, kurias daugelis vartoja ir praktiškai. Jei kai kas nepateisina vertimų iš minėtų gyvųjų kalbų, teisindamasis, kad jis pats gali originalą paskaityti, tai apie senųjų klasikų originalo paskaitymą to negalėtų pasakyti. Reikia vertimų.

Šiomis dienomis pasirodė lietuviškai Vergilijaus "Enejidės" vertimas. Šį nelengvą vertimo ir atkūrimo darbą atliko Antanas Rukša, lotynų ir graikų kalbų žinovas, Vienos universitete gavęs filosofijos daktaro laipsnį už lotyniškai parašytą disertaciją.

Neimant vieno kito nesklandumo, kas neišvengiama tokiame milžiniškame darbe, vertimas yra atliktas gerai; ypač malonu, kad lietuvių kalba taisyklinga, o kai kur ir poetinga. A. Rukša vertimą atkūrė toniniu hegzametru; gerai pažindamas Enejidės autoriaus vartotas poetines priemones, vertėjas stengėsi jomis papuošti ir savo vertimą, padarydamas jį vietomis beveik lygiaverčiu originalui. O yra vietų, kurios lietuviškai skamba gal net gražiau negu originale, pvz.:

I 403-404 —

Sklido nuo deivės plaukų ambrozijos dangiškas kvapas,
Apdaras žemėn švelnus vilnelėm lengvai nupleveno.

Šis nemirtingas Vergilijaus kūrinys, aprengtas dailiu lietuvišku drabužiu, yra didelis indėlis į mūsų kultūros lobyną. Pasaulinių klasikų turėjimas sava kalba rodo tautos kultūros subrendimą. Kad ir gerokai pavėluodami, turtiname savo kultūrą, brandiname ją, net ir sunkiose sąlygose. Už tai padėka priklauso nenuilstantiems ir apatijai nepasiduodantiems darbuotojams, kurių tarpe turime pajėgų vertėją dr. A. Rukšą ir leidėją J. Kapočių.

Nedidelis 500 egz. tiražas turėtų būti tuojau išpirktas. Manome, kad toks veikalas nebūtų trefnas ir į Lietuvą pasiųsti. Tenai apie senuosius klasikus partiniu tonu mėgstama gražiai pakalbėti, bet jų veikalų vertimais nepasirūpina (j.).

Publijus Vergilijus Maronas, **Enejidė.** Vertė ir pagal originalą hegzametrais lietuviškai atkūrė, įvadą parašė ir sudarė žodynėlį dr. A. R u k š a. Išleido J. Kapočius, Spaudė Liet. Enciklopedijos spaustuvė Bostone, 1965 m. Kaina $4.00.

KUR SAUGOMOS KNYGOS?

Okupuotoje Lietuvoje leidžiamo savaitinio rašytojų laikraščio "Literatūra ir Menas" šių metų nr. 9 paskutiniame puslapyje, kronikoje išspausdinta tokia žinutė:

"Lietuvos TSR Mokslų akademijos Centrinė biblioteka gavo ir **atidavė į Retų spaudinių sektorių saugoti** (mūsų pabraukta, LD red.) 1963 m. **Londone anglų kalba** (jų pabraukta, LD red.) išleistą etnografinę knygą, antrašte **"Baltai" ("The Balts").** Šią knygą parašė lietuvė, Harvardo universiteto Antropologijos ketedros dėstytoja dr. Marija Gimbutas. Ši įdomi etnografinė studija apie lietuvius, latvius ir prūsus, apie jų kilmę, kalbą, gyvenimą bronzos ir akmens amžiuje, apie jų gaminius ir papuošalus, apie jų stabmeldišką religiją apima 286 puslapius. Ją puošia 79 fotografijos ir 47 štrichiniai piešiniai. Be to, joje įdėta 11 žemėlapių."

Jau kelintą kartą "tarybinėje" spaudoje pasirodo tokios vargingai sulipdytos kronikos žinutės apie išeivių kultūrinius darbus. Žinant vergišką padėtį, daugiau sunku ir norėti, gerai, kad **jau** šis tas pasirodo. Bet atkreiptina dėmesys į kitą dalyką, — būtent, kad — gautas iš laisvojo pasaulio mokslinis veikalas neatiduodamas savo istorijos studentams, studijuojantiems etnografiją, kad jie galėtų pasinaudoti, bet **padedamas saugoti, kad niekas jo nepaimtų į rankas** ir, gink Dieve, neapsikrėstų laisvojo mokslo bacilomis, kur nereikia, kad autoriaus išvedžiojimai būtų pagrįsti Markso bei Lenino autoritetais ir patvirtinti išmintingosios partijos. Iš ok. Lietuvos gautomis žiniomis taip pat **saugoti padėta** iš laisvojo pasaulio gauta dr. J. Griniaus studija vokiškai apie V. Mykolaičio-Putino kūrybą.

Žinoma, reikia džiaugtis ir tokia pažanga, kad knygos **nesunaikintos,** kaip Stalino laikais buvo daroma, bet padedamos saugoti, laukiant dar laisvesnių vėjo. Norisi pastebėti: nesirūpinkit perdaug, duokit šias ir kitas knygas studijuojantiems, tegu eina per rankas, kol suplyš, nusiųsim dar; o kai prasivers kalėjimo vartai, saugantieji tautą, iš laisvojo pasaulio gaus laisvos knygos ištroškę broliai šimtais ir tūkstančiais knygų.

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ PREMIJOS

Lietuvių Rašytojų Draugijos grožinės literatūros premijai skirti jury komisija savo balandžio 30 d. posėdyje, Chicagoje, 1965 metų premiją paskyrė **Antanui Jasmantui** už jo eilėraščių rinkinį "Gruodas"; premija už 1964 metus paskirta **Kaziui Almenui** už dviejų tomų romaną "Upė į rytus, upė į šiaurę".

Jury komisiją sudarė rašytojai Kazys Bradūnas — pirm., Česlovas Grincevičius — sekr., ir nariai — Povilas Gaučys, Alfonsas Tyruolis-Šešplaukis ir Lietuvių Fondo, premijų mecenato, atstovas dr. Kazys Ambrozaitis. Premijos paskirtos vienbalsiai.

Lietuvių Rašytojų Draugijos premija pas mus yra pati reikšmingiausia, jau dvi dešimtis metų laisvajame pasauly tęsianti nepriklausomos Lietuvos velstybinės premijos tradiciją. 1964 metų premijos ($500.00) mecenatas yra Lietuvių Fondas. Tikimasi, kad ir sekančias premijas mecenuos tas pats Fondas, užtikrindamas grožinės literatūros premijos tęstinumą ir prisidėdamas prie mūsų literatūros augimo, rėmimo ir propagandos, — juk grožinės literatūra yra viena iš lietuvybės gyvumo ir gaivumo apraiškų.

Antano Jasmanto premijuotaiss rinkinys "Gruodas" komisijos buvo išskirtas kaip aukštos literatūrinės vertės poezijos knyga, kur klasikinė forma, papuošta lietuviškais įvaizdžiais, siejasi su modernaus žmogaus išgyvenimais.

Knygos autorius Jasmantas yra mūsų žymusis filosofas dr. Antanas Maceina. Tai atidengia knygos paginos rašinyje J. B. (Juozas Brazaitis?) , pristatydamas autorių ir jo kūrybą skaitojui. Jis nupasakoja rinkinio istoriją ir tarp kitko pažymi, kad A. J. poezijoje išlaikyta pusiausvyra tarp minties, pergyvenimo ir išraiškos, kurioje yra nuoširdus intymus pergyvenimas to, kas esminga dažno žmogaus egzistencijoje. Rinkinyje vyrauja religinės temos ir nuotaikos, ypač dviejuose cikluose — Giesmių giesmė ir Kristaus istorija (nuo apreiškimo iki Velykų ryto). žmogaus būties vaizdavime vyrauja ruduo ir naktis. Graudulys supa net ir pavasario peizažą. O tie gamtos peizažai tokie jautriai artimi, lietuviški.

Kazio Almeno debiutinis dviejų tomų "Upė į rytus, upė į šiaurę" veikalas komisijos pripažintas kaip

A. Maceina, už A. Jasmanto slapyvardžiu išleistą poezijos rinkinį laimėjęs LRD literatūros premiją.

jaunatviško užmojo lietuviškas nuotykių romanas, atremtas į psichologiją ir istorinę tikrovę. Leidėjai knygos aplanko paraštėje sako, kad Almeno romanas yra toks, kuriame kūrybingai vienumon sulydytas ir istorinis fonas, ir gera kompozicija, ir charakterių portretai, ir tautinė idėja, kada ateitis patikima tik sveiko lietuviško kamieno atstovams. Knygos kritikai, pasisakę spaudoje, ne visi tokios geros nuomonės, veikale randa daug minusų, skubotumo, neišbaigtumo, ištęsimo. Autorius stipriai užsirekomendavo su apysaka skautų konkurse, laimėdamas premiją. Stipriai parašytos jo apysakos iš Amerikos darbininkų gyvenimo (iš jų ir kitų pernai išėjo rinkinys "Bėgiai"), bet šiaip jaunas autorius dar nenusikratęs studentiškais išdykavimais, vietomis linkęs į farsą, kitur plikos realybės dar nepakelia į meninę formą.

Rašytojų Draugijos premijos paskyrimas jaunam autoriui yra ne tiek užtarnautas atpildas, kiek gestas, dėmesys jaunajai kūrybingajai kartai; o tai šiais, jaunimo, metais kaip tik ir tinka.

LRD jury komisija, paskyrusi 1964 m. ir 1965 m. literatūros premijas. Iš kairės: Č. Grincevičius, K. Bradūnas, A. Tyruolis, P. Gaučys; nematyti fotografavusio dr. K. Ambrozaičio, kuris atstovavo mecenatą L. Fondą.

Lithuanian Writers' Association's committee of judges who awarded the 1964 and 1965 literary prizes to Lithuanian authors.

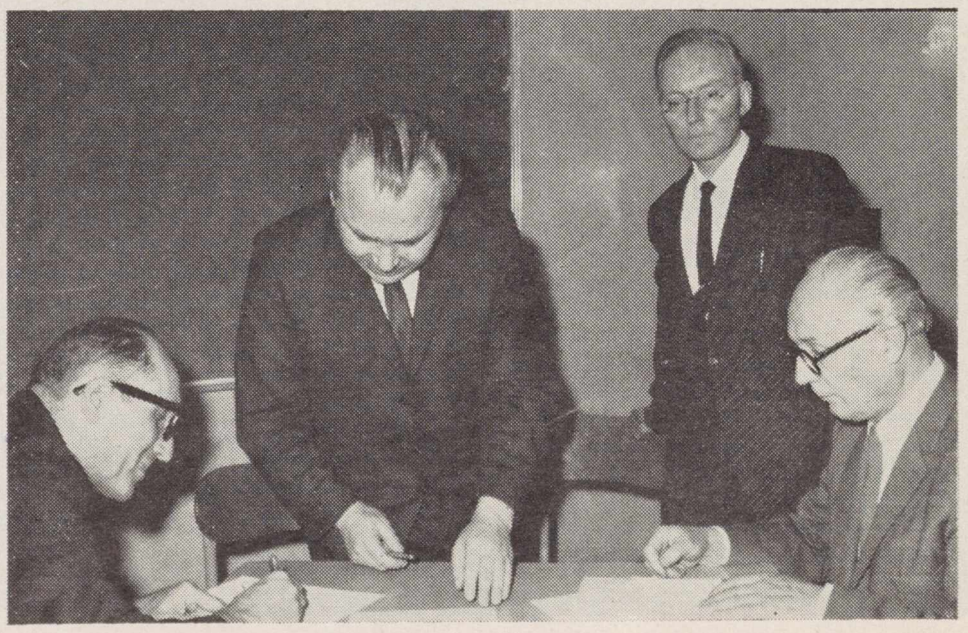

N. MAZALAITĖS KŪRYBA...

Atkelta iš 13 psl.

mas — ji buvo auklė namie ir svetur, buvo piemenė ir pusmergė, ir nemažai metų tarnavo merga. Per jaunystės laikotarpį ji išgyveno daug širdies sopėjimų, nes tai juk toks metas, kai žmogaus širdis veržiasi į meilę, o kad ji nebuvo graži, nei mokėjo drąsia linksma kalba prasimušti iš būrio, nei turėjo šokiuose grakštumo, ką ten, svarbiausia, kad neturėjo kraičio nei dalios, niekas nesusigundė ja visam gyvenimui, nei traukė į trumpą pramogos draugystę." (G. v., 41 p.).

Būdinga, kad N. Mazalaitė stilių derina prie nuotaikos, prie vidaus įtampos. Ramūs vaizdai plaukia ramiai, lyg upės vaga, lyg dainuotinės godos, kovos įtampa, susitvenkusi vidaus jėga prasiveržia stiliaus lūžiais, vingiais, šuoliais, nukrypimais. Kai kur prasiveržia trumpų sakinių ritmu. Štai "Pjūties meto" Mykolo atgailos žodžiai: "Jeigu aš galėčiau būti išklausytas pro šį langelį, man tereikėtų pasakyti tiktai: tik tiek tėra kuo nekaltas, visa kita padariau. Bet tu išvesk mane, Dieve, iš Egipto! Tu išvedei žydus. Mano žmona buvo žydė. Mano žmona buvo rusė. Aš neturėjau žmonos. Judita... vargšė Izraelio paklydusi dvaselė, klaidžiojimo tyruose ainė — ji patiko man, kad ji klydo, manydama daranti didelius dalykus. Ji buvo graži. Ji buvo turtinga. Ji buvo elegantiška. Aš leidau save mylėti. Ji man atnešė sūnų. Aš ją išvariau. Ji mylėjo — ji mylėjo, ji buvo žmogus, ji buvo trapi ir pavargusi, ji buvo gėlės aukštas stiebas, ji kaip stiklo taurė, ir ant jos buvo uždėta meilė, kaip uloa..." (376 p.).

Naujos knygos pasirodymo proga džiaugiamės, kad turime Nelę Mazalaitę, kuri rašo ir nepailsta. Jos atneštas lietuvių tautai kūrybos lobis yra tie gintaro gabalėliai, kuriuose nerimstančio gyvenimo šviesa ir šešėliai pasilieka amžiams gyvi, amžinai žali.

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Publijus Vergilijus Maronas, **Enejidė.** Vedtė ir pagal originalą heksametrais lietuviškai atkūrė, parašė įvadą ir sudarė žodynėlį dr. Antanas Rukša. Išleido Lietuvių Enciklopedijos leidyka (J. Kapočius), 265 C Street, So. Boston, Mass. Tiražas 500 egz. 1965 m. 300 psl. Kaina nepaž.

Antroji Pradalgė. Literatūros metraštis. 1965. Nidos Knygų Klubo leidinys, nr. 58. 448 psl. Su poezija, beletristika ir essays dalyvauja 39 autoriai. Minkštais viršeliais nariams $2.50, kietais — $3.00, nenariams 25% daugiau.

Jonas Miškinis, **Manoji Dzūkija.** Atsiminimai. Nidos Knygų Klubo leidinys, nr. 59, 1966. 192 psl. Kaina minkštais virš. — $1.50, nenariams — 25% daugiau.

Nidos adresas: 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Britain.

Netrukus Lietuvių Dienų leidykla išleidžia
nauja laida

Vytės Nemunėlio

eiliuotą pasaką
patiems mažiesiems

MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS

Spalvotais piešiniais iliustravo
dail. V. Stančikaitė

Knyga didelio formato, labai gerame popieriuje, puikiai įrišta.

Šis kūrinėlis yra tapęs liet. vaikų literatūros klasikiniu dalyku, kurį atmintinai moka daugumas jaunųjų mamų; Lietuvos radijofone jis vaidintas muzikine operete, o tremtyje inscenizuotas ir ištisai deklamuotas.

Kadangi knygos išleidimas labai brangiai kaštuoja, bus spausdinama nedidelis egzempliorių skaičius. Tėvai, mokytojai ir mažųjų draugai kviečiami iš anksto užsisakyti leidykloje ar pas knygų platintojus.

Kaina $3.00.

LIETUVIŲ DIENOS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029

Gražiausia vaikams knyga yra ką tik "Lietuvių Dienų" išleista

Daumanto Čibo pasaka

ŽAIŽARAS

Iliustravo A. Korsakaitė-Sutkuvienė

Gaunama pas platintojus ir leidykloje. Kaina $150.

Juozas Kapačinskas, **Siaubingos dienos.** 1944-1950 metų atsiminimai. Čikagos Lietuvių Literatūros Draugijos leid., 1965. 1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608. 276 psl Įrišta kietais viršeliais. Kaina nepažymėta.

Algis ir Alytė. Spalvavimo knygutė. Išleido "Eglutė" R. F. D. 2, Putnam, Conn. 06260. Kaina 50 ct. Prie kiekvieno vaizdo yra poros posmų eilėraštis, nusakąs gero ir blogo vaiko darbus ir elgesį.

Giovanni Papini "Šv. Augustinas" lietuviškai išversta knyga pasirodys apie birželio vidurį prel. Igno Kelmelio 50 metų kunigystės jubiliejaus proga. Veikalą vertė žinomas Papinio veikalų vertėjas dr. **Petras Mačiulis.** (Jam patarimais ir pastabomis padėjo kan. F. Kapočius).

Lietuvoje J. Keliuotis 1931 m. buvo išvertęs ir išleidęs Louis Bertrando parašytą "Šv. Augustiną".

— Prof. M. Hellman rankraštis veikalo "Grundzuege der Geschichte des litauischen Volkes" jau atiduotas į spaustuvę ir renkamas. Prof. Hellmann yra Rytų Europos katedros vedėjas Muensterio universitete Vokietijoje.

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,

VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

MARQUETTE PARKE

6211-6219 So. Western Ave. PRospect 8-5875

CHICAGO, ILLINOIS

Edward Bros. Colonial Mortuary

1000 Venice Blvd. ● RIchmond 9-8281

Lietuvis Laidotuvių Patarėjas
ADOLPH CASPER

Namų Telefonas
284 - 6489

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie
Beach. Westwood, Beverly Hills & Hollywood

3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California

EXbruck 4-9144

Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

CLEM'S POLSKIE DELI

★ Specializing in home made fresh and Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.
★ Featuring Imported Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN
a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S
3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ ANT VISŲ TAUPYMO SĄSKAITŲ

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

4½% DIVIDENDAI PASIUNČIAMI KAS ¼ METŲ UŽ INVESTMENTUS

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $10,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

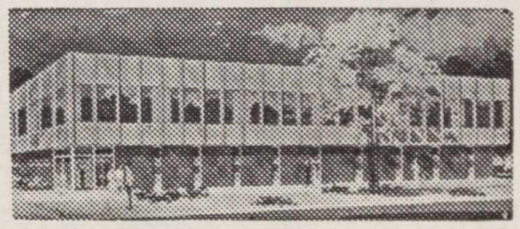

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court

Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius

Tel.: 656-6330 ir 242-4395

"Rūtos" ansamblis atlieka dainų programą "Lietuvos Atsiminimų" radijo valandėlės jubiliejiniam koncerte. Diriguoja A. Kačanauskas.

Scenes from the commemoration of 25th anniversary of the weekly radio program "Memories of Lithuania", directed and produced by Dr. Jack Stukas, broadcasted over New Yorks Station WEVD.

Visos foto nuotraukos
R. Kisieliaus

SIDABRINĖ "LIETUVOS ATSIMINIMŲ" SUKAKTIS

Alfonsas Petrutis iš Washingtono ir akt. Vitalis Žukauskas iš N. Y. linksmina publiką "L. A." radijo valandos jub. koncerte. bal. 24 d.

Balandžio 23-24 "Lietuvos Atsiminimų" radijo programa atšventė sidabrinį jubiliejų. Programos steigėjas ir vedėjas yra J. Stukas. Jis radijo darbą pradėjo 1941 metų rugpiūčio 2 d. per New Yorko WBNX stotį, turėdamas 16 metų. Kiekvieną šeštadienio popietę dabar iš N. Y. WEVD stoties pasigirsta daina Lietuviais esame mes gimę, po kurios vedėjas J. Stukas prabyla: "Sveiname brangiuosius mūsų tautiečius! Šiandien (šių metų balandžio 23 dieną) 1126-tąjį kartą iš šios stoties dainomis, muzika ir lietuvišku žodžiu nukelsime Jus į numylėtą, pavergtą tėvų žemelę, Lietuvą."

Sukakties minėjimui surengtas didelis koncertas, kurio programoje dalyvavo Rūtos ansamblis, vad. A. Kačanausko, ir solistai: A. Brazis, L. Juodytė, aktoriai V. Žukauskas, A. Petrutis ir kt.

"Lietuvos Atsiminimų" radijo programos vadovai: iš kairės — muz. A. Kačanauskas, direktorius Jokubas Stukas, ir J. Valaitis, pranešėjas.

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

Kunigų suvažiavimo dalyviai kovo 17 d. Jaunimo Centre Chicagoje.
Tarp kitų matome dalyvaujančius prel. J. Balkūną, kun. L. Jankų, kun. V. Budrecką, kun. S. Railą.

Participants at the conference of the Lithuanian clergy, Chicago, Illinois.

"LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDYKLOJ galima gauti šios knygos:

M. Gimbutienės, **Balts.** $6.95.
Dr. J. Končius, **Vytautas the Great** Minkštais viršeliais $3, kietais $4.
B. Armonienė-A. Nasvytis, **Leave Your Tears in Moscow.** $3.95.
Lietuvių-Anglų kalbų žodynas. $5.
Anglų-Lietuvių k. žodynas. $6.
Lietuvių kalbos vadovas. $4.00

"Lietuvių Dienų" Leidykla
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Cait. 90029

Trys veiklūs Sao Paulo lietuvių bendruomenės jauni nariai.

Active young members of the Lithuanian community in Sao Paulo, Brazil.

1. Viktorija Pukenytė muzikė, akordeonistė, baigusi filosofiją, profesoriauja aukšt. Sto. Andrero-Maua mokykloje;

2. Inžinierius agronomas Antanas Tubelis, dėl savo gabumų pakiestas profesorium į Piracicaba un-tą, kurį jis baigė. Po 2 metų perkeltas į Minas Gerais, kur žemės ūkio Ministerijos pavestas organizuoja žemės ūkio mokyklas;

3. Rožė Tubelytė, inž. Antano sesuo, baigusi Escola Normal Regina Mundi, turi muzikės gabumų.

Jie visi aktyviai prisideda prie lietuviškos veiklos; Tubelių namai yra tapę jaunimo posėdžių ir susirinkimų vieta. Dar vienas brolis — Vincas Tubelis yra pasižymėjęs lietuviškų veikalų režisorium.

Nuotrauka daryta prie medelio, kurį sodino geriausieji inž. agronomijos fakultetą baigę studentai, jų tarpe inž. A. Tubelis.

II-sios Winnipego TV programos kovo 27 d. dalyviai.

Chorui vadovavo D. Januškaitė, šokėjų surinkimu rūpinosi H. Barkauskaitė.

Lithuanian youth choir of Winnipeg, Canada, participants of the TV program.

VASARIO 16 GIMNAZIJOS 1966 M. ABITURIENTAI

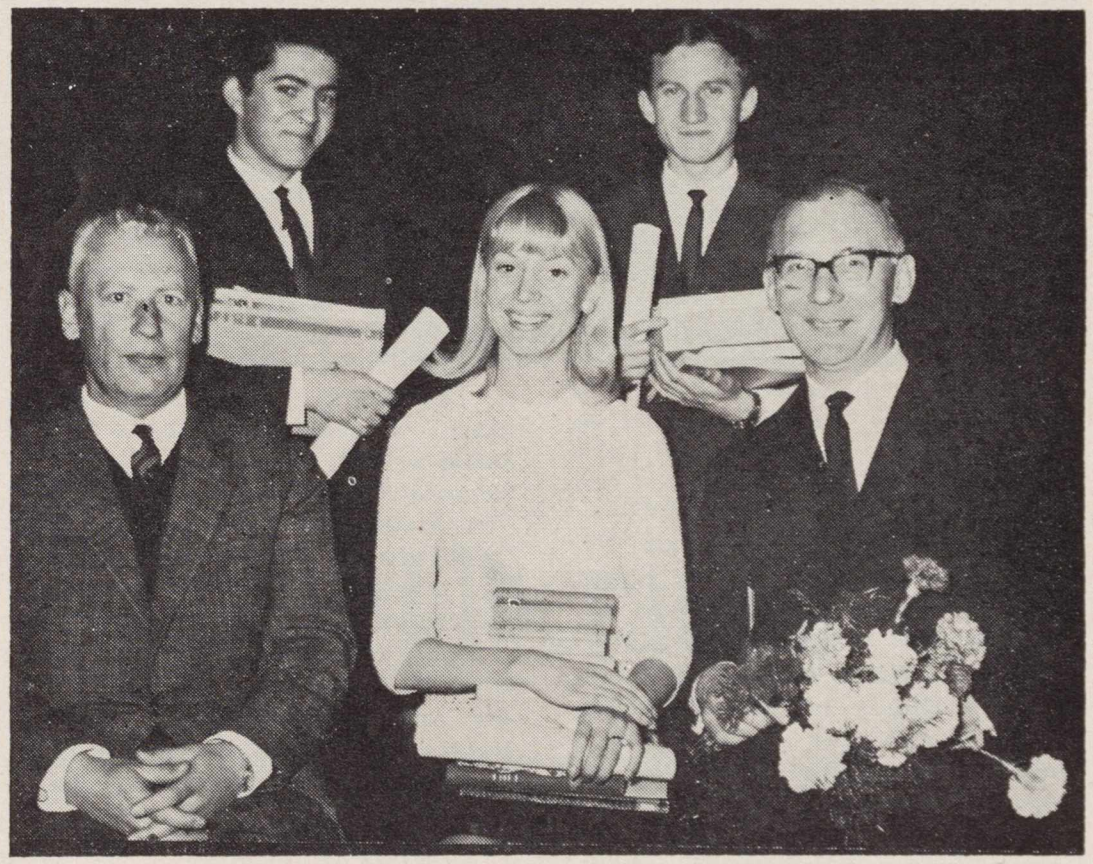

1965/66 mokslo metų abiturientai Vasario 16 gimnazijoje su Krašto Valdybos pirmininku inž. Jonu Valiūnu ir gimn. direktorium kun. Br. Liubinu.

Sėdi: Elza Morozovaitė (tarp inž Valiūno ir direktoriaus), stovi — Evaldas Maščinskas ir Artūras Hermanas (jis yra nemažai rašęs įvairiuose lietuvių laikraščiuose Europoj ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse).

Graduates of the Lith. February 16th High School, 1966, in W. Germany.

RENGIANT RELIGINES IŠKILMES WASHINGTONE...

Preparations for the Lith. religious festivities to be held in September, 1966, Washington, D. C.

Washingtono Religinių iškilmių Centro Komiteto pirm. prel. J. Balkūnas ir muzikos reikalų įgaliotinis kun. prof. V. Budreckas sukvietė Chicagos muzikos komisijos narius ir muzikos reikalams svečius posėdžio šv. Kryžiaus parap. klebonijoje. Iš kairės: P. Vacbergas, Dainavos ans. vadovo asistentas, kun. K. Juršėnas, svečias, kun. prof. V. Budreckas, prof. J. Žilevičius, muzikos komisijos pirm. Chicagoje, prel. J. Baklūnas, muz. P. Armonas, Dainavos ans. vadovas, A. Giedraitis, Vargonininkų sąjungos pirm., kun. A. Stašys, muzikos kom-jos reik. ced., muz. J. Bertulis Vargonininkų s-gos sekr. (Trūksta muz. k-jos sekr. A. Smilgos ir koresp. V. Ramojaus).

Liet. Religinis kongresas ir Šiluvos paminkl. koplyčios atidarymas Washingtone įvyksta rugsėjo 3 ir 5 dienomis. Rugsėjo 3 d. bus keturi susibūrimai: 1. Kunigų Vienybės seimas, 2. Katalikų Federacijos kongresas, 3. Šiluvos koplyčios altoriaus konsekracija ir 4. muzikos vakaras. Rugs. 4 d. planuojama eisena į koplyčios pašventinimą 2 v. p. p. ; vakare — iškilminga vakarienė banketas. Rugsėjo 5 d. — įvairūs posėdžiai ir iškilmingas šventės užbaigimas.

Muzikinėse programose — pamaldose ir koncerte dalyvaus New Yorko vyrų choras, vadovaujamas V. Baltrušaičio, Dainavos ansamblis, vad. P. Armono, Alice Stephens ans. ir Chicagos Vyčių choras. Iš solistų dalyvauti pasižadėjo Prudencija Bičkienė, Roma Mastienė, J. Vaznelis ir A. Pavasaris. Jungtiniam chorui, kurį sudarys apie 500 giesmininkų, diriguos A. Aleksis ir A. Kačanauskas. Solistams akompanuos A. Mrozinskas, vargonais gros giedotojams pritardama M. Mondeikaitė-Kutz; vargonais solo gros ir giedojimams akompanuos sporto salėje V. Vasyliūnas.

Komitetas skelbia, kad rengiama naujų muzikos kūrinių, specialiai skirtų šventei. Tikinčiųjų maldos invokacijoms ir jų atsakymams muziką rašo J. Gaidelis (pavieniems solistams ir solistų kvartetui su fortepijono palyda). Mergelės Marijos trilogiją kuria trys kompozitoriai: J. Zdanius rašo muziką eil. "Juodbruvė mergaitė (A. Jasmanto žodžiai), Br. Markaitis — Nenuženk nuo akmens (žodžiai K. Grigaitytės), J. Kačinskas — Lietuvos karalienė (odžiai E. Tumienės). Be to, sekmadienio koncerte pirmą kartą bus atlikta Juozo Gruodžio kantata "Garbė Tau, Viešpatie" (Bern. Brazdžionio žodžiai, iš rinkinio "Per pasaulį keliauja žmogus".).

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

LIETUVIŲ DIENOS

Gegužis 1966

— **J. Tininis,** UCLA universitete dėstąs lietuvių kalbą, šios vasaros atostogų metu su profesorių ir studentų ekskursija išvyksta į Europą. Jis kartu vyks tik iki Amsterdamo, gi vėliau vienas studijų tikslais aplankys Angliją, Vokietiją, Prancūziją, Italiją, Ispaniją, gal būt Švediją ir kt. valstybes. Studijų savaitės programoje jis pakviestas su paskaita apie lietuvių kalbos grožį.

— Rašytojas **Anatolijus Kairys,** atvykęs į savo komedijos "Viščiukų ūkis" pastatymą Los Angelėse gegužės 23 d. lankėsi "Lietuvių Dienų" redakcijoje, kur su redakcijos ir leidyklos žmonėmis praleido vidūdienį ir pasikalbėjo literatūrinėmis temomis. Pasikalbėjimas numatomas spausdinti kitame LD nr.

A. Kairys, pagarsėjęs Diagnozės, Rūtos be darželių, Viščiukų ūkis ir kt. veikalų autorius, šiuo metu yra Lietuvių Rašytojų Draugijos Valdyboje ir eina iždininko pareigas.

—**Dailininkas P. Lukas** birželio 5 d. atvyksta iš Venecuelos į Los Angeles ir atsiveža nemaža savo kūrinių, kuriuos gal bus galima pamatyti išstatytus parodoje. Kurį laiką jis yra dėstęs piešimą ir tapybą Merides universitete, Venecueloje. Paskui buvo nuvykęs į Indiją; ten, be kitų, nutapė rašytojo Rabindranath Tagorės, Nobelio laureato, protretą, laimėdamas už šį kūrinį premiją. Grįždamas iš Indijos, P. Lukas lankėsi Italijoje ir ten domėjosi tapybinio meno kūryba.

— **Raimonda Apeikytė,** Los Angeles, pianistė, pakviesta III Dainų šventėj akomponuoti "Tėviškės namų" kantatos ir banketo solistams.

—**Bronys Raila,** Los Angeles, bal. 23 d. savaitgaly lankėsi Chicagoje ir New Yorke, kur skaitė paskaitą tema" Kova už laisvę: kas tai būtų". Paskaita susilaukė kritikos iš kairės ir dešinės. Rengėjai buvo Santara-Šviesa.

— Birželio 30 — liepos 3 d. Chicagoje šaukiama Lietuvių Fronto Bičiulių konferencija. LFB šūkis yra: Nepalikti tautos ir kovos! Ta mintimi bus parengta ir konferencijos programa.

Rugp. 14—21 "Dainavoje" įvyks JAV ir Kanados LFB studijų savaitė.

— Bal. 17 d. Chicagoje surengtas **literatūros vakaras** pagerbti Lietuvos partizanui. Programoje dalyvavo: Vl. Ramojus, J. Augustaitytė-Vaičiūnienė, J. Švabaitė-Gylienė, K. Bradūnas, Č. Grincevičius ir J. Ignatonis.

— Hamiltono dramos teatras **Aukuras,** kovo 19 d. pastatė Jono Griniaus istorinį veikalą "Gulbės giesmė". Tuo pastatymu atžymėta Aukuro vadovės rež. E. Dauguvietytės 25 metų scenos darbo sukaktis. (Tikimės, kad šį pastatymą galėsime plačiau savo skaitytojams parodyti.).

— Los Angeles **dramos sambūris** gegužės 21 d. pastatė A. Kairio komediją "Viščiukų ūkis". Režisavo D. Mackialienė. Vaidino: M. Prišmantas, E. Janulaitis, D. Šimonytė, I. Keselytė, V. Gilys ir J. Janušauskas. Pirmieji penki — jaunimas, pirmą ar antrą kartą išeiną į sceną. Nors turėdami sunkumų su lietuvių kalba, jie vaidmenis išmoko sąžiningai, su mažomis išimtimis kalbėjo ir dialogą vedė gerai, nuo teksto beveik nenuklysdami, kas šioje komedijoje, parašytoje trumpa, griežta, tiklia kalba, yra labai svarbu. Komedijos mintys — iš aktualaus šiolaikinio gyvenimo: kaikurių jaunų intelektualų raudonėjimas, naivios pastangos bendradarbiauti ir kultūriškai mainikauti su meška. Daug karčios tiesos ir aštrios satyros. Alegorinis satyros pobūdis dvelkė šaltoku intelektualumu, eiliniam žiūrovui trūko pigių triukų, bet ieškančiam teatrinio meno, ne falšo su melodramatinėmis priemaišomis, buvo smagu matyti pastangas išsimušti iš rutinos ir banalumo.

Dekoracijas sumaniai padarė A. Žaliūnas.

Publikos buvo pilna parapijos salė. Nemažai įsigijo knygą su autografu, nes į pastatymą buvo atsilankęs pats autorius iš Chicagos.

Ši aktuali komedija galėtų pereiti ir per kitas kolonijas, kur tik yra kiek sumanesnis režisierius.

— Gegužės 15 Washingtone su-

Gegužės 15 Washingtone buvo surengta **Antano Vaičiulaičio kūrybos** popietė. Programą atlikti buvo pakviesti H. Kačinskas, J. Blekaitis, A. Barzdukas, Vakarė Aistytė, Regina Norvaišaitė-Petrutienė, T. Vasaitis ir kiti. Savo kūrybos paskaitė pats autorius A. Vaičiulaitis.

A. Vaičiulaitis yra mūsų beletristinės kūrybos auksakalys,—jo kalbos ir stiliaus grožis yra klasikinio pavyzdingumo. Jo kūryba dabar turi galimybės pasigrožėti ir mažiau lietuviškai įkandantis jaunimas, — jo apysakų rinkinys angliškai Noon at the Country Inn gerai reprezentuoja Vaičiulaičio kūrybą.

— A. Liet. Montessori D-jos Vaikų Nameliai Čikagoje sėkmingai veikia jau treti metai. Balandžio mėn. 3 d. buvo suruoštas Namelių apžiūrėjimas ir mokomosios medžiagos parodėlė. Ypatingai daug dėmesio susilaukė vaikų darbų parodėlė ir lituanistinė medžiaga, su dideliu atsidėjimu sukurta pačių auklėtojų — vedėjos S. Vaišvilienės ir mok. J. Juknevičienės.

— Balandžio 24 d. Chicagoje Jaunimo Centre įvyko pianistės **Birutės Smetonienės ir solistės Pr. Bičkienės** koncertas; akomponavo muzikas A. Kučiūnas. Pelnas skirtas Putnamo seserų vienuolynui.

PAKEITĘ ADRESĄ,

neužmirškite pranešti administracijai — Jūs žurnalą gausite laiku, o adm-ja neturės naujų dvigubų išlaidų, nes reikia mokėti už grąžintus egz. ir vėl mokėti už pasiuntimą nauju adresu.

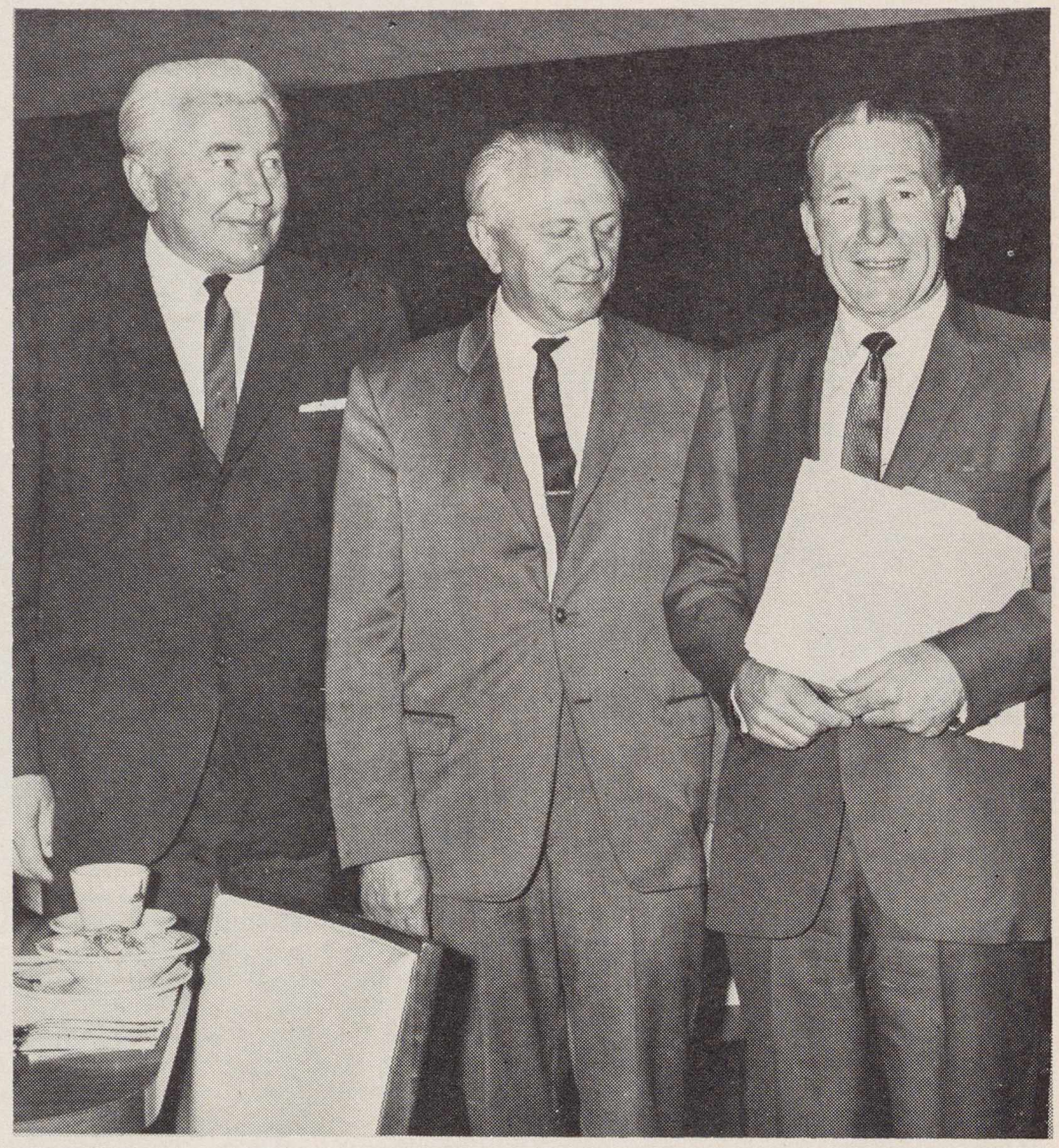

Lietuviai pas Los Angeles merą Samuel Yorty tautybių atstovų susirinkime. Iš dešinės: meras S. Yorty, LD ir LAV leidėjas A. Skirius ir Vincas Kazlauskas — L. A. sk. Katalikų Federacijos pirmininkas.

L. A. meras S. Yorty kandidatuoja į Calif. gubernatorius; iš demokratų jis yra lietuviams palankiausias, supranta jų tautinius siekimus, yra griežtas antikomunistas. Foto "Ilonka"

Lithuanian guests with Los Angeles Mayor S. Yorty during a recent meeting with ethnic groups.

Jina Leškienė

— Jina Leškienė gegužės 22 d. Los Angeles lietuvių kolonijoje surengė savo pirmą parodą, kur buvo išstatyta daugiau kaip 30 aliejum tapytų paveikslų. Atidarymo kalbą pasakė dr. kun. P. Celiešius. Pradžioje pastebėjęs, ko ieškotina meno parodoje ir kas yra meno kūrinys, jis charakterizavo J. Leškienės kai kuriuos darbus, pabrėždamas dailininkės polinkį į abstraktinį ekspresionizmą.

Jauna dailininkė, Omahos un-te baigusi meno studijas BFA laipsniu, paskui mokytojavusi, į meno pasaulį eina rimtai ieškodama savo stiliaus ir naudodama plačią tematiką (uostai, namai, gamtos fragmentai, paukščiai, arkliai...). Tai rodo, kad ji kaip menininkė greitai neišsisems.

Nemažai darbų lankytojai įsigijo.

Jei reikia apdrausti namus, automobilį, gyvybę ir pn., pirkti ar parduoti nuosavybę, kreipkitės telefonu NO 4-2919

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

INSURANCE

arba apsilankykite įstaigoje

4366 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029.

Metai baigia įpusėti, bet yra dar skaitytojų, kurie nespėjo atsiųsti atnaujintos prenumeratos pinigų. Administracija prašo visus skolininkus: būkite tokie malonūs, nelaukdami atskiro paraginimo, kurie tik paskaitysite šias eilutes, tuojau atsilyginti.

President of the Lithuanian American Council, A. Rudis, presents House Speaker John W. McCormack with a painting by Lithuanian artist V. Petravičius.

From left to right: Dr. L. Kriaučeliūnas, Edward O'Brien, State Commander Illinois, kongresman Wm. T. Murphy, Speaker John W. McCormick, Martin Riley, National Commander C. W. Veterans, A. J. Rudis, ALT President, Edward J. McElroy, Post Nat'l Commander and Chairman of Award Luncheon, Dr. V. A. Costanzo, State Medical Offocer.

ALT pirm. A. J. Rudis JAV Atstovų Rūmų speakerio John W. McCormack .pagerbti .Catholic. War Veterans surengtame bankete Washingtone kovo 26 d. ALT vardu įteikė dovaną — dail. V. Petravičiaus paveikslą "Dievo teismas". (Taip pat pridėjo atitinkamą sveikinimą su paveikslo paaiškinimu).

LIETUVIU
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

THE MEANING OF

Communist National Liberation

During the past few weeks, a great deal of controversary has been generated by the insistance of certain United States senators that a coalition interim government be set up in Vietnam as a means of ending the present Vietnamese war. This coalition, they claim, must include all the warring factions including the Communist dominated national liberation front and the Viet Congese and as to present as they claim the full spectrum of interested parties.

This coalition government would govern South Vietnam until the popular national elections would take place. The national elections it is presumed, would settle the question of self-determination for South Vietnam.

It might appear that this coalition formula for settlement offers a chance for an atmosphere of political stability. But upon further scrutiny we see in it the inherent imminent danger of a Communist takeover of South Vietnam. One has only to look at the world situation for the past 25 years to bear this interpretation out.

For illustration of what we mean, let us look at the Soviet occupation of Lithuania in 1940. On June 15, 1940, after a 10 hour ultimatum served upon the Lithuanian nation to liquidate its government, Soviet army troops spearheaded by hundreds of tanks marched into Lithuania. The Lithuanian national government was subsequently removed and replaced by a coalition provisional government selected by Moscow agents.

On July 14-15, parliamentary elections for a single list of Communist candidates were held. The turnout at the polls was exceedingly small, 2000 Lithuanian notables were under detention but it was announced that 99.19% of the voting population had cast their ballot. The newly elected peoples diet convened on July 21 and with Soviet troops surrounding the assembly house voted unanimously to nationalize all land holdings, banks, commercial and industrial firms and declared Lithuania a Soviet Socialist Republic.

Lithuania was not the only case — Poland, Czechoslovakia, Hungary, Latvia, Estonia, and others bear the same message.

True, Communist forces may not give an ultimatum or march into Saigon, but terrorism, assasinations, and intimidations of the populace as witnessed in Cuba are almost certain to follow in the wake of such a Vietnamese coalition government — with or without the presence of United States troops stationed in South Vietnam.

Continued on next page

A CEMETERY OF NATIONS

In The Siberian Tundra

H. Tautvaišienė

In 1941 I was deported from Lithuania to the Altai country in eastern Siberia. The Predgorny collective community, to which I was assigned, was situated about 100 miles from Bijsk and consisted of three farms.

One year later, in June of 1942, a certain number of deportees were selected from the collective farms and transported to Bijsk. We were not given any explanation for this move. Among those assembled at Bijsk there were families with small children and elderly women. For example, there was family K. with three children from 4 to 7 years of age, family P. with one three year old child, family D. with a seven year old boy, and two women about 70 years of age. It took us two days and three nights to travel 100 miles from Predgorny to Bijsk. We were transported in carts pulled by oxen.

Bijsk, with a population of about 100,000, encompasses both sides of the river Ob. It is a typically Russian town with one and two story wooden houses, cows grazing in the streets, and a general air of poverty and misery. Very rarely will you notice a woman who is reasonably well dressed. Even in these isolated instance the women wore slippers made out of homespun cloth instead of shoes. The stores were enmpty. Restaurants offered only one entree — onion soup .

We were the last to arrive. Lithuanian nationals gathered in one group and we could hear them talking in the streets. Those that came before us were herded into the school and other public buildings. They slept on the floor. Others, who could not find floor space, stayed outside. By now we were accustomed to such accomodations. After one year of exile, most of the Lithuanians were sickly and idsabled, expecially those who had worked in the forest. Not only physical, but also mental suffering had scarred their faces.

About 20% of those gathered here consisted of men and young people. The rest were women, children, and the elderly. During that one year of exile, some of the women had already lost their children through starvation and disease. Since we were kept isolated in different locations, we had no way of knowing about the fate of the other deportees. We were not allowed to communicate even with the people of the other two farms in the Predgorny collective community. Later we found out that several transports were brought to the Altai region from Lithuania.

In a sense it was a relief to get away from the collective farm. There we had been in constant fear of the soviet officials, our brutal supervisors, who forced us to perform hard labor, and for the smallest mistakes sent us to court and punished us severely. The food had been indescribably bad, even though the land is very fertile. The local population did not have it any better. We all witnessed how the harvest was swept into the government granaries, and the workers subsisted on a starvation diet. After hearing that they would be sent to a new camp, some of the Lithuanians escaped from the collective farm. Nobody knew where we would be sent now, yet we figured it couldn't possibly be worse than the place we were leaving.

The selection of people for this journey was entirely up to the supervisors of the collective farms. The supervisors were usually loyal party members, bolsheviks, and were in close contact with NKVD (Soviet secret police). Zorin, the director of Predgornyj, was a well-known terrorist. Wherever bolsheviks, the so-called representatives of the people, were in charge, the people had no-one to protect their interests. Every month representatives of the NKVD used to come to the farms for inspection. The women decided to appeal to this NKVD inspector and ask his protection against the brutality and inhumanity of the camp administrators. We had been told upon arrival that we had the same rights as the local workers.

Mrs. S., a former teacher, composed the letter of grievences and Mrs. Z.agreed to deliver the letter. Before actually delivering the letter, she tried to explain to the NKDV agent, in her own words, that the people had not been paid for two months, they had no money to buy bread, and our children could not buy milk. She also asked if the supervisor had the right to force people to go to work in the winter, without providing them with suitable clothing and footwear. "Yes, he has every right in the world. Shut up!" — screamed the inspector. And this was the beginning and the end of our quest for justice. Only then we realized how fortunate it was that Mrs. Z. did not get a chance to deliver the letter.

The Predgornyj collective community was considered a dairy and cattle compound. One farm had three hundred milking cows and some calves. Clover rye and oats were planted without any fertilizers, because the soil was very rich. Yet the people of this unusually fertile land lived in unbelievable poverty and misery. Co-worker Grunia Michailova used to tell us about the life on the collective farms. "You have no idea how many people Zorin (and here she swore heartily) has sent to prisons and death. You too will learn to live and swear as heartily as we do." Women whose husbands had been taken away during the night, did not know what had happened to them, since the husbands were forbidden to write to their wives. In general, the local people were so terrified of the administrators, that they behaved like deaf mutes.

The supervisor of the first farm was an unforgettable sadist Pecionin, the right hand of Zorin. He used to accompany the people to work in the morning and meet them comming home from work in the evening, riding on a beautiful horse. His idea of fun was to call one or two people by their names, and twirlling his mustache, deliver such diatribes: "You are not worth the bread you eat. This cannot go on. You did not work well today. Tomorrow you will not get any bread. You are not even worth a bullet." And turning to his secretary, "Write down that his work is not satisfactory. He will get his just reward in court. He is an enemy of the peoples government."

Among those deported to the Altai region, there were quite a few older people and individuals, unable to work. Naturally, the farm supervisors were anxious to get rid of them. As a result, most of these disabled people were sent north to the fishing industries. One woman had three children, one of whom had well-advanced tuberculosis and was feverish. Mrs. B, a teacher, had a 12 year old girl who was bitten by a poisonous snake and was running a high temperature. Her body was covered with blisters. Mrs. S., also a teacher, had a seven year old boy with failing eyesight. Some women had babies only a few months old. A great number of elderly people over 60 completed the list. Anyone who remembers the deportations from Lithuania knows that no one paid any attention to the deportees' health or age. The same rule applied here — nobody cared about or checked the health and age of those being sent north.

Those chosen for the journey, regardless of age, received the folloving food rations: one pound of bread daily, one pound of sugar and two herrings monthly.

(To be continued)

This an excerpt from a book to be published by the "Lithuanian Days' Publishers.

Continued from page 21

In event of such a situation, U. S. troops could do nothing more than stand idly by or else risk the danger of unfavorable world opinion for medling in the internal affairs of this nation.

The formation of an interim coalition government at this time to include the national liberation front and the Viet Cong could prove a disastrous tragedy to the United States and South Vietnam. The United States was originally invited by the South Vietnamese government to provide economic and military assistance to that nation. It is upon this invitation that we have committed ourselves. To invite the enemies of that nation to form a coalition government will ultimately compromise the very obligation and purpose we undertook in defending that nation.

This commentary was written and eddited by Lithuanian World Review Radio Hour Laisvės žiburys, WHBI-FM 105. 9 mg., Sunday Morning 10:00-11:00 a. m., April 24, 1966.

LITHUANIA — LAND OF HEROES

Prepared and Edited by
Leonard Valiukas

THS IS ONE OF THE BEST BOOKS ON LITHUANIA IN ENGLISH!

- **Country, people and language**
- **Lithuania's fight for freedom**
- **Soviet genocidal practices in Lithuania**

LAVISHLY ILLUSTRATED

This book contains some very fine information about Lithuania, her people and Lithuanian language. It shows also how Lithuania was occupied and incorporated against her will into the Soviet Union. Further, it shows the heroic fight of the Lithuanian nation against the Kremlin invaders.

The case of Lithuania carries with it a great human story of heroic people.

We kindly suggest to you to order a copy of **Lithuania — Land of Heroes** for your library.

Price: $4.75

Vincas Ramonas

CROSSES (KRYŽIAI)

Romanas
Angliškai išvertė Milton Stark

Kaina $4.00

Lithuanian Days Publishers
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

ESTONIAN LITERATURE IN EXILE

A three-week (from Jan. 26 to Feb. 16, 1966) exhibition if Estonian books published in exile at the Royal Library in Stockholm, arranged by the Library in co-operation with the Estonian Cultural Centre, showed books printed in nine seperate countries, as well as 170 Ex Librises by exiled Estonian artists and original drawings of their book Illustrations. The books themselves were fiction, verse, memoirs, learned papers and the like. The Royal Library published a special cataloque for the event. The numerous visitors found it an interesting and stimulating exhibition.

However, there was unexpected trouble. A bibliography of Estonian books published in exile, listing 1,350 separate titles and printed specially for the exhibition, had been headlined, in Swedish, "Den estniska boken den fria wäldern" (The Estonian Book in the Free World).

The Soviet Embassy objected to this. The Culture Attache and another Embassy official paid a visit to the Chief Librarian who then requested that the bibliography be removed from among the printed matter on sale to the visitors.

The preface of the 32-page bibliography states:

"The 1,350 registered titles indicate that the Estonian refugees love their literature. A new generation of authors has appeared in exile and a new generation of readers has become regular subscribers to books in Estonian. Literature, together with social and political activities, is one of the main interests of refugee Estonians.

"Estonian literature in exile is borne by at the most 70,000 refugees, or the population of a medium-sized Swedish town. Nevertheless a score or more books, with an edition of 2,000—3,000 copies each, are published annually for this "town" — because only few of the published books succeed in reaching the Estonians at home, after passing Soviet censors.

"It must be remembered that the Estonian "town" in exile is scattered over five continents. Most of the books are printed in Sweden and Canada, but their readers live in 30 separate countries, from the temperate zone to the tropics. Naturally, ordinary bookshops are impossible under such conditions, and the books are sold under a book club system.

"Literature in their native language symbolises the unshakable will of the Estonian refugees to remain Estonians. It is not only their right and their duty, but a need deeply rooted in human nature."

Another refugee publication, compiled by Bernard Kangro, and called "Eesti kirjandus siin- ja sealpool piiri" (Estonian Literature on Both Sides of the Frontier), compares publishing ectivities in exile and in occupied Estonia after the war (1945-1965).

In these 20 years 353 new works of fiction (novels, verse, short stories), comprising a total of 58,885 pages, have been published in occupied Estonia with Estonian population of about 800,000 (out of a total of 1,200,000). In exile (about 70,000 Estonians) 366 new works of fiction comprising a total of 89,885 pages were published during the same period.

B. Kangro points out that whereas publication activities in exile have been fairly stable, they have fluctuated greatly in occupied Estonia.

For instance, after the large scale deportation and forcible collectivization of farming in 1948-1949, book publications in occupied Estonia dropped to next to nothing. In 1952 only three short original works of fiction comprising a total of 296 pages were published. In the same year the exiled authors published 18 books comprising a total of 4,560 pages. It is also noteworthy that during the whole of the Stalinist era not a single book of memoirs was published in occupied Estonia. Some memoirs have been published in the 10 years since the start of the de-Stalinisation drive, but these are few and far between, apart from propagandist memoirs of "old revolutionaries" and war reminiscences. In exile, on the contrary, many books of memoirs have been published.

(Reprinted from: Newsletter from Behind the Iron Curtain. Re ports on Communist Activities in Eastern Europe. Bublished by Estonian Information Centre, Estonian National Council and Latvian National Foundation; Editor: A. Lemberg. No. 449, Stockholm, March 1966.)

Lithuanians Hate Soviet Oppressors, — said exiled Russian author Tarsis

"I saw with my own eyes that all the peoples of the Soviet Union — Russians and Ukrainians, Latvans and **Lithuanians,** Georgians and Aserbaijanians, all in growing numbers began to hate the scoundrels who deceivingly got into power in our unfortunate country. I also met Poles, Hungarians and Czechs: they too dream of independence. In the territory of the so-called socialist camp there are many underground organizations. In the Soviet Union in these last years, many rebellions and strikes have occured. Especially significant were the disturbances in Novocherkask, Tbilisi, Donbass and Odessa. I am certain if all these rebellious forces, unite, Communism, which threatens to conquer mankind, will suffer the fatal blow. People of good will unite! Long live Freedom!"

(Valery Tarsis, Russian writer who recently left the Soviet Union, in London, March 18, 1966).

● The population of Lithuania in 1938 was 3,000,000.

● The Lithuanian language is one of the oldest spoken Indo-European languages, preserving best the old forms and belonging to the Baltic sub_group. The only living language kindred to Lithuanian is Latvian language.

THE SEASONS (METAI)

of

Kristijonas Donelaitis

1714-1780

COMMEMORATIVE PUBLICATION

of

TWO HUNDRED FIFTIETH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH

Rendered from the Lithuanian into English verse by

Nadas Rastenis

PUBLISHED BY LITHUANIAN DAYS PUBLISHERS

BOOKS & PERIODICALS

The Deluge. A Love story of Ancient Times by Mykolas Vaitkus. Authorized translation from the Lithuanian by Albinas Baranauskas. Introduction by Charles Angoff. Jacket design by Pranas Lapė. Manyland Books, Inc. 85-37 88th Street. Woodhaven, N. Y. 11421. 172 pages. Price: 3.95.

Mykolas Vaitkus, Lithuanian poet and novelist, after 1951 lives in USA and currently serves as R. C. chaplain of the Retreat House in Rhode Island. He has produced a dozen poetic works and twice more books of belle lettres, dramas and memoirs. **The Deluge** is a beautiful love story and a genuine work or fiction art.

Lituanus. Lithuanian Quarterly, Fall 1965. Vol. 11, No. 3. A special issue dedicated to the classic Lithuanian writer Vincas Krėvė 1882-1954. With excerpts from two of his major works. Cover design by A. Kurauskas. $1.00 per copy. P. O. Box 9318, Chicago, Lll. 60690.

A Survey of Developments in Captive Lithuania. in 1963-1964. By Vytautas Vaitiekūnas. Published by the Committee for a Free Lithuania, 29 West 57th Street, New York, N. Y. 10019. 142 pages.

LITHUANIA. By Vytautas Vaitiekūnas. Prepared by The Committee for a Free Lithuania. ACEN Publication No. 58. 1965. Assembly of Captive European Nations (ACEN), 29 W. 57th St., New York, 10019. 48 pages. With two maps and Selected Bibliography.

This is volume fifth in a series of nine booklets. Since much of the existing literature on East-Central Europe has been written from the outsider's point of view, there is good to have informative material bearing the stamp of authenticity and first hand experience. Each booklet in series of nine (Albania, Bulgaria, Czechoslovakia, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland and Romania) has been prepared by experts of the respective National Committee.

The Baltic Review. No. 29. June, 1965. 29 W. 57 St., New York, N. Y. 10019. Published twice yearly. Issue dedicated for the 25th anniversary of Soviet aggression against the Baltic States. Contributors to this issue: Charles Angoff, Vilis Hazners, J. Klesment, Vaclovas Sidzikauskas, L. Vahter, V. S. Vardys.

New Digest-International. Quarterly magazine. No. 1 — 1966. 30 c.

News Digest-International is the only publication in Australia scientifically, politically, socially and economically analyzing International Communism, especially in relation to Australia and East Asia. Annual subscription outside Australia — $2.00. Address: Box 62, P. O. Belmore, Sydney, N. S W

Publications by Assembly of Captive European Nations:

Booklets —

Special Commemorative Booklet in Honor of the Twelfth Anniversary of the ASIAN PEOPLE'S FREEDOM DAY January 23, 1966. 16 pages.

Prices and the Balance Sheet in 10 Years of Soviet-Captive Countries Trade, 1955-64. By Aleksander Kutt. New York, Marcr, 1966. 26 pages. ACEN Publication No. 62.

ACEN NEWS. A Bimonthly Review of the Activities of the Assembly of Captive Nations. No. 121, January-February, 1966. Theme of the issue: Youth Rejects Communism.

ACEN NEWS. No. 122, March-April, 1966. Subscription: $3.00 per year.

Published by Press Bureau of ACEN, 29 W. 57 St., New York, N. Y. 10019.

In 1924 new Air Mail stamps were issued, showing Lithuanian national motives. — 1924 m. buvo išleisti nauji oro p. ženklais tautiniais motyvais.

1924. A series of 15 stamps surcharged for the benefit of War Orphans.— 1924 m. taip pat išleista perspausdintų p. ž. serija, kurios primokėjimai ėjo Karo Našlaičių šelpimui.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By Antanas Bernotas

Part LXXXVII

The new Republic of Lithuania, as mentioned before, lacked everything: it had no capital and no experienced manpower to take on various jobs. Everybody, who was capable performed jobs, even without experience. Better instructed persons were seaking various government jobs, others tried to go into business or tried to start some kind of trade. But to start a business or trade was very difficult, because at that time all the business or trade branches in Lithuania were in the hands of other nationalities, mostly jews, who were holding these branches for generations.

Already in the very first days of independence an order was issued in Lithuania to make elementary education compulsory to every child who reached the age of seven. Thousands of primary schools were opened, even in remote districts. Because there was a lack of primary teachers, training schools or seminaries for teachers were opened in cities of Kaunas, Šiauliai, Panevėžys, Mariampolė and Tauragė, which had a task to prepare thousands of new teachers in four to six years' time. In many places pre-gymnasiums (jr. high schools of 4 years) or full gymnasiums (of 8 years) were opened.

Because the new Republic had no institution of higher education (the University of Vilnius had been closed by an order of the Russian czar in 1832), the Council of State issued an order on December 5, 1918, to establish Courses of Higher Education in Vilnius. These Courses were opened on March 24, 1919. Later, during the Polish occupation, a university was reopened in its place. Similar courses were opened in Kaunas on January 27, 1920, which on February 16, 1922, were re-organized to a full size university, and in 1930 it received the name of Vytautas the Great University. As a part of this university, an Academy of Agriculture was opened in Dotnuva to prepare agriculturists for Lithuania.

In many places several special schools were opened or courses established. In Kaunas the School of Fine Arts and a Music School were established, which had branches in other towns. In Aukštoji Panemunė (near Kaunas) the Lithuanian army had its Military School and Higher Courses for Officers. Police, which at first was called militia, had its Police School in Kaunas. In later years an Institute of Commerce was established in Klaipėda and in Šiauliai, and a Teachers' Institute in Klaipėda.

In an old building in Kaunas, which had remained from czarist times, the State Theater was opened, joined by the State Opera. Also during the first years the satyrical Theater "Vilkolakis" was active, and in other towns — such as Klaipėda, Šiauliai and Panevėžys, — the branches of the State Theater were opened.

To prepare the clergy a seminary had been operating in Kaunas, and in the Vilnius Territory a seminary operated in Seinai; also in later years other seminaries were opened in Telšiai and in Vilkaviškis. In several places new monasteries were founded; especially noted was the Franciscan monastery in Kretinga.

During the wars of independence, the countries Riflemen's Association (Šaulių Sąjunga) was organized, which helped the army in the wars, later educated its men militarily. As soon as the wars ended, a Military Museum under General Nagius (Nagevičius) was organized in Kaunas, which in 1930 was renamed as Museum of Vytautas the Great, and guarded the relics of independence wars. In other towns regional museums operated.

In all of Lithuania operated the Scout Association, the Association of Vilnius Liberation and the Lithuanian Red Cross.

(To be continued)

KNYGŲ IŠPARDAVIMAS

1. H. Radausko **Strėlė danguje,** eil. $1.50
2. A. Pagėgis (Mackus) **Elegijos.** $1.50
3. A. Baronas, **Debesys plaukia pažemiu.** romanas. $1.00
4. Anatolijus Kairys, **Viščiukų ūkis.** premijuota 3 v. komedija. $3.00
5. An. Kairys, **Diagnozė,** 3 v. kom. $1.00
6. An. Kairys, **Auksinė sėja,** eilėr.. $1.00
7. An. Kairys, **Laisvės medis,** 4 v. pjesė. $1.00

Viso $10.00

Visas knygas užsisakant iš karto duodama 50% nuolaidos, taigi už 7 knygas mokama tik $5.00.

Užsakymus su pinigais, čekiu ar pašto perlaida siųsti adresu:

Mr. A. Kairys, 2943 W. 59th St., Chicigo, Ill. 60629.

PRIZEFIGHTER JACK SHARKEY
during the golden age of boxing

By Tony Yuknis

Continued from April issue

Ex-champion Jack Dempsey delayed Sharkey's climb to the heavyweight title by turning apparent defeat into victory with a lucky knockout punch in July, 1927. Meanwhile, Gene Tunney was already training at Speculator, N. Y. to defend his title against the winner in Chicago's Soldier Field. After defeating Dempsey in the "Long Count" fight the following September, and later whipping Tom Heeney, Tunney announced his retirement from the ring.

Promotor Tex Ricard then matched the European boxing champion, Max Schmeling, against America's best in the person of Jack Sharkey, for the world title. The fight in New York's Yankee stadium attracted 80,000 fans, paying $750,000. It was billed as a great bout between two skillful pugilists.

Sharkey entered the ring looking fit at 197 lbs. to Schmeling's trim 188 lbs. At the clang of the bell Sharkey bothered Schmeling with stinging left jabs as the German attempted to protect himself.

In the second round Sharkey was even sharper, landing a number of uppercuts. When Max tried an at tack with rights, Sharkey countered with jolting left hooks.

Sharkey took complete command in the devastating third round, smashing stinging rights to Schmeling's jaw. Max began to reel backward. Sharkey's tremendous left hook to the body doubled Schmelng up. It was becoming obvious that the German was no match for the Lithuanian American.

At the sounding of the bell for the fourth round Schmeling's left eye was swollen, his co-ordination off. Jack pursued the attack with shots to Schmeling's face, rights to the heart and a left-half-hook to the waist line. The beaten Schmeling went down with pain on his face. The surprised referee, Jim Crowly, stood there and stared at Max while the timekeeper counted up to six as the bell rang.

Schmeling was carried to his corner by his seconds as confusion reigned in the ring. Referee Crowly failed to see the alleged "foul" blow delivered by Sharkey. After he conferred with the judges it was decided that Schmeling had been fouled. Crowly directed the announcer to raise Schmeling's hand as the victor. Schmeling was crowned as champion while sitting down. The stunned crowd remained silent. By a single vote of judge Harold Barnes, who insisted that Schmeling was fouled, the ring's most prized title was given away on June 12, 1930. It was so proclaimed by announcer Joe Humphries. This was referee Crowley's first championship job and his last.

Eventual public revulsion on the crowning of champion while he was sitting down caused a revolutionary change in the rules of boxing. All boxers were required to wear protective "safety" belts. The winning of a fight on a "foul" was banned forever.

The following year Sharkey whipped the 6-foot, 6-inch Primo Carnera in Ebbets field, Brooklyn. A crowd of 30,000 fans saw the 29-year-old Lithuanian use the Italian giant as a punching bag.

Sharkey got a return match with champion Max Schmeling on June 21, 1932 in Madison Square Garden. Jack won a close decision over Schmeling. Sharkey was the champion now. he had won 23 fights, lost nine and fought to a draw thrice in his professional boxing career.

Jack lives with his wife in Epping, New Hampshire. He has three children and 13 grandchildren. Today, Sharkey's favorite pastime is fishing. He's a "real" sport.

The 6-foot Jack Sharkey weighed 197 lbs. in his prime. (Today he weights around 212 lbs.).

J. Sharkey-Žukauskas savo karjeros viršūnėje, svėręs 197 svarus. Dabar jis gyvena Epping, N. H., sveria 212 s. Jo mėgiaumas sportas — meškeriojimas.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **L. Šimutis,** editor of Draugas, the Lithuanian daily, was among those noted Chicago citizens who were accepted into the Senior Citizens Hall of Fame. The ceremonies took place in the city's council chambers. On this occasion the Lithuanian Chamber of Commerce in Chicago honored Mr. Šimutis during its annual banquet.

● Among the exponents of religious art, at the Conrad Hilton Hotel in Chicago, the Lithuanian artists were represented by Sister M. Mercedes, S.S.C., with two paintings and Mrs. **B. Jameikienė** with a stained glass composition. This art exhibition demonstrated how advanced religious art and church architecture has become.

● **Mrs. Ugnė Karvelytė-Lauer** occupies the position of director of the foreign department at the Gallimard French publishing firm in Paris. Her responsibilities include selecting foreign language books which are published in France and also directing the distribution of these books in French. Mrs. Lauer is also a collaborator of the West German radio network in Koeln.

● The **Lithuanian Opera** in Chicago has made plans to stage the first Lithuanian opera "Gražina", by composer J. Karnavičius, which is in four acts. This production will take place in the Chicago Opera House on May 20 and 21, 1967.

BRITISH PARTIES LEADERS SUPPORT LITHUANIA'S FREEDOM

Both major British political parties have reasserted their support of Lithuania's right to self-determination.

Prime Minister, Harold Wilson, wrote in reply to an inquiry by the British Lithuanian Council, on the eve of the recent British elections:

"...As you will know, Her Majesty's Government's policy on the question of the Soviet incorporation of the Baltic States is that they recognize this incorporation on a **de facto** basis only. I can confirm that this policy remains unchanged."

A representative of Mr. Edward Heath, head of the Conservative Party, replied as follows:

"...Conservative policy has always deplored the annexation of Lithuania and the other Baltic States by the Soviet Union, and a Conservative Government will continue to refuse recognition of the validity of this seizure. The ability of a British Government to influence the Soviet Union in its 'internal' policies is limited, but Mr. Heath certainly agree with the sentiments expressed in you letter."

● Mr. **Alfredas Pusarauskas** of Montreal, Canada, has been appointed to an important post at the International Bank in Washington, D. C.

STASIO BARO BARANAUSKO OPERŲ ARIJOS,

įdainuotos su Stuttgarto Simfonijos orkestru, diriguojant D. Lapinskui.

Mono $6.00 **Stereo $7.00**

Plokštelę galima įsigyti "Serida Records" leidykloje,
pas platintojus arba "Lietuvių Dienų" žurnalo administracijoje.

Prisiuntus adresą ir $10.00, leidykla pasiunčia plokštelę tiesiog oro paštu į Lietuvą, Australiją ir visus Europos kraštus.

Siųskite užsakymus:
SERIDA RECORDS
3723 West 68th Street, Chicago, Ill. 60629.

LITHUANIAN QUISLING PICKETED IN AUSTRALIA

"Judas" and "Traitor" were the epithets hurled at Justas Paleckis, Lithuanian-born leader of the Soviet delegation to the Inter-Parliamentary Union, at his arrival in Canberra on April 11th. The "reception" was organized by Lithuanian students residing in the Australian capital and in Sydney.

The protest demonstrations marred Mr. Paleckis. visit in Australia. The demonstrators pointed out that free parliamentarianism was absent in the Soviet Union and occupied Lithuania, and called on free world representatives no to consort with the Soviet pseudo-parliamentarians.

"Soviet parliamentarians, Baltic exterminators," one of the pickets proclaimed.

Mr. Paleckis who first greeted the Lithuanian students with a smile, soon lost his composure and exchanged some sharp words with them. "If you represent Lithuania," one of the demonstrators asked, "where then is the Lithuanian flag?" Paleckis answered that Lithuania had a flag, but could not explain why it was absent from the Congress grounds. "You are too young to understand such things", he quipped. At a press reception given by the Soviet embassy afterwards, the Lith. quisling said that he was surprised about the reception of guests in Australia and emphasized that such things just couldn't happen in Moscow.

But Mr. Paleckis' troubles were far from over. A young group of over 100 demonstrators waited for him at the Mascot airport on April 19th, to gve him the last send-off. Paleckis' last press conference was interrupted by questions of Lithuanians, reproaching him for his service to Lithuania's enslavers To top his troubles, a 16-year old Lithuanian, Miss Jūratė Reisgys, asked Paleckis for his autograph. As soon as he affixed his signature on a document askng the United Nations to "condemn Russian colonialism in Europe" and "to restore freedom and independence to Lithuania." (See the signature on page 6 of this issue).

● A record of operatis arias sunb by **S. Baras** recently was released There are ten arias in Italic and Lithuanian.

Soloist Stasys Baras studied voice in Lithuania with Jonas Būtėnas, in Rome with Maria Casrioli (the teacher of Boris Christoff), and in Chicago with DimitriOnofrei and opera conductor Aleksandras Kučiūnas. Baras has given many concerts abroad in Germany, England, Canada and South America. In 1957 he sang in concert with Lily Pons in Chicago, and 1958 was named the best male singer at the Chicago Tribune Music Festival. Stasys Baras has sung with the Boston University, Bogota and Chicago Symphony Orchestras and has appeared in the leading roles of Faust, Carmen, Il Travatore, Aida, Cavalleria Rusticana, Pagliacci, and Tosca for the Lithuanian Opera Company of Chicago. In 1965 he sang the Verdi Requiem with the Chacigo Symphony Orchestra.

● The Lithuanian-Canadian soprano **Lilija Šukys** sang in Parsival at the Metropolitan Opera House, New York, on April 2nd.

● The Lithuanian Opera in Chicago has maped out its four-year plan: **Gražina,** a Lithuanian opera by Jurgis Karnavičius for 1967; **Danutė,** also a Lithuanian opera by Julius Gaidelis (libretto by Stasys Santvaras), for 1968; and **The Sea,** a symphonic poem by the painter and composer M. K. Čiurlionis, for 1970.

● **Antanas Brazdys,** 27, is now considered one of the most promising young sculptors in England. The German art critic Peter M. Bode predicted that Brazdys will soon find "continental recognition,' (Suddeutsche Zeitung, 19/20 March, 1966.).

● The production of the world's largest atom laboratory will take place at the Argonne atomic laboratory in Lemont, Ill. The new laboratory will be 25 times larger than the existing ones and will cost 17 million dollars. As head of this project has been appointed engineer **A. Tamošaitis,** executive member of the Argonne laboratories. Mr. Tamošaitis has concluded his aeronautical engineering studies with an M. S. degree from Michigan University, Ann Arbor, Mich.

Sol. S. Baras su plokštelės leidimo komiteto ir plokštelės pristatymo programos dalyviais. Iš kairės: Kun. dr. I. Urbonas, muz. A. Kučiūnas, kom-to pirm. D. Bartkuvienė, sol. S. Baras, kun. J. Kubilius, op. sol. A. Sprindys, inž. J. Briedis, plokštelės pristatymo vakarą Jaunimo Centre Chicagoje.

Visos nuotraukos
V. Noreikos

Sol. Baras duoda autografus plokštelės prstatymo vakare. Kairėje F. Kurgonienė.

Soloist S. Baras among friends and committee members who organizied the release of his first record album "Operatic Arias".

STASIO BARO ARIJŲ PLOKŠTELĘ PASITINKANT

Solisto Stasio Baro arijų plokštelės pristatymas lietuvių visuomenei įvyko balandžio 29 d. Jaunimo Centro salėje. Susirinko apie 400 žmonių, nelyginant į koncertą. Tai rodo, kaip labai plokštelės buvo laukta ir su kokiu susidomėjimu ji sutikta.

Plokštelei išleisti buvo susidaręs komitetas, kuriam pirmininkavo D. Bartkienė. Pristatyme ji nupasakojo visą istoriją. Dar kalbėjo muz. A. Kučiūnas ir op. sol. A. Sprindys. Visi pasidžiaugė puikiu rezultatu ir išreiškė vilties, kad būsią ir daugiau galima sulaukti.

S. Baro plokštelės pasirodymas yra tikrai nepaprastai džiugus reiškinys. Dabar ilgai išliks balsas mūsų dainininko, kuriuo galėsime ilgai džiaugtis ir didžiuotis.

Belieka palinkėti, kad ji kuogreičiausiai išeitų pas žmones. Taip pat tai bus geriausia dovana pasiųsti į Lietuvą. (Apie plokštelę plačiau — kitame numeryje).

Publika Jaunimo Centre balandžio 29 d. klausosi sol. S. Baro plokštelės. (Priekyje matyti solistas Baras su žmona).

Sol. S. Baras akademikių skaučių tarpe: iš kairės — B. Balčiauskaitė, A. Lesniauskaitė, sol. S. Baras, C. Kremerytė, M. Janickaitė ir R. Baraitė.

Solistas Stasys Baras komiteto plokštelei išleisti ir savo artimųjų tarpe: iš kairės — kun. dr. I. Urbonas, I. Sprindienė, inž. E. Bartkus, S. Barienė, S. Baras, D. Bartkuvienė, sol. A. Sprindys.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C. rGirdima sekmadieniais 10 — 11 val. ryto per FM radijo stotč WFMM 93,1 mgcl.

Programos vedėjai: **Albertas Juškus,** 4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md., Phone: Tuxedo 9-8693;

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave., Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa

Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.

AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš WKOX, Framingham, Mass.

P. Viščinis, programos vedėjas, 173 Arthur Street, Brockton 18, Mass. Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku

Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.

Boston, Mass. — WLYN - 1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.

502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda

Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.

WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.

Jonas J. Romanas, vedėjas

170 H Street, South Boston 27, Mass. Tel. ANdrew 8-7635

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS

RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio 10:00 — 11:00.

Šeštadienį is sekmadienį 8:00—9:30.

"Vakaruskos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.

Visos programos iš WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M. 7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill. Tel.: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia ir populiariausia radijo programa Chicagoje.

Nuo šių metų kovo mėn. 15 d. transliuojama iš naujos ir galingos radijo stoties WXRT — radijo banga FM — 93,1. Kas dieną nuo 7 val. vakaro (išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)

Programos vedėjas **Henrikas Žemelis.**

Adresas: MARGUTIS, 6755 S. Western Ave. Chicago, Ill. 60636. tel GRovehill 6-2242.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo programa

TĖVYNĖS GARSAI

penktadieniais 8—9 val. vakaro per WXEN-FM stotį 106,5 mc

Vedėjas — **Juozas Stempužis.**

4249 Lambert Rd., Cleveland 21, Ohio Tel. 382-9268

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.

Bangos: 31 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**

Adresas:

Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė

girdima kiekv. šeštadienį 8:45—945 p.p. iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.

Pranešėjai: **Patricia Brandza ir Algis Zaparackas**

Vedėjas **Ralph Valatka.**

15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.

Telephone: BRoadway 3-2224

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 Mc.

Sekmadieniais 8:30 — 9 val. ryto.

Išlaiko radijo klubas.

Visais reikalais kreiptis — Vacys Urbonas, 17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240 Tel. KE 7-9642

Programų redaktoriai: Jonas Kriščiūnas, Kazys Gogelis, Stasys Garliauskas ir Antanas Janušis.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė

WBMI — FM 95.7 mc.

Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 p. p.

Programos vedėjas **A. Dragūnevičius,** 273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p. iš New Yorko stoties WEVD — 1330 kilo. **ir 97.9 meg. (FM).**

Direktorius **Jokubas J. Stukas,** 1016 Schleifer Rd., Hillside, N. J. 07205. Tel: 289-6878 (Code 201)

Kultūrinė liet. radijo valanda anglų kalba

per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM pirmadienio vakarais 8:05 89.5 meg.

Vedėjas **J. J. Stukas.**

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Nauja radijo programa, pradėta bal. 24 d. girdima kiekvieną **sekmadienį** 8:30 — 9:30 val. ryto.

WHBI stoties 105.9 FM banga.

Adreass: Romas Kezys, 62-15 69 Place, Middle Village, N. Y. 11379. Telefonas: TW 4-1288.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa

BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.

Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.

Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.

Programas tvarko ir praveda **redakcinis kolektyvas.**

Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 1203 Green St., Phila., Pa. 19123

Telef. PO 5-0932

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT 730 kilocycles.

Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.

Programos vedėjai:

Povilas ir **Gertruda Dargiai.**

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.

Vedėjas **Dr. J. Gailius.**

Circonvallazione NOMENTANA 162

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė

Sekmadienio rytą 9:35—10:00 per WHEC 1460 klc.

Išleiko Lietuvių Radijo Klubas

Klubo valdyba: Pr. Puidokas, pirm., 580 Wilkins St., (14521); A. Cieminis, vicep.; R. Kirsteinas, sekr. 229 Nester St. (14621); V. Žmuidzinas, ižd.; E. Karklienė, narė.

Programas praveda vaidybos nariai ir šie vedėjai: O. Adomaitienė, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, Br. Krokys, B. Sedlickaitė ir D. Šiurlienė.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WBRY, Waterbury, 1590 Kilocycles

Kiekvieną šestadienio vakarą 6:10 iki 7:00 p. m.

Programos vedėjas ir direktorius,

John D. Adams (Adomaitis)

5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708

Telefonas: 753-8898

Washington, D. C.

Nuo gegužės 1 pakeistas transliacijų laikas ir bangos:

Kasdien 18 val. 30 min. ir 20 val. **Lietuvos** laiku 16, 19, 25 ir 31 metr bangomis.

Jos girdimos **vasaros laiku:**

Washington-New York — 11:30 AM ir 1:00 PM.

Chicago — 9:30 AM ir 11:00 AM.

Los Angeles — 8:30 AM ir 10:00 AM.

Vakarų Europoj — 4 val. 30 min. vak. ir 6 val vakaro

Pietų Amerikoj — 12:30 p p. ir 2 v. p.p.

Australijoj (Sidney, Belbouren) — 1:30 v. ryto ir 3 val. ryto.

Adresas:

Voice of America, Washington 25, D.C.

Wilkes-Barre, Pa.

Liet. Bendruomenės sk. Radijo programa

Sekmadieniais 3—3.30 val. p. p.

Stotis WPTS, 1.000 W. Ch.. 1540 Pittston, Pa.

Radijo komisija: V. Paulauskas, kun. B. Danis, dr. B. Kaslas, N. Bajorienė ir Vacl. Romanas. Pranešėja N. Bajorienė.

Montrealis, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną šeštadienį 5 val. 30 min. pp.

CFMB stotis — Banga 1410.

Programos vedėjas **L. Stankevičius.**

1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada

Tel: 669-8834

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp. WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,** 974 College St., Toronto 4, Ont., Canada. Telef.: LE 4-1274 — Daina Co.

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE

TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS

transliuoja lietuviškai 21:30 — 21:55 Lietuvos laiku (arba 19:35—1955 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis. (Kartojama kitos dienos rytą 8:25 Lietuvos laiku [6:10—6:25 Vid. Eur. laiku] 42 metrų banga) ir nuo 17:40 iki 17:55 val. 42metrų banga (9.370 kl.).

LIETUVIŲ DIENŲ žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

J. AMERIKOS VALSTYBĖSSE

Baltimore, Md. — A. Česonis.

Brooklyn, N. Y. — DARBININKAS; J. Pašukonis.

So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mikus,

Chicago, Ill. — K. Babickas; Balys Brazdžionis; DRAUGAS; J. Karveis; MARGUTIAI; H. Naujoks; B. Pakštas; I. Sakalas; A. Semėnas; B. Stangenbergas; P. Svelnys; TERRA.

Cicero, Ill. — , E. Stangenbergas.

Cleveland, Ohio — Dirva, V. Kociūnas.

Detroit, Mich. — Galva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.

Elizabeth, N. J. — P. Kudokis, A. Kudzias.

E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.

Grand Rapids, Mich. — J. Bellnis.

Los Angeles, Calif. — V. Prizgintas.

Newark, N. J. — K. Trečiokas.

Omaha, Nebr. — kun. L. Musteikis.

Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas V. Karalius.

Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.

Waterbury, Conn. — J. Galdys, Spauda

Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.

Wilkes-Barre, Pa. — V. Kamanauskas.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas.

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:

Toronto Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.

Hamilton, Ont. — S. Bakšys; J. Pleinys.

St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.

Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Library.

Winnipeg, Man. — Br Bujokienė.

W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.

Canberra — V. Balsys.

N Geelong — L. Bertašius.

St. Kida — N. Butkūnas.

Sydney — Kun. P. Butkus.

Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.

Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.

Williamstown — Kun. L. Vaseris.

Cabramatta — J. Skirka.

Brisbane — K. Stankūnas.

SKAITYKITE "LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS IŠLEISTAS KNYGAS

Pakeitę adresą, tuojau praneškite, kad nesusitrukdytų žurnalo siuntimas.

DAINŲ ŠVENTĖS PLAKATAS. Piešė dail. Vl. Vijeikis